

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government

Nr. 04/113
Datë: 16.12.2022

Në mbështetje të nenit 92 paragrafi 4. dhe të nenit 93 paragrafi 4 të Kushtetutës së Republikës së Kosovës, të nenit 8 të Ligjit Nr. 08/L-117 për Qeverinë e Republikës së Kosovës, duke u bazuar në nenin 4 të Rregullores Nr. 02/2021 për Fushat e Përgjegjësisë Administrative të Zyrës së Kryeministrit dhe Ministrive e ndryshuar dhe e plotësuar me Rregulloren Nr. 04/2021 dhe me Rregulloren Nr. 03/2022, në pajtim me nenin 19 të Rregullores së Punës së Qeverisë së Republikës së Kosovës Nr. 09/2011, Qeveria e Republikës së Kosovës, në mbledhjen e mbajtur më 16 dhjetor 2022, merr këtë:

V E N D I M

1. Aprovohet Koncept-dokumenti për Rininë.
2. Obligohet Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit dhe institucionet tjera kompetente për zbatimin e këtij Vendimi, në pajtim me Rregulloren e Punës së Qeverisë.
3. Vendimi hyn në fuqi ditën e publikimit në Gazetën Zyrtare të Republikës së Kosovës.

Albin KURTI

Kryeministër i Republikës së Kosovës

Iu dërgohet:

- Zëvendëskryeministrave
- Të gjitha ministrive (ministrave)
- Sekretarit të Përgjithshëm të ZKM-së
- Arkivit të Qeverisë

Koncept dokument për rininë

Republika e Kosovës

Republic of Kosovo-Republic of Kosovo

Qeveria-Vlada-Government

Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit / Ministarstvo Kulture, Omladine i Sporta / Ministry of Culture, Youth and Sports

KONCEPT DOKUMENT PËR RININË

Përgatitur nga Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit

Tetor, 2022

Përmbajtja

Përmbledhje e koncept dokumentit	3
Hyrje	6
Kapitulli 1: Përkufizimi i problemit	7
1.1 PËRMBLEDHJE E PËRGJITHSHME E PROBLEMEVE NË SEKTORIN E RINISË	7
Grupmosha e rinisë në Kosovë	7
Pjesëmarrja e të rinjve	8
Qasja ndërsektorale ndaj rinisë	9
Vullnetarizmi	10
Hierarkia e Strukturave të Rinisë	10
Financimi	14
Strategjia për të rinjtë në nivel komunal	14
1.2 ANALIZA DHE PENGESAT KRYESORE TË KORNIZËS AKTUALE LEGJISLATIVE	21
1.3 MJETI 15: ANALIZA E POLITIKËS PËR TRANSPOZIMIN E ACQUIS të BE-së	40
1.4 MJETI 18: KONTROLI RREGULLATOR I KONKURRENCËS	43
Kapitulli 2: Objektivat	48
Kapitulli 3: Opsionet	49
OPSIONI 1: OPSIONI PA NDRYSHIM	49
OPSIONI 2: OPSIONI PËR PËRMIRËSIMIN E ZBATIMIT DHE TË FUQIZIMIT	49
OPSIONI 3: KOMBINIMI I NDRYSHIMEVE POLITIKE DHE LEGJISLATIVE	50
Kapitulli 4: Identifikimi dhe vlerësimi i ndikimeve të ardhshme të opsioneve	54
4.1 Vlerësimi i Ndikimit tek të Rinjtë	58
Kapitulli 4.2: Sfidat me mbledhjen e të dhënave	61
Kapitulli 5: Komunikimi dhe Konsultimi	62
Kapitulli 6: Krahasimi i opsioneve	64
Kapitulli 6.2: Tabela krahasuese me të tri opsionet	79
Kapitulli 7: Konkluzioni dhe hapat e ardhshëm	82
Kapitulli 7.1: Dispozitat për Monitorimin dhe Vlerësimin	83
Shtojca 1: Formulari i vlerësimit për ndikimet ekonomike	84
Shtojca 2: Formulari i vlerësimit për Ndikimet Sociale	87
Shtojca 3: Formulari i Vlerësimit për Ndikimet mjedisore	90
Shtojca 4: Formulari i Vlerësimit për Ndikimet në të Drejtat Themelore	92

Përmbledhje e koncept dokumentit

Informata të përgjithshme	
Titulli	Koncept dokument për rininë
Ministria përgjegjëse	Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit, Departamenti i Rinisë
Personi kontaktues	Vedat Jashari; vedat.jashari@rks-gov.net; 03820022525
PVPQ	Lista e Koncept Dokumenteve për vitin 2022; PSO
Prioriteti strategjik	Strategjia për Rininë 2019-2023, Objektivi Strategjik 1: Të rinjtë e mobilizuar për pjesëmarrje, përfaqësim dhe qytetari aktive; Objektivi specifik 2: Konsolidimi i legjislacionit për rininë. Programi i Qeverisë së Kosovës 2021-2025, 2.16.4 Fuqizimi i të gjithë të rinjve në jetën ekonomike dhe sociale të vendit. Plani Strategjik dhe Operacional 2022-2025, nënqëllimi strategjik 3.1 Konsolidimi i kornizës ligjore për rini; Objektiva operacionale 3.1.1 Hartimi i koncept-dokumentit për rini.

Vendimi	
Çështja kryesore	Mungesa e mjedisit të fuqizuar dhe mundësues për rininë në Kosovë për pjesëmarrje aktive në të gjitha sferat e shoqërisë me ofrimin e kapaciteteve dhe shkathtësive të duhura dhe mjeteve të nevojshme për pjesëmarrje.
Përmbledhje e konsultimeve	<p>Faza fillestare e hartimit të këtij koncept dokumenti përfshinte organizimin e 12 takimeve publike me palët e interesit. Takimet publike u mbajtën personalisht dhe online bazuar në disponueshmërinë e palëve të interesit. Në këto takime publike palët kryesore të interesit ishin zyrtarët për rini nga komunat, përfaqësuesit e DKRS-ve në komuna, OJQ-të rinore qendrore dhe lokale aktive në Kosovë, anëtarët e KVRL-ve dhe Qendrave Rinore, studentë nga këshillat studentorë të shkollave të mesme dhe të universiteteve.</p> <p>Koncept dokumenti është dërguar për konsultime paraprake në datën 28 tetor 2022 me afat tre-ditor deri në datën 1 nëntor 2022. MKRS ka pranuar komente në çështje teknike siç është përkthimi nga Sekretariati Koordinues i Qeverisë (SKQ) të cilat i ka adresuar. Komente nga institucionet e tjera publike nuk ka pasur.</p> <p>Koncept dokumenti është publikuar për konsultime publike në datën 3 nëntor 2022 me afat 15 ditë pune deri në datën 23 nëntor 2022. MKRS ka pranuar komente konstruktive nga katër organizata/individë me fushëveprim në sektorin e rinisë dhe ka adresuar të gjitha komentet relevante.</p>

Koncept dokument për rininë

	<p>Dy nga komentet janë pranuar nga konsorciume të organizatave rinore duke përfaqësuar në total 30 organizata jo-qeveritare në Kosovë. Një nga komentet ishte nga një zyrtar rinor komunal i angazhuar në DKRS. Dhe komenti i katërt ishte nga një organizatë ndërkombëtare aktive në Kosovë.</p> <p>Komentet e pranuar janë fokusuar në: financimin e aktiviteteve rinore dhe promovimin e vullnetarizmit, edukimin joformal dhe qendrat rinore, rregullimi i pozitës së zyrtarit komunal për rini, licencimi i punës rinore dhe roli dhe përbërja e këshillave rinor.</p> <p>Në total, 22 intervenime përmbajtjesore janë bërë në Koncept Dokument si rezultat i procesit të konsultimeve publike.</p>
Opsioni i propozuar	Opsioni 3: Kombinimi i masave legislative dhe politike

Ndikimet kryesore të pritura	
Ndikimet buxhetore	I zbatuar nën kufirin aktual të buxhetit.
Ndikimet ekonomike	<p>Me një ligj të ri për rininë, strategjinë kombëtare për të rinjtë dhe organin qendror vendimmarrës të politikave rinore, zhvillimi dhe fuqizimi i të rinjve, si grupmosha më e madhe në vend, do të përafrohet me strategjinë kombëtare të zhvillimit. Kjo ka implikime të drejtpërdrejta për arsimimin, aftësitë dhe punësimin e të rinjve nëpërmjet koordinimit efektiv ndërsektorial, politikëbërjes dhe shpërndarjes së granteve.</p> <p>Konkretisht, ndryshimi i propozuar legjislativ dhe i politikave do të ketë një efekt pozitiv në zhvillimin e përgjithshëm ekonomik të vendit duke ndihmuar të rinjtë të ndikojnë në vendimmarrje në të gjithë sektorët në nivel lokal dhe qendror. Do të ndikojë në tregun e punës me rritjen e të rinjve me zhvillim të forcuar të aftësive. Me futjen e punëtorëve rinorë si punëtorë të licencuar nga qeveria, zhvillimi i vendit do të mbështetet përmes promovimit të arsimit joformal, vullnetarizmit të të rinjve, mobilitetit të të rinjve dhe angazhimit të drejtpërdrejtë të të rinjve të diasporës.</p>
Ndikimet sociale	<p>Dy ndikimet më të rëndësishme sociale të opsionit të propozuar janë rritja e pjesëmarrjes demokratike të të rinjve në proceset vendimmarrëse dhe në të njëjtën kohë promovimi i diversitetit kulturor, barazisë gjinore, kohezionit social dhe përfshirjes.</p> <p>Opsioni i propozuar do të ndikojë gjithashtu në rritjen e dialogut social me futjen e punonjësve rinorë, reformimin e këshillave rinore lokale dhe qendrore, rritjen e koordinimit ndërmjet autoriteteve publike dhe shpërndarjen më efektive të fondeve publike për programet, mekanizmat dhe organizatat rinore. Përveç kësaj, fuqizimi i të rinjve dhe prezantimi i mundësive për zhvillimin e aftësive do të ndikojë edhe në uljen e varfërisë.</p>

Koncept dokument për rininë

Ndikimet mjedisore	Ndërkohë që nuk ka ndikim primar mjedisor, mund të ketë efekte dytësore dhe terciare nëpërmjet rritjes së pjesëmarrjes së të rinjve në çështje të ngutshme si ndryshimi i klimës dhe qëndrueshmëria, dhe nëpërmjet vullnetarizmit të të rinjve në veprimin mjedisor.
Ndikimet ndër-sektoriale	<p>Opsioni i propozuar ndikon drejtpërdrejt në të drejtat themelore të të rinjve në Kosovë duke krijuar struktura më të hapura dhe më të qasshme për ta nëpërmjet legjisllacionit, dokumenteve strategjike dhe një autoriteti publik vendimmarrës të reformuar për koordinimin e politikave dhe programeve rinore. Me ndryshimet e propozuara legislative, aftësia e të rinjve për të ndikuar drejtpërdrejt në proceset e politikëbërjes si në nivel lokal ashtu edhe në atë qendror do të rritet, dhe me më pak barrë mbi procedurat administrative do t'i hapë rrugën më lehtë asamblesë. Do të rrisë efikasitetin e qeverisë për të adresuar çështjet ndërsektoriale që ndikojnë në jetën e të rinjve, duke përfshirë por pa u kufizuar në arsimin, punësimin, pjesëmarrjen qytetare, shëndetin, sigurinë dhe migrimin.</p> <p>Duke qenë se qëllimi i opsionit të propozuar është fuqizimi i të rinjve dhe rritja e pjesëmarrjes së tyre në të gjitha sferat e jetës, vështrimi i tij nga këndvështrimi gjinor është i rëndësishëm. Huluntimet tregojnë se pjesëmarrja e burrave dhe grave, djemve dhe vajzave nuk është e barabartë. Në këtë drejtim, opsioni i propozuar përfshin edhe fuqizimin e të rejave dhe vajzave në proceset e pjesëmarrjes, me fokus të veçantë tek gratë dhe vajzat e grupeve të marginalizuara, në varfëri apo situata të tjera të vështira. Opsioni i propozuar sjell ndërthurje në këtë fushë.</p> <p>Në pjesën e analizës së këtij koncept dokumenti, i është dhënë fokus i veçantë të rinjve që jetojnë në varfëri, grupeve të marginalizuara dhe të rinjve të komuniteteve. Bazuar në këtë vështrim, opsioni i propozuar synon gjithashtu rritjen e përfshirjes për të gjitha grupet e identifikuar. Kjo do të bëhet përmes ofrimit të edukimit të posaçëm joformal me qëllim të rritjes së punësueshmërisë së tyre, sigurimit të qasjes në informacion në gjuhët lokale dhe nxitjes së OJQ-ve që të përfshijnë të rinjtë nga këto grupe.</p> <p>Ky koncept dokument fokusohet vetëm në përmirësimin e politikave për të rinjtë në Kosovë me qëllim fuqizimin e tyre, rritjen e pjesëmarrjes së tyre në të gjitha sferat e jetës dhe rritjen e punësueshmërisë së tyre duke u ofruar atyre aftësi dhe mundësi përkatëse. Në këtë drejtim, kapitulli i vlerësimit të ndikimit të koncept-dokumentit ofron informacion të veçantë mbi Vlerësimin e Ndikimit për të Rinjtë.</p>
Barra administrative për kompanitë	Opsioni i propozuar do të zvogëlojë drejtpërdrejt barrën administrative për rininë dhe OJQ-të rinore. Dispozitat e reja për krijimin e këshillave qendrore dhe lokale, që aplikojnë për fonde dhe për fondin e rinisë reduktojnë barrën aktuale administrative përmes rregulloreve të qarta dhe bashkërendimit më të mirë.
Testi i NVM-ve	N/A

Hapat e ardhshëm	
Afatshkurtër	<ul style="list-style-type: none"> - Krijimi i grupit punues për hartimin e Ligjit të ri për Rininë - Konsultimet me palët përkatëse të interesit përpara miratimit të ligjit

Koncept dokument për rininë

	<ul style="list-style-type: none"> - Miratimi i ligjit nga qeveria - Hartimi i udhëzimeve administrative dhe harmonizimi me Ligjin e ri për Rininë - Ngritja e grupit të punës për zhvillimin e Strategjisë Kombëtare për Rininë
Afatmesëm	<ul style="list-style-type: none"> - Hapat e mëpasshëm të Strategjisë Kombëtare për Rininë deri në miratimin dhe zbatimin nga të gjitha autoritetet publike përkatëse - Komunikimi i dispozitave të ligjit të ri me publikun e gjerë me qëllim ndërgjegjësimin për rëndësinë e fuqizimit të të rinjve. - Trajnime të personalizuara për nëpunësit civilë të të gjitha niveleve për përfshirjen e të rinjve në proceset vendimmarrëse, promovimin e vullnetarizmit dhe bashkëpunimin e mëtejshëm me të rinjtë. - Trajnime për organizatat rinore dhe rininë në përgjithësi për pjesëmarrjen publike - Ngritja e strukturave rinore si Këshilli Qendror Rinor, Këshillat Rinor Lokal dhe Qendrat Rinore. - Reforma strukturore në organin qendror vendimmarrës të politikave rinore për koordinimin ndërqeveritar - Krijimi i thirrjeve ndërsektoriale për financimin public të OJQ-ve nga dhe për të rinjtë

Hyrje

Figura 1: Tabela përmbledhëse e konceptit të dokumentit

Titulli	Koncept dokument për rininë
Ministria përgjegjëse	Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit, Departamenti i Rinisë
Personi kontaktues	Vedat Jashari; vedat.jashari@rks-gov.net; 03820022525
PSO	<p>Lista e Koncept Dokumenteve për vitin 2022;</p> <p>Plani Strategjik dhe Operacional 2022-2025, nënqëllimi strategjik 3.1 Konsolidimi i kornizës ligjore për rini; Objektiva operacionale 3.1.1 Hartimi i koncept-dokumentit për rini</p>
Prioritet strategjik	<p>Strategjia për Rininë 2019-2023, Objektivi Strategjik 1: Të rinjtë e mobilizuar për pjesëmarrje, përfaqësim dhe qytetari aktive; Objektivi specifik 2: Konsolidimi i legjislacionit për rininë</p> <p>Programi i Qeverisë së Kosovës 2021-2025, 2.16.4 Fuqizimi i të gjithë të rinjve në jetën ekonomike dhe sociale të vendit</p> <p>Plani Strategjik dhe Operacional 2022-2025, nënqëllimi strategjik 3.1 Konsolidimi i kornizës ligjore për rini; Objektiva operacionale 3.1.1 Hartimi i koncept-dokumentit për rini</p>

Grupi punues	<p>Vedat Jashari - Udhëheqës i Divizionit për Zhvillim të Politikave Rinore në MKRS - kryesues;</p> <p>Dorotea Dëshishku - Këshilltare e Jashtme në Kabinetin e Ministrit në MKRS;</p> <p>Onur Canhasi - Këshilltar Politik në Kabinetin e Ministrit në MKRS;</p> <p>Feim Hoxha - Drejtor i Departamentit Ligjor në MKRS;</p> <p>Brikena Mulliqi - Drejtoreshë e Departamentit për Integritet Evropian në MKRS;</p> <p>Taibe Selmani - Drejtoreshë në Divizionin e Financave në MKRS;</p> <p>Osman Gashi - Përfaqësues i Zyrës së Informimit të MKRS-së;</p> <p>Përfaqësues nga Sekretariati Koordinues i Qeverisë në ZKM;</p> <p>Afërdita Jaha - Përfaqësuese nga MASHTI;</p> <p>Atifete Jakupaj - Përfaqësuese nga MFPT;</p> <p>Ylber Aliu - Përfaqësues nga MFPT;</p> <p>Genc Mustafa - Zyrtar rinor;</p> <p>Vullnet Gusia - Përfaqësues rinor;</p> <p>Drita Dibrani - Përfaqësuese rinore;</p> <p>Jelena Bulatović - Përfaqësuese rinore;</p> <p>Senem Safçi - Eksperte e Jashtme;</p> <p>Michaela Ptáčková - Eksperte e Jashtme;</p> <p>Martina Garbuglia - Përfaqësuese nga Misioni i OSBE-së në Kosovë.</p>
Informata shitesë	N/A

Kapitulli 1: Përkufizimi i problemit

Rinia në Kosovë statistikisht përbën një pjesë të madhe të popullsisë së përgjithshme në krahasim me vendet e tjera evropiane. Bazuar në regjistrimin e fundit të mbajtur në vitin 2011, të dhënat tregojnë se 19.3% e popullsisë së përgjithshme i përkasin grupmoshës 15-24 vjeç, e cila në Kosovë ligjërisht është e pranuar si rini¹. Kur kësaj i shtohet kuptimi më i gjerë rinisë i pranuar nga BE-ja, grupmosha 15-30 përbën rreth 47% të popullsisë së përgjithshme². Megjithatë, është e rëndësishme të theksohet se mungesa e të dhënave të fundit për popullsinë dhe numri në rritje i migrimit na lënë me shifra të paqarta për përqindjen e të rinjve të moshës 15-29 vjeç. Megjithatë, përkundër këtij fakti, Kosova vazhdon të jetë një nga vendet me shkallën më të lartë të papunësisë tek të rinjtë me rreth 48.60% për vitin 2021, ndërsa shkalla e përgjithshme e papunësisë ende mbetet 29.30%³. Përveç kësaj, një sfidë për vendin vazhdon të jetë tendenca për të migruar. Përveç shkallës së papunësisë, është gjithashtu e dukshme se shkollimi dhe trajnimi i ofruar nuk plotëson kërkesat dhe nevojat e tregut të punës dhe numri i të rinjve që nuk ndjekin asnjë institucion arsimor apo trajnimi është i lartë. Numri i të rinjve që nuk janë të punësuar ose që ndjekin ndonjë shkollim apo trajnim (NEET) është rreth 33.6% që është më i lartë se mesatarja në Bashkimin Evropian⁴.

Kur kemi parasysh mjedisin aktual për të rinjtë në Kosovë, Qeveria e shihet të rëndësishme që të ndërhyjë në mënyrë sistematike për të adresuar problemet dhe për të ofruar një jetë më të mirë për të rinjtë. Në këtë drejtim, paralelisht me aktivitetet për fuqizimin e të rinjve që po zbaton Qeveria, Ligji nr. 03/L-145 për Fuqizim dhe Pjesëmarrje të Rinisë është identifikuar si një nga ligjet që duhet të përditësohet bazuar në nevojat aktuale të rinisë në Kosovë dhe praktikën më të mirë dhe trendet më të fundit në këtë fushë. Në këtë

¹ Agjencia e Statistikave të Kosovës, 2022

² Harta e politikave rinore dhe identifikimi i mbështetjes ekzistuese dhe mangësive në financimin e veprimeve rinore në Ballkanin Perëndimor - Raporti i Kosovës- RCC, 2021

³ Të dhëna të Bankës Botërore, të marra nga: <https://tradingeconomics.com/kosovo/youth-unemployment-rate>

⁴ Hartëzimi i politikave ekzistuese të punësimit të të rinjve me fokus të veçantë në NEET, Raporti D+, 2021

Koncept dokument për rininë

aspekt, synimi i Ministrisë së Rinisë, Kulturës dhe Sporteve (MKRS) është të fokusohet në një proces pjesëmarrës të politik-bërjes dhe të ndryshojë legjislacionin ekzistues duke trajtuar problemet në thelb të tij dhe duke ofruar zgjidhje të qëndrueshme ligjore dhe politike për rininë në Kosovë.

Në bazë të konsultimeve të plota me të gjitha palët e interesit në sektorin e rinisë, vlerësimin bazë të kornizës legjislative për Rininë dhe hulumtimin në zyrë për sektorin e rinisë, si pengesa për fuqizimin e të rinjve në Kosovë janë identifikuar fushat e mëposhtme. Ky Koncept Dokument ofron opsionet e nevojshme për të adresuar çështjet e renditura më poshtë.

1.1 PËRMBLEDHJE E PËRGJITHSHME E PROBLEMEVE NË SEKTORIN E RINISË

Grupmosha e rinisë në Kosovë

Aktualisht, në bazë të nenit 3, paragrafi 1.1 të Ligjit nr. 03/L-145 për Fuqizimin dhe Pjesëmarrjen e Rinisë, grupmosha e të rinjve në Kosovë është caktuar nga 15 deri në 24 vjeç, e cila ka si bazë përkufizimin e Kombeve të Bashkuara për të rinjtë. Kjo grupmoshë është e kufizuar kur krahasohet me vendet e rajonit dhe shembujt në BE ku kufiri i sipërm shkon deri në 29 ose 30 vjeç. Përveç kësaj, grupmosha aktuale lë gjithashtu një përqindje të konsiderueshme të të rinjve jashtë strukturave të politikave rinore ku ata nuk mund të jenë pjesë e strukturave rinore në nivel qendror dhe lokal, të jenë vullnetarë apo të krijojnë organizata rinore, dhe këto janë mes shumë problemeve të tjera me të cilat përballet ky segment i popullsisë. Në këtë aspekt, fokusi i ndryshimit legjislativ si hap të parë duhet të ofrojë zgjidhjen më të mirë për grupmoshën më të pranueshme dhe të qëndrueshme në Kosovë. Për më tepër, gjatë përcaktimit të marzheve është e rëndësishme të përqendrohemi në efektin e grupmoshës mbi grupet e marginalizuara apo anëtarët e komuniteteve. Përveç ndryshimit të nevojshëm në grupmoshë, është e rëndësishme të theksohet se ligji aktual nuk ofron një përkufizim të qëndrueshëm për të rinjtë.

Pjesëmarrja e të rinjve

Neni 13, paragrafi 1 dhe 2 i Ligjit nr. 03/L-145 për Fuqizim dhe Pjesëmarrje të Rinisë është neni i vetëm që i kushtohet pjesëmarrjes së të rinjve në vendimmarrje. Megjithatë, vetë neni nuk jep një përkufizim për pjesëmarrjen e të rinjve dhe për këtë arsye ky term në fushat e politikave mbetet i paqartë. Ky nen gjithashtu kufizon fushat e pjesëmarrjes në arsim, punësim, shëndet publik, çështje sociale, kulturë dhe sport, qytetari dhe demokraci; si dhe mjedis, planifikim hapësinor dhe zhvillim rural. Fillimisht është e nevojshme të thuhet se pjesëmarrja e të rinjve në vendimmarrje do të pranohet si një qasje gjithëpërfshirëse. Rinia në Kosovë ka kapacitet dhe aftësi, andaj duhet të ketë edhe mundësi të shfrytëzojë mekanizmat ekzistues që u mundësojnë atyre të marrin pjesë në ato procese.

Pjesëmarrja si e tillë, në mënyrë eksplicite duhet të lidhet si me nivelin qendror ashtu edhe me atë lokal. Aktualisht, korniza ligjore e Kosovës ofron mekanizma për pjesëmarrjen e qytetarëve në proceset vendimmarrëse, megjithatë nuk ka fokus të veçantë në pjesëmarrjen e të rinjve. Kjo çon në probleme të tilla si plotësimi i vendeve të disponueshme për pjesëmarrje në seancat publike nga qytetarë të moshës madhore, minimi i ideve rinore në tema që shihen si jo pjesë e interesave të të rinjve dhe mungesa e ndërgjegjësimit nga të dyja palët për përfshirjen e të rinjve në proceset vendimmarrëse dhe politikëbërëse. Mjetet për të arritur këtë nuk janë as të përcaktuara qartë dhe as të vendosura. Në këtë aspekt, është me rëndësi të përqendrohemi në barrën e cila pamundëson pjesëmarrjen e të rinjve në nivelin qendror dhe lokal të qeverisjes dhe të analizohet sesi politikat aktuale mund të harmonizohen më tej me nevojat e të rinjve. Zgjidhjet e këtij problemi duhet të fokusohen në pjesëmarrjen e drejtpërdrejtë të të rinjve në nivel lokal dhe

Koncept dokument për rininë

qendror, fuqizimin e të rinjve për të ngritur lirisht idetë e tyre pa frikën e përjashtimit apo keqkuptimit dhe krijimin e më shumë mundësi për të rinjtë për pjesëmarrje.

Niveli i parë i pjesëmarrjes së të rinjve janë institucionet arsimore. Shkollat janë hapi i parë i të rinjve ku ata mësohen dhe u jepet mundësia të marrin pjesë në vendime që prekin ata, bashkëmoshatarët e tyre dhe komunitetin e shkollës. Megjithatë, është e dukshme që nivelet e pjesëmarrjes në shkolla nuk janë në një nivel të kënaqshëm. Hulumtimet në këtë fushë tregojnë se problemet qëndrojnë nga të dyja anët. Nga njëra anë, administrata e shkollës nuk ofron njohuri dhe ndërgjegjësim për rëndësinë e pjesëmarrjes së të rinjve në vendimmarrje dhe për këtë arsye nuk investon në mekanizma dhe mundësi për të rinjtë. Ndërsa nga ana tjetër, të rinjtë nuk janë të vetëdijshëm për të drejtat dhe përgjegjësitë e tyre dhe për këtë arsye nuk kërkojnë të marrin pjesë apo të ngrisin zërin. Disa shembuj të mirë të shkollave që kanë investuar në krijimin e Këshillave të Shkollës ku janë të përfaqësuar nxënësit tregojnë se pjesëmarrja e nxënësve në proceset vendimmarrëse të shkollës shpie në më shumë efektivitet. Megjithatë, problemi shtrihet në rolet dhe përgjegjësitë jo të përcaktuara mirë të Këshillave në shkollat fillore dhe të mesme.

Niveli i dytë i pjesëmarrjes së të rinjve është në nivelin e shoqërisë civile. Në bazë të Ligjit nr. 06/L-043 për Lirinë e Asociimit në Organizatat Joqeveritare; Rregullores nr. 13/2013 për Shërbimin Ligjor Qeveritar; Rregullores nr.05/2016 për standardet minimale për procesin e konsultimit publik dhe Udhëzimit Administrativ nr. 06/2018 për standardet minimale të konsultimit publik në komuna, çdo qytetar ka të drejtë të marrë pjesë në procese të ndryshme vendimmarrëse duke përfshirë hartimin e politikave dhe pjesëve legislative, si dhe të vendimeve të marra në nivel lokal. Sa i përket kësaj, OJQ-të rinore dhe pjesëmarrja e tyre në vendime si në nivel lokal ashtu edhe në atë qendror është dukshëm e ulët. Ka shumë arsye prapa kësaj problematike, megjithatë ato që vlen të përmenden janë:

- Mungesa e ndërgjegjësimit të të rinjve në mekanizmat ekzistues për pjesëmarrje në vendimmarrje si në nivel lokal ashtu edhe në atë qendror;
- Mungesa e njohurive të organizatave rinore për përfshirjen e të rinjve në procese të tilla;
- Mungesa e komunikimit dhe bashkërendimit ndërmjet nivelit qendror dhe lokal dhe organizatave rinore për mundësitë dhe/ose takimet publike;
- Mungesa e mekanizmave të qëndrueshëm dhe kanaleve të komunikimit.

Niveli i tretë i pjesëmarrjes së të rinjve rregullohet me mekanizma në nivel qendror dhe lokal. Aktualisht, pjesëmarrja në nivel lokal mundësohet nga Këshillat Lokal të Veprimit Rinor (KVRL) dhe Kuvendet Rinore të cilat janë OJQ, ndërsa në nivelin qendror pjesëmarrja e të rinjve sigurohet nga Këshilli Qendror për Veprim Rinor (KQVR) dhe Këshilli Rinor i Kosovës (KRK) si dhe Kuvendi Rinor i Kosovës si dy OJQ qendrore. Problemi me pjesëmarrjen e të rinjve qëndron në mandatin, të drejtat dhe përgjegjësitë joadekuatë të secilës prej këtyre strukturave, dhe në të njëjtën kohë mungesën e komunikimit mes tyre. Duke i lënë mekanizmat rinorë në njërën anë, është me rëndësi të përmendet gjithashtu se as zyrtarët e nivelit qendror dhe as ata lokal nuk janë të vetëdijshëm për rëndësinë e përfshirjes së të rinjve në ato procese.

Krahas problemeve të parashtruara më lartë, është e nevojshëm edhe përfshirja e të rinjve nga zonat rurale dhe e të rinjve që janë pjesë e grupeve të marginalizuara me fokus të veçantë tek vajzat dhe të rejtat. Kjo lidhet edhe me sigurimin e mjeteve të nevojshme për të rinjtë nga komunitetet e ndryshme, të rinjtë me aftësi të kufizuara dhe të rinjtë që nuk kanë qasje në informacion. Për të sfiduar këtë problem, nevojiten të dhëna të mirëqena për numrin e atyre grupeve nëpër komuna. Mungesa e të dhënave çon gjithashtu në përjashtimin e grupeve të tilla.

Qasja ndërsektoriale ndaj rinisë

Korniza aktuale ligjore nuk ofron një qasje ndërsektoriale për sektorin e rinisë. Ndërkohë që Strategjia për Rininë 2019-2023 synon të trajtojë këtë çështje, ajo zbatohet në nivel të Ministrisë së Kulturës, Rinisë dhe

Koncept dokument për rininë

Sportit. Megjithatë, politika dhe programe për të rinjtë zbatohen nga shumë institucione të tjera publike në nivel qendror dhe lokal. Duke bërë ndryshime në legjislacionin aktual dhe duke reformuar strukturën qendrore vendimmarrëse të politikave rinore për t'i shërbyer koordinimit ndërsektorial, Qeveria do të mundësojë që sektorët e tjerë të përfshijnë rininë në politikat e tyre dhe të sigurojnë një situatë më të favorshme për të rinjtë. Në këtë aspekt, përfshirja e temave të rradhitura më poshtë është e nevojshme

- *Edukimi joformal*: si një faktor i rëndësishëm për zhvillimin profesional të të rinjve në Kosovë, i cili do të synojë që t'i pajisë ata me aftësitë e nevojshme për të hyrë në tregun e punës. Prandaj, Udhëzimi Administrativ aktual nr. 05/2015 për Edukim Joformal të të Rinjve duhet të ndryshohet në bazë të kërkesave që rrjedhin nga praktikatat më të mira në këtë koncept dokument pas hyrjes në fuqi të ligjit të ri për rini. Hulumtimet në terren tregojnë se të rinjtë nga komuna të ndryshme dhe me prejardhje të ndryshme kanë po ashtu nevoja të ndryshme për edukim joformal. Përveç trajnimeve nga MKRS-ja, është e rëndësishme që Ministria e Arsimit, Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit dhe qendrat e AFP-së të bashkëpunojnë dhe të ofrojnë edukim dhe/ose trajnim joformal për tema që kërkohen nga të rinjtë dhe nga tregu i punës. Të dhënat e konsultimit për këtë koncept dokument tregojnë se të rinjtë në komunat më të mëdha kërkojnë trajnime për aftësitë digjitale, ndërsa të rinjve nga zonat rurale ende u mungojnë njohuritë për aftësitë e buta dhe për këtë arsye nuk janë të gatshëm të hyjnë në tregun e punës.
- *Punësimi*: me qëllim të rritjes së punësimit të të rinjve në Kosovë, është i rëndësishëm një bashkëpunim i fortë me ministrinë dhe me institucionet tjera që ndihmojnë të rinjtë të zhvillojnë aftësitë për të hyrë në tregun e punës. Në këtë aspekt, përfshirja e rekomandimeve të politikave që ngrisin ndërgjegjësimin dhe rrisin punësueshmërisë e të rinjve përmes këtij koncept dokumenti është e rëndësishme. Përveç kësaj, problemet burojnë edhe nga fakti se puna me kohë të pjesshme dhe termi 'punëtorë të rinj' janë shumë të paqarta në kornizën legjislative të Kosovës.
- *Shëndeti*: Promovimi i një mënyrë jetese dhe një jete të shëndetshme për të rinjtë është shumë i rëndësishëm për të ardhmen e tyre. Në këtë drejtim, sektori i shëndetësisë nuk duhet parë si një sektor i ndarë nga fuqizimi dhe pjesëmarrja e të rinjve.
- *Siguria*: Përfshirja e sigurisë së të rinjve në koncept dokument është gjithashtu e rëndësishme për fuqizimin e të rinjve në Kosovë. Veçanërisht siguri i mjeteve të nevojshme për pjesëmarrjen e grupeve të marginalizuara dhe siguria e tyre do të sjellë përfitime për sektorin.
- *Kultura dhe Sporti*: Si pjesë e rëndësishme e pjesëmarrjes së të rinjve në jetën shoqërore, forcimi i shoqatës së të rinjve në kulturë dhe rini duke ofruar hapa më të qartë në koncept dokument.

Vullnetarizmi

Aktualisht, vullnetarizmi është i përcaktuar në Ligjin për Fuqizim dhe Pjesëmarrje të Rinisë, dhe Udhëzimi Administrativ nr. 01/2016 për Punën Vullnetare të të Rinjve përcakton punën vullnetare në Kosovë. Megjithatë, në këtë sektor ka shumë probleme që duhen adresuar.

Së pari, platforma ekzistuese për vullnetarizmin nuk përdoret në mënyrë aktive nga të gjitha palët e interesit si dhe mekanizmat e kontrollit nuk janë vendosur. Informacioni i mbledhur përmes konsultimeve tregon se një numër i konsiderueshëm i OJQ-ve lokale dhe organizatave të tjera nuk janë në dijeni të platformës dhe/ose në rastet kur ata janë në dijeni, atyre u mungojnë njohuritë se si të regjistrojnë vullnetarët. Përveç kësaj, të rinjve u mungojnë njohuritë për regjistrimin e orarit të punës vullnetare dhe përdorimin e mundshëm të tyre.

Së dyti, Udhëzimi Administrativ nr. 01/2016 për Punën Vullnetare të të Rinjve është pjesë e Ligjit për Fuqizimin e të Rinjve dhe, siç është tani, e kufizon vullnetarizmin vetëm tek të rinjtë e grupmoshës 15 deri

Koncept dokument për rininë

në 24 vjeç. Kjo sjell probleme në angazhimin e qytetarëve mbi 24 vjeç të cilët janë të papunë dhe kërkojnë punë vullnetare ose që janë mbi 65 vjeç dhe janë në pension. Prandaj, kufizimi i punës vullnetare vetëm me vullnetarizëm të rinjve çon në probleme të mëtejshme në regjistrimin e vullnetarizmit si punë vullnetare në mbarë Kosovën.

Puna vullnetare në Kosovë nuk është e regjistruar si praktikë dhe/ose përvojë pune gjë e cila krijon probleme si për zhvillimin profesional ashtu edhe për punësimin e të rinjve. Kjo për faktin se Ligji nr. 03/L-212 i Punës nuk e definon punën vullnetare si përvojë pune, përkundër që Ligji nr. 03/L-145 për Fuqizim dhe Pjesëmarrje të Rinisë përkufizon punën vullnetare. Përveç kësaj, stimulimet dhe/ose motivimet e ndryshme nuk janë pjesë e sistemit. Për më tepër, mungesa e rregulloreve në nivel komunal se si të angazhohen vullnetarët dhe procesi i punës vullnetare krijon probleme të mëtejshme për të rinjtë. Kjo çon gjithashtu në më pak interesin nga të rinjtë për t'u angazhuar në punë vullnetare pasi ata nuk shohin asnjë përfitim prej saj.

Hierarkia e Strukturave të Rinisë

Struktura aktuale e organizatave të rinisë, hierarkia, bashkërendimi dhe bashkëpunimi janë të përcaktuara në mënyrë problematike në Ligjin për Fuqizim të Rinisë dhe në aktet nënligjore që rrjedhin prej tij. Përveç kësaj, aspektet e përbërjes, funksionimit, financimit, monitorimit dhe llogaridhënies së këtyre niveleve nuk janë pjesë e ligjit. Nevoja për riorganizimin e këtyre strukturave për fuqizimin e të rinjve në jetën politike, sociale, ekonomike dhe kulturore, si dhe për të forcuar komunikimin dhe bashkërendimin ndërmjet akterëve të ndryshëm është e nevojshme. Rekomandimet e këtij koncept dokumenti duhet të adresojnë rolin, funksionimin, përbërjen, financimin, monitorimin dhe llogaridhënien e strukturave të radhitura më poshtë:

- *Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit, Departamenti i Rinisë*
- *Drejtoria Komonale të Kulturës, Rinisë dhe Sporteve (DKRS) dhe zyrtarët e të rinjve*
- *Këshilli Qendror i Veprimt Rinor (KQVR)*
- *Këshillat e Veprimt Rinor Lokal (KVRL)*
- *Qendrat Rinore*
- *Organizatrat Rinore*

Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit, Departamenti i Rinisë

Departamenti i Rinisë në MKRS është niveli më i lartë i hierarkisë që është përgjegjëse për hartimin e legjislacionit për Rininë, zbatimin e akteve ligjore, monitorimin dhe vlerësimin e zbatimit, shpërndarjen e fondeve për OJQ-të rinore. Ky departament synon fuqizimin e të rinjve dhe krijimin e një mjedisi mbështetës për zhvillimin e tyre social dhe personal, krijimin e mundësive për promovimin, zhvillimin dhe pjesëmarrjen e të rinjve në jetën aktive shoqërore si dhe ofrimin e shërbimeve të barabarta për të rinjtë, të cilat mundësojnë zhvillimin e aftësive jetësore dhe vlerave sociale, duke respektuar edhe karakteristikat individuale të të rinjve. Departamenti më konkretisht është përgjegjës për:

- Zbatimii i Strategjisë për Rininë 2019-2023, monitorimi dhe vlerësimi i Strategjisë;
- Analiza e gjendjes së sektorit të rinisë, duke përfshirë legjislacionin, institucionet, programet dhe aktivitetet përkatëse;
- Identifikimi i grupeve specifike rinore dhe zhvillimi i programeve për të adresuar nevojat e tyre. Grupe të tilla mund të përfshijnë të rinjtë jashtë shkollës, të rinjtë analfabetë, të rinjtë e papunë, të rinjtë refugjatë të kthyer, të rinjtë e varur nga droga, të rinjtë me një prind, të rinjtë me pak qasje në objektet sanitare dhe shëndetësore, ose të rinjtë në rrezik nga sëmundja dhe të rinjtë e pakicave;

Koncept dokument për rininë

- Bashkërendimi dhe bashkëpunimi me departamentet e tjera administrative, me komunat, me agjencitë e tjera ndërkombëtare dhe qeveritare si dhe me organizatat joqeveritare për të avancuar zhvillimin dhe zbatimin koherent dhe efikas të politikave dhe burimeve rinore në çështjet që kanë të bëjnë me: trajnimin për shërbimet e punës dhe artizanatit, aktivitetet sportive dhe rekreative, programet rajonale dhe ndërkombëtare të shkëmbimit, shëndetësinë dhe arsimin, si dhe avancimin e të drejtave të të rinjve dhe të njeriut;
- Promovimi i formimit të klubeve, grupeve dhe shoqatave rinore në mbarë Kosovën dhe në rajon dhe mbikëqyrja e zhvillimit të tyre duke inkurajuar vendimmarrjen demokratike, dhe pjesëmarrjen dhe konsultimin e gjerë në të gjitha nivelet si klubet, grupet dhe shoqatat;
- Inkurajimi i mbështetjes financiare dhe mbështetjes tjetër për sektorin e rinisë në Kosovë.

Pengesat brenda strukturës aktuale përfshijnë mungesën e politikave dhe programeve që trajtojnë çështjet ndërsektoriale me të cilat përballen të rinjtë, mungesën e koordinimit ndërmjet autoriteteve publike duke përfshirë ministrinë, agjencitë dhe komunat dhe mungesa e një skeme të financimit për OJQ-të nga dhe për të rinjtë me ndikim në zhvillimin e të rinjve. Kur bëhet fjalë për politikëbërjen qendrore, hasen vështirësi në efektivitetin, koherencën, qëndrueshmërinë dhe gjithëpërfshirjen e politikave të hartuara në institucionet sektoriale që synojnë dhe ndikojnë tek të rinjtë.

Drejtoritë Komunale të Kulturës, Rinisë dhe Sportit dhe zyrtarët për të Rinjve

Në shumicën e komunave, Drejtoritë Komunale përgjegjëse për Rininë janë po ashtu të lidhura/përgjegjëse edhe për Sportin dhe Kulturën dhe ato janë të obliguara të kenë një zyrtar përgjegjës për Rininë. Drejtoritë janë përgjegjëse për sigurimin e burimeve njerëzore dhe financiare për zbatimin e programeve, aktiviteteve dhe politikave rinore në nivel lokal në bashkëpunim të ngushtë me KVRL. Përveç kësaj, këto drejtori janë përgjegjëse edhe për mbështetjen e Qendrave Rinore. Nga ana tjetër, zyrtarët për të Rinijet janë përgjegjës për hartimin, zbatimin, monitorimin dhe vlerësimin e programeve dhe aktiviteteve rinore.

Këshilli Qendror i Veprimit Rinor (KQVR)

KQVR-ja është mekanizëm qendror i cili ka një rol këshilldhënës për proceset vendimmarrëse që janë relevante për rininë në Kosovë. Është një organizatë vullnetare e organizatave rinore që vepron në Kosovë. KQVR-ja është një formacion këshilldhënës për çështjet rinore, i cili përfaqëson interesat e organizatave rinore në institucionet e qeverisë qendrore dhe mekanizmat ndërkombëtarë rinorë. MKRS-ja është përgjegjëse për regjistrimin dhe financimin e KQVR-së dhe gjithashtu mbështet organizimin e Asamblesë së KQVR-së. Aktualisht MKRS-ja nuk funksionon në mënyrë aktive dhe për këtë arsye çon në mospërfaqësimin e të rinjve në nivel qendror.

Përveç këtyre, nga hulumtimi në terren është treguar se ka mungesë bashkëpunimi ndërmjet KQVR-së dhe KVRL-ve. Përderisa KQVR-ja është përgjegjëse për të mbështetur KVRL-të dhe për të ngritur çështjet nga niveli komunal në nivelin qendror, kjo nuk ndodh në praktikë.

Këshillat e Veprimit Rinor Lokal (KVRL)

KVRL-ja është një formacion këshilldhënës i organizatave rinore që operojnë në nivel lokal dhe përfaqësojnë interesat e organizatave rinore dhe të rinjve në institucionet e qeverisjes lokale. Udhëzimi Administrativ nr. 9/2010 për Përgjegjësitë dhe Procedurat e Themelimit dhe Funksionimit të Këshillave të Veprimit Rinor në Kosovë përcakton qartë rolet dhe përgjegjësitë e KVRL-së. Këto përfshijnë kryesisht:

- Përfaqësimi i organizatave rinore të komunës ku operojnë para institucioneve lokale;

Koncept dokument për rininë

- Adresimi i çështjeve/problemeve rinore në komunë para institucioneve të komunës dhe organeve të tjera publike dhe private dhe në KQVR;
- T'i japë mendime dhe këshilla komunës për veprimet që duhet të ndërmarrin në lidhje me rininë;
- Të prezantojë pikëpamjet për dokumentet ligjore dhe dokumentet tjera të zhvilluara në nivel komunal për rininë;
- Të merr pjesë në hartimin, zbatimin dhe vlerësimin e politikave që lidhen me rininë;
- Të merr pjesë dhe kontribuon në zhvillimin e Planit të Veprimeve Rinore të komunave;
- Organizimi i Konferencës Vjetore Rinore;
- Të merr pjesë dhe kontribuoj në hartimin e buxhetit vjetor komunal;
- Planifikon punën dhe aktivitetet vullnetare rinore për vitin.

Siç thuhet qartë në UA, KVRL-ja ka një rol këshilldhënës dhe për këtë arsye mandati i tij është mjaft kufizues. Puna në terren tregoi se ekzistojnë disa pengesa të formimit aktual që sjellin probleme në funksionimin e KVRL-ve:

- Regjistrimi i KVRL-së si OJQ, duke bashkuar 3 OJQ sjell probleme të caktuara. Së pari, komunat e vogla me vetëm një OJQ rinore nuk janë në gjendje të regjistrojnë KVRL. Së dyti, Ligji nr. 06/L-043 për Lirinë e Asociimit në Organizatat Joqeveritare sjell shumë obligime të reja për OJQ-të, disa prej të cilave janë nënshkrimi i tre anëtarëve themelues për çdo vendim dhe pagesë. Duke qenë se KVRL-të janë organe vullnetare, mbajtja e personave të njëjtë nën mandatin e caktuar është problematike, prandaj praktika tregon se në rastet kur një nga anëtarët themelues largohet, KVRL-ja bëhet jofunksionale deri në përzgjedhjen e një anëtari të tretë.
- Meqenëse KVRL-të janë të regjistruara si OJQ, Ligji nr. 06/L-043 për Lirinë e Asociimit në Organizatat Joqeveritare u jep atyre të drejtën të aplikojnë për financim, të zbatojnë projekte dhe të punësojnë staf të projektit. Gjë e cila është në kundërshtim me Udhëzimin Administrativ nr. 9/2010 për Përgjegjësitë dhe Procedurat e Themelimit dhe Funksionimit të Këshillave të Veprimeve Rinore i cili përcakton KVRL-të vetëm si organe këshilldhënëse.
- Nuk ka mekanizëm monitorues për procedurën zgjedhore, funksionimin dhe zbatimin e mandatit. Hulumtimet në terren ngrenë problematikën e politizimit të KVRL-ve gjatë proceseve zgjedhore, si dhe për proceset zgjedhore jo të drejta dhe jotransparente. Ndërsa nga ana tjetër, gjatë mandatit 2 vjeçar nuk ka asnjë mekanizëm që monitoron zbatimin e aktiviteteve nga KVRL dhe efektin e tyre.
- Financimi i KVRL-së për funksionalizimin dhe funksionimin e institucionit është i nevojshëm. Aktualisht, komuna është përgjegjëse për sigurimin e financimit, por ajo që ndodh në praktikë është se komuna shpërndan fonde për OJQ-të rinore nëpërmjet KVRL-së, e cila në asnjë rast nuk është në mandatin e KVRL-së.
- Me Udhëzimin Administrativ aktual, nuk sigurohet përfaqësimi i të rinjve nga zonat rurale, të rinjve me aftësi të kufizuara, të rinjve nga komunitetet dhe grupet e tjera të marginalizuara.

Qendrat Rinore

Qendrat Rinore janë hapësira funksionale për zhvillimin dhe zbatimin e aktiviteteve të ndryshme rinore brenda një komune të caktuar. Komunat janë përgjegjëse për të siguruar fondet e nevojshme për Qendrat Rinore të nevojshme për shpenzimet komunale. Përveç kësaj, komunat janë gjithashtu përgjegjëse për të ofruar një hapësirë publike për shfrytëzimin e Qendrës Rinore. Qendrat Rinore aktivizohen pasi një OJQ lokale aplikon për licencimin e Qendrës dhe kjo pranohet nga komuna. Për të përfunduar këtë proces, komuna bën përzgjedhjen e OJQ-ve të përzgjedhura në listën e ngushtë përmes një thirrjeje publike dhe më pas, në bashkëpunim të ngushtë me KVRL-në zgjidhet OJQ-ja që do të menaxhojë Qendrën Rinore.

Koncept dokument për rininë

Hulumtimi në terren nëpërmjet konsultimeve tregon se në praktikë kjo strukturë është mjaft problematike. Së pari, procedura e zgjedhjeve nuk është e përcaktuar mirë dhe, në shumë raste, palët e interesit argumentojnë se procesi nuk është i drejtë dhe transparent. Përveç kësaj, në shumicën e rasteve OJQ-ja e përzgjedhur menaxhimin e Qendrës Rinore e sheh si zbatim të një projekti dhe pasi të përfundojë mandati dhe të hapen zgjedhjet e reja, nuk ka qëndrueshmëri të punës së Qendrës Rinore.

Së dyti, meqenëse komunave u mungon një linjë specifike buxhetore për rininë (nënkodi) në shumicën e rasteve financimi i qendrave rinore nuk është prioritet për to. Në shumicën e komunave në Kosovë qendrat rinore nuk janë aktive për shkak të problemeve me financimin.

Së fundi, përfshirja e të rinjve nga zonat rurale, të rinjve me aftësi të kufizuara, të rinjve nga komunitetet apo grupet e tjera të marginalizuara nuk është pjesë e Udhëzimit Administrativ.

Organizatata Rinore

Në bazë të Ligjit nr. 03/L-145 për Fuqizim dhe Pjesëmarrje të Rinisë, organizatat rinore përkufizohen si organizata të cilat themelohen nga të rinjtë. Në një mënyrë, është i nevojshëm një përkufizim i veçantë për OJQ-të që menaxhohen nga të rinjtë, por nga ana tjetër ky përkufizim nuk ka sjellë qëllimet e synuara. Hulumtimet në terren tregojnë se organizatat rinore nuk po trajtohen ndryshe nga organizatat e tjera joqeveritare. Më konkretisht, sjellja e termimit OJQ rinore nuk ofron asnjë përfitim për të rinjtë.

Kjo sjell probleme edhe në financim. Në shumë raste organizatave rinore të cilat drejtohen drejtpërdrejt nga të rinjtë u mungojnë kapacitetet për të aplikuar për fonde dhe për të respektuar rregullat dhe rregulloret që rrjedhin nga Ligji nr. 06/L-043 për Lirinë e Asociimit në Organizatat Joqeveritare. Prandaj, organizatat rinore vuajnë nga mungesa e financimit më shumë në krahasim me OJQ-të e tjera.

Këshilli i Nxënësve të Kosovës dhe Këshillat Studentorë në secilën shkollë

Këshilli i Nxënësve të Kosovës është këshilli i cili përfaqëson të gjithë nxënësit e shkollave të mesme në Kosovë dhe anëtarë të këtij këshilli janë përfaqësuesit e këshillave të nxënësve të secilës shkollë të mesme. Synimi i këshillave studentore është mbrojtja e interesave të nxënësve dhe bashkëpunimi me zyrtarët, prindërit dhe pedagogët në dobi të të gjithë sistemit arsimor.

Përveç këshillave studentore, universitetet kanë edhe sindikata studentore të krijuara me synimin për të përfshirë të rinjtë në procese të ndryshme vendimmarrëse në nivel universitar. Procedura për themelimin e këtyre sindikatave është e rregulluar me Udhëzimin Administrativ nr. 16/2015 për Themelimin dhe Funkcionalizimin e Unionit të Studentëve të Republikës së Kosovës.

Financimi

Financimi i KVRL-ve, Qendrave Rinore dhe OJQ-ve rinore është shumë i rëndësishëm për qëndrueshmërinë e sektorit rinor, megjithatë janë disa probleme të caktuara që duhen adresuar. Fokusi i këtij koncept dokumenti duhet të jetë në burimet financiare në dispozicion në nivel komunal dhe financimin e ofruar nga MKRS-ja si nëngrant për OJQ-të rinore. Në këtë drejtim, çështjet që duhen trajtuar janë radhitur si më poshtë:

- Aktualisht buxheti nga Ministria e Financave i ndarë për Komunitetet është brenda kodit buxhetor i cili në disa komuna është 'kulturë, rini dhe sport', 'arsim, kulturë dhe rini' ose 'shëndetësi, kulturë

Koncept dokument për rininë

dhe rini'. Kjo krijon probleme kur buxheti duhet të ndahet nga komuna veçmas për sektorin e rinisë, ku në shumë raste paratë e ndara nuk janë të përcaktuara mirë ose të mjaftueshme për të rinjtë.

- Krahas problemeve të mësipërme, ekzistojnë sfida edhe me monitorimin dhe raportimin e fondeve të alokuara për OJQ-të. Aktualisht, mungesa e një Monitorimi dhe Vlerësimi të duhur në nivel qendror dhe lokal çon në keqshpërndarje të paqëllimshme të fondeve pasi që ka mungesë të të dhënave për efektivitetin e fondeve të tilla nga raundet e mëparshme. Nëngrantet e alokuara nga MKRS-ja për OJQ-të rinore kanë nevojë për nivel më të mirë bashkërendimi, procesi, monitorimi, raportimi dhe llogaridhënieje.
- Së fundi, mungesa e një fondi specifik për të rinjtë që ka një qasje ndërsektoriale lë shumë fusha me mungesë burimesh dhe për këtë arsye shumë aktivitete rinore nuk zbatohen. Duke marrë parasysh që shumë institucione të nivelit qendror ndajnë fonde për mekanizmat rinorë dhe OJQ-të në sektorin e rinisë, një shpërndarje e pakoordinuar e fondeve mund të çojë që grupet, sektorët dhe lokalitetet e synuara të lihen pa dashje në përpjekjet për zhvillimin e të rinjve.

Strategjia për të rinjtë në nivel komunal

Nuk ka kërkesë për një strategji të veçantë në nivel komunal për të rinjtë. Megjithatë, analiza e modaliteteve të ndryshme ku komunat krijojnë plane veprimi afatmesme për të rinjtë është e rëndësishme për të trajtuar problemet në nivel lokal.

Në nivel komunal Planet ose Programet Vjetore Rinore janë dokumentet e punës të cilat i ofrojnë disa nga komunat. Megjithatë, hulumtimet nga terreni tregojnë qartë se shumicës së komunave, posaçërisht ato që nuk kanë zyrtarë për të rinjtë, u mungojnë strategjitë për rininë.

Përveç nënkategorive të radhitura më lartë, ka edhe probleme të tjera të sektorit të rinisë në Kosovë të cilat ia vlen të përmenden në Koncept Dokumentin. E para lidhet me ikjen aktuale të trurit. Ky fenomen është i pranishëm në të gjitha vendet e rajonit për shkak të nivelit të lartë të papunësisë dhe mungesës së perspektivës për të rinjtë. Në këtë aspekt, ky Koncept Dokument e merr këtë si bazë kur propozon zgjidhje për problemet e sektorit. Së dyti, përfshirja e të rinjve nga zonat rurale është një pjesë e rëndësishme e sistemeve gjithëpërfshirëse dhe të qëndrueshme. Hulumtimet në terren nëpërmjet konsultimeve treguan se të rinjtë nga zonat rurale nuk janë pjesë e mekanizmave në të cilët janë të rinjtë e zonave urbane dhe për këtë arsye janë të përjashtuar nga shumë mundësi. Së treti, është me rëndësi të theksohet se mungesa e komunikimit dhe e bashkërendimit ndërmjet zyrtarëve rinorë nga komunat shpie në përsëritjen e problemeve të cilat do të mund të ishin shmangur nëse do të ekzistonte një komunikim më i mirë. Së katërti, të rinjtë nga komunitetet kanë mungesë të informacionit më shumë në krahasim me të rinjtë nga komuniteti shumica. Kjo është për shkak të pengesës gjuhësore. Ligjet përkthehen në gjuhët lokale pasi të miratohen nga Qeveria. Megjithatë, përfshirja e të rinjve nga komunitetet në proceset e politikëbërjes si në nivel qendror ashtu edhe në atë lokal është i pamundur për shkak të pengesës gjuhësore të këtyre grupeve. E fundit, por jo më pak e rëndësishmja, ekziston një çështje e rëndësishme e ndërgegjësimit kundrejt besimit tek të rinjtë në Kosovë. Hulumtimet tregojnë se një numër i konsiderueshëm i të rinjve nuk janë në dijeni për mekanizmat dhe mjetet ekzistuese për të marrë pjesë në to. Për më tepër, një përqindje tjetër e rëndësishme gjithashtu nuk u besojnë institucioneve dhe për këtë arsye nuk janë të gatshëm të jenë pjesë e atyre proceseve.

Koncept dokument për rininë

Figura 2: Dokumentet përkatëse të politikave, ligjet dhe aktet nënligjore

Dokument politikash, ligj ose akt nënligjor	Lidhja/linku në internet i politikave ose dokumentit të planifikimit, si dhe akteve ligjore në Gazetën Zyrtare	Institucionet shtetërore përgjegjëse për zbatimin	Roli dhe detyrat e institucionit(eve)
Ligji nr. 03/L-145 për Fuqizim dhe Pjesëmarrje të Rinisë	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2654	Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit	Ky ligj synon të fuqizojë të rinjtë në Kosovë që të jenë pjesë e proceseve vendimmarrëse në të gjitha nivelet dhe pa asnjë diskriminim. Ai jep informacion mbi përgjegjësitë e pushtetit qendror dhe lokal ndaj të rinjve dhe organizatave rinore. Përveç kësaj, ligji parasheh dispozita për punën vullnetare, edukimin joformal dhe udhëzime për licencimin e qendrave rinore. MKRS-ja është përgjegjëse për monitorimin dhe zbatimin e ligjit, zhvillimin e akteve nënligjore që rrjedhin nga ligji dhe zbatimin e tyre.
Ligji Nr. 05/L-090 për Sponsorizime në Fushën e Kulturës, Rinisë dhe Sportit	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=13271	Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit	Ky ligj rregullon mbështetjen financiare dhe materiale të kulturës, aktivitetet rinore dhe sportive përmes sponsorizimeve dhe reklamave. Ligji synon mbështetjen dhe promovimin e aktiviteteve në fushën e kulturës, rinisë dhe sportit. Ministria është përgjegjëse për zbatimin dhe monitorimin e ligjit.
Strategjia për Rininë 2019 -2023	https://www.mkrs-ks.org/repository/docs/Strategy_for_Youth_2019-2023.pdf	Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit, të gjitha komunat	Strategjia për Rininë synon të rrisë mobilizimin e të rinjve për pjesëmarrje, përfaqësim dhe qytetari aktive; ofrimin e aftësive dhe përgatitjen e të rinjve për tregun e punës; krijimin e një mjedisi të shëndetshëm dhe të sigurt për të rinjtë. MKRS-ja është përgjegjëse për rritjen e bashkëpunimit me akterët përkatës dhe për zbatimin e Strategjisë. Përveç kësaj, komunat janë gjithashtu përgjegjëse për zbatimin e Strategjisë.

Koncept dokument për rininë

Udhëzimi Administrativ nr. 01/2016 për Punën Vullnetare të të Rinjve	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=15172	Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit, të gjitha komunat	Ky UA rregullon të drejtat, detyrimet dhe procedurat lidhur me punën vullnetare të të rinjve dhe Komisionin për Punë Vullnetare në Kosovë. Ministria është përgjegjëse për krijën e bashkëpunimit me palët e interesit dhe zbatimin e udhëzimit administrativ. Komunitat gjithashtu janë individualisht përgjegjëse për zbatimin e UA.
Udhëzimi Administrativ nr. 04/2015 për Edukimin Joformal të të Rinjve	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=15165	Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit, të gjitha komunat, Autoriteti Kombëtar i Kualifikimeve	Ky UA është fokusuar në ofrimin e edukimit joformal për të rinjtë me qëllim fuqizimin dhe mbështetjen e tyre në pjesëmarrjen në politikëbërje. Ministria dhe komunitat janë përgjegjëse për zbatimin e UA dhe identifikimin e nevojave për edukim joformal. AKK-ja është përgjegjëse për procedurat e akreditimit.
Udhëzimi Administrativ nr. 11/2010 për Licencimin e Qendrave Rinore	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=7897	Komunitat	Ky UA ofron informacion për procesin e licencimit të Qendrave Rinore. Komunitat janë përgjegjëse për bashkërendimin e procesit, përzgjedhjen dhe licencimin.
Udhëzimi Administrativ nr. 9/2010 për Përgjegjësitë dhe Procedurat e Themelimit dhe Funkcionimit të Këshillave të Veprimit Rinor në Kosovë	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=7899	Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit, të gjitha komunat	Ky UA rregullon themelimin, funksionimin dhe regjistrimin e Këshillave të Veprimit Rinor në Kosovë. Ai e rregullon këtë si për Këshillin Qendror të Veprimit Rinor ashtu edhe për Këshillat e Veprimit Rinor Lokal. Ministria është përgjegjëse për themelimin e KVRL-së dhe monitorimin e mëtutjeshëm të procesit të funksionalizimit të KVRL-së në bashkëpunim të ngushtë me Komunitat.
Ligji nr. 04/L –032-2011 për Arsimin Parauniversitar	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2770	Ministria e Arsimit, Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit	Ky ligj rregullon edukimin dhe aftësimin parauniversitar në Kosovë duke marrë parasysh nivelet ISCED 0 deri në 4 që përfshijnë edukimin dhe aftësimin për fëmijë dhe të rritur. Ministria është përgjegjëse për zbatimin dhe monitorimin e ligjit.

Koncept dokument për ririnë

<p>Ligji nr. 04/L-037 për Arsimin e Lartë</p>	<p>https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2761</p>	<p>Ministria e Arsimit, Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit</p>	<p>Ky ligj synon të krijojë bazën ligjore për rregullimin, funksionimin, financimin, sigurimin e cilësisë në arsimin e lartë në përputhje me standardet evropiane si dhe rolin e shtetit dhe shoqërisë në zhvillimin e arsimit të lartë në Republikën e Kosovës. Ministria është përgjegjëse për zbatimin dhe monitorimin e ligjit.</p>
<p>Udhëzimi Administrativ nr. 16/2015 për Themelimin dhe Funkcionalizimin e Unionit të Studentëve të Republikës së Kosovës</p>	<p>https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=15229</p>	<p>Ministria e Arsimit, Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit, Universitetet publike</p>	<p>Ky UA rregullon themelimin dhe funksionimin e Unionit të Studentëve në Republikën e Kosovës (USRK). Ministria dhe universitetet publike në Kosovë janë përgjegjëse për zbatimin dhe monitorimin e këtij UA.</p>
<p>Ligji nr. 06/L-043 për Lirinë e Asociimit në Organizatat Joqeveritare</p>	<p>https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2764</p>	<p>Ministria e Punëve të Brendshme</p>	<p>Ky ligj rregullon themelimin, regjistrimin, funksionimin, pezullimin, shuarjen, ndalimin e veprimit dhe gërgjistrimin e organizatave joqeveritare në Republikën e Kosovës. Ministria është përgjegjëse për zbatimin dhe monitorimin e ligjit.</p>
<p>Strategjia Qeveritare për Bashkëpunim me Shoqërinë Civile 2019-2023</p>	<p>http://www.civikos.net/repository/docs/Strategjia_Alb_815880.pdf</p>	<p>Zyra e Kryeministrit</p>	<p>Kjo strategji synon të risë pjesëmarrjen e OSHC-ve në politikëbërje, të përmirësojë kornizën institucionale dhe ligjore për financimin në zhvillimin e qëndrueshëm të programeve dhe projekteve të OSHC-ve me interes publik; zhvillimin e praktikave dhe procedurave për kontraktimin e OSHC-ve në ofrimin e shërbimeve publike; rritjen e vullnetarizmit për programe me interes publik. ZKMI është përgjegjëse për zbatimin dhe monitorimin e Strategjisë.</p>
<p>Rregullojra (QRK) nr. 05/2016 për standardet</p>	<p>https://konsultimet.rks-gov.net/Storage/Docs/Doc-58b819f98ec60.pdf</p>	<p>Zyra e Kryeministrit</p>	<p>Kjo Rregullore synon të nxisë dhe të sigurojë një proces konsultimi publik ndërmjet autoriteteve publike, palëve të interesit dhe publikut, për një proces gjithëpërfshirës të pjesëmarrjes në politikëbërje dhe vendimmarrje me interes</p>

Koncept dokument për rininë

<p>minimale për procesin e konsultimit publik</p>			<p>publik dhe rritjen e transparencës dhe llogaridhënies së organeve publike ndaj palëve të interesit dhe publikut. ZKM është përgjegjëse për zbatimin dhe monitorimin e rregullores.</p>
<p>Ligji nr. 03/L-040 për Vetëqeverisja Lokale</p>	<p>https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2530</p>	<p>Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal</p>	<p>Ky ligj vendos bazën ligjore për një sistem të qëndrueshëm të vetëqeverisjes lokale në Kosovë. Ai jep informacion të detajuar për kompetencat e veta, të deleguara dhe të zgjeruara të komunave me qëllim të ofrimit të shërbimeve të nevojshme për qytetarët. Ministria është përgjegjëse për zbatimin dhe monitorimin e ligjit.</p>
<p>Udhëzimi Administrativ (MAPL) nr. 06/2018 për standardet minimale të konsultimit publik në komuna</p>	<p>https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=18425</p>	<p>Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal</p>	<p>Ky Udhëzim Administrativ synon të promovojë dhe sigurojë pjesëmarrjen e qytetarëve dhe palëve të tjera të interesit nga autoritetet lokale në nivel lokal në procesin e politikëbërjes dhe vendimmarrjes, të promovojë transparencën komunale, si dhe të ndikojë në zhvillimin e politikave të qëndrueshme. të interesit të përgjithshëm. Ministria është përgjegjëse për zbatimin dhe monitorimin e UA.</p>
<p>Ligji nr. 03/L-048 për Menaxhimin e Financave Publike dhe Përgjegjësitë</p>	<p>https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2524</p>	<p>Ministria e Financave, Punës dhe Transfereve</p>	<p>Ky ligj rregullon kornizat për planifikimin, zbatimin dhe monitorimin e financimit publik, duke përfshirë raportimin dhe llogaridhënien e autoriteteve publike. Për të siguruar pjesëmarrjen e publikut të gjerë në vendimmarrje, kuvendet komunale kanë për detyrë të organizojnë dëgime publike për diskutimin e buxhetit vjetor të propozuar dhe përgatitur nga kryetari i komunës. Ministria është përgjegjëse për zbatimin dhe monitorimin e ligjit.</p>

Koncept dokument për rininë

<p>Rregullorja nr. 13/2013 për Shërbimin Ligjor Qeveritar</p>	<p>http://meks.net/repository/docs/1_Rregullore_Nr_13-2013_per_Sherbimin_Ligjor_Qeveritar.pdf</p>	<p>Zyra e Kryeministrit</p>	<p>Kjo rregullore unifikon fillimin, hartimin, shqyrtimin dhe miratimin e akteve normative nga qeveria. Kjo rregullore parasheh domosdoshmërinë e zhvillimit të konsultimeve paraprake dhe konsultimeve publike për të gjitha aktet normative. Më konkretisht, neni 10 përcakton kriteret që konsultimi të bëhet para dhe gjatë procesit të hartimit.</p> <p>ZKM është përgjegjëse për zbatimin dhe monitorimin e rregullores.</p>
<p>Ligji nr. 03/L-212 i Punës</p>	<p>https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2735</p>	<p>Ministria e Financave, Punës dhe Transfereve</p>	<p>Ky ligj ka për qëllim rregullimin e të drejtave dhe detyrimeve që rrjedhin nga marrëdhënia e punës, të përcaktuara me këtë ligj.</p> <p>Ministria është përgjegjëse për zbatimin dhe monitorimin e ligjit.</p>

1.2 ANALIZA DHE PENGESAT KRYESORE TË KORNIZËS AKTUALE LEGJISLATIVE

Ligji nr. 03/L-145 për Fuqizim dhe Pjesëmarrje të Rinisë

Ligji nr. 03/L-145 për Fuqizim dhe Pjesëmarrje të Rinisë është ligji thelbësor që rregullon sektorin e rinisë në Kosovë. Ligji fokusohet në fuqizimin e të rinjve për të qenë pjesë e proceseve vendimmarrëse në të gjitha nivelet dhe pa asnjë diskriminim. Përveç kësaj, ai ofron informacion për rolet dhe përgjegjësitë e institucioneve qendrore dhe lokale si dhe të organizatave rinore.

Kur analizohet ligji, ka disa fusha që kërkojnë më shumë vëmendje:

- Ky ligj fokusohet në fuqizimin e të rinjve për të marrë pjesë më të madhe në proceset vendimmarrëse ndërkohë që ka fusha të tjera që duhet të jenë pjesë e ligjit. Mungon rregullimi për hierarkinë e këtyre strukturave; linjat e monitorimit, vlerësimit, llogaridhënies dhe mësimi;
- Organizatat rinore përkufizohen si organizata të themeluara në përputhje me legjislacionin në fuqi ku shumica e anëtarëve janë të rinj; ndërsa ky përkufizim nuk është pjesë e ligjit nr. 06/L-043 për Lirinë e Asociimit në Organizatat Joqeveritare. Është e rëndësishme që termi i organizatave rinore të hyjë në kornizën legjislative dhe të përfshihen detaje mbi të drejtat dhe përgjegjësitë në mënyrë që roli i tyre të forcohet;
- Neni 1, paragrafi 1.9 i Ligjit jep përkufizimin e punës vullnetare të të rinjve duke përdorur termin "shpërblim". Mungon përkufizimi i 'shpërblimit' pasi puna vullnetare nuk ofron kompensim monetar;
- Krahas atij paragrafi për përkufizimin e punës vullnetare përfshihet një fjali me pretendimin "...do të njihet si përvojë pune nga Drejtoria Komunale për Kulturë, Rini dhe Sport", ndërsa kjo fjali është në kundërshtim edhe me Ligjin e Punës. e cila nuk e sheh punën vullnetare të regjistruar si përvojë pune;
- Neni 6 për përgjegjësitë e organeve të pushtetit qendror përfshin hartimin e politikave, zhvillimin e programeve rinore, punën vullnetare, mbledhjen e të dhënave për të rinjtë, zhvillimin e kapaciteteve, programet e shkëmbimit të të rinjve, përfshirjen e grupeve të marginalizuara dhe pjesëmarrjen e sigurt të të rinjve. Të gjitha fushat e radhitura këtu nuk mbulohen me aktet nënligjore ekzistuese. Përveç kësaj, këto fusha do të zgjerohen;
- Neni 7 për përgjegjësitë e organeve të pushtetit komunal përfshin sigurimin e burimeve për zbatimin e programeve rinore, gjë që kërkon më shumë përkufizim dhe detaje rreth procesit. Krahas kësaj, i njëjti nen përfshin konsultime për politikën lokale, të cilat specifikojnë vetëm politikën rinore duke i lënë jashtë të rinjtë sektorëve të tjerë. Në fund, ky nen përfshin informacione për licencimin e qendrave rinore i cili është zgjeruar më tej me udhëzimin administrativ;
- Neni 14, paragrafi 9 për punën vullnetare është në kundërshtim me Ligjin e Punës. Gjithashtu, do të diskutohet edhe vendimi i mëtutjeshëm për ndërlidhjen e UA për vullnetarizmin me ligjin për të rinjtë, pasi kjo vendos edhe një kufi moshe për punën vullnetare;
- Neni 15 për arsimin joformal, nuk duhet të kufizohet vetëm në trajnime nga MKRS-ja, do të diskutohen idetë e mundshme për lidhjen e tij me AFP-në dhe me Agjencinë e Punësimit.

Koncept dokument për rininë

Ligji Nr. 05/L-090 për Sponsorizime në fushën e Kulturës, Rinisë dhe Sportit

Ligji Nr. 05/L-090 rregullon mbështetjen financiare dhe materiale të aktiviteteve kulturore, rinore dhe sportive përmes sponsorizimeve dhe reklamave. Ligji synon mbështetjen dhe promovimin e aktiviteteve në fushën e kulturës, rinisë dhe sportit. MKRS-ja është përgjegjëse për zbatimin dhe monitorimin e ligjit.

Sfidat në zbatimin dhe monitorimin përfshijnë ndërgjegjësimin e ulët të publikut të ligjit në fushën e rinisë, ku pjesa dërrmuese e sponsorizimeve dhe donacioneve janë në fushën e sportit dhe kulturës, si dhe mungesën e të dhënave dhe informacionit për shtrirjen e sponsorizimeve në sektorin rinor.

Udhëzimi Administrativ nr. 01/2016 për Punën Vullnetare të të Rinjve

Ky UA rregullon të drejtat, detyrimet dhe procedurat lidhur me punën vullnetare të të rinjve dhe Komisionit për Punë Vullnetare në Kosovë.

Kur analizohet ky UA, janë disa fusha që kanë nevojë për më shumë vëmendje:

- Termi 'punë vullnetare e të rinjve' është kufizimi i vullnetarizmit në grupmoshën 15-24 vjeç që kërkon vëmendje bazuar në nevojat nga terreni;
- Neni 3 për të drejtat dhe obligimet e organizuesit të punës vullnetare kërkon rregullim më të mirë të kësaj fushe. Çështje të tilla si çfarë lloj obligimi kontraktual mund të jetë (neni 6), a është angazhimi i vullnetarëve i rregulluar mirë tek të gjithë ofruesit, a kompensohen ata, a duhet të përcaktohen orët e llogaritura dhe të regjistruara (neni 5 dhe 7);
- Neni 4 për të drejtat dhe obligimet e vullnetarit/es kërkon gjithashtu detaje dhe shpjegime të mëtejshme;

Udhëzimi Administrativ nr. 04/2015 për Edukimin Joformal të të Rinjve

Ky UA përqendrohet në ofrimin e edukimit joformal për të rinjtë me qëllim fuqizimin dhe mbështetjen e tyre në pjesëmarrjen në politikëbërje.

Kur analizohet ky UA, janë disa fusha që kanë nevojë për më shumë vëmendje:

- Neni 4 i UA përcakton fushat për edukimit joformal. Bazuar në informacionin e marrë nga takimet konsultative, duhet të zgjerohen fushat e edukimit joformal dhe në të njëjtën kohë të merren parasysh nevojat dhe interesat e grupeve të ndryshme të të rinjve;
- UA u jep mundësi ofruesve të aplikojnë përmes projekteve, por nuk ka ndonjë lidhje me AFP-në. Ky nen ofron idenë e thirrjes publike dhe ofertës së bazuar në projekte të edukimit joformal, por duhet të jetë e mundur përfshirja e institucioneve të AFP-së.

Udhëzimi Administrativ nr. 11/2010 për Licencimin e Qendrave Rinore

Ky UA ofron informacion mbi procedurat për licencimin e Qendrave Rinore sipas komunave.

Koncept dokument për rininë

Kur analizohet ky UA, janë disa fusha që kanë nevojë për më shumë vëmendje:

- Ideja për t'i bërë programet rinore pjesë të strategjisë komunale për të rinjtë, një planifikim afatmesëm dhe jo 6 mujor (afatshkurtër) mund të sjellë më shumë qëndrueshmëri;
- Licenca i jepet një OJQ-je, ndërsa komuna mund të licencojë më shumë se një qendër rinore, por nuk është e detyruar të sigurojë qëndrueshmërinë e qendrës së dytë, qendrat rinore mund të kenë degë në pjesë të ndryshme. Është i nevojshëm Zzjerimi i kësaj çështjeje për të përfshirë zonat rurale.

Udhëzimi Administrativ nr. 9/2010 për Përgjegjësitë dhe Procedurat e Themelimit dhe Funkcionimit të Këshillave të Veprimit Rinor në Kosovë.

Ky UA rregullon themelimin, funksionimin dhe regjistrimin e Këshillave të Veprimit Rinor në Kosovë. Ai e rregullon këtë si për Këshillin Qendror të Veprimit Rinor ashtu edhe për Këshillat Lokale të Veprimit Rinor. Si hulumtimi nëpërmjet konsultimeve ashtu edhe kërkimi në zyrë tregojnë qartë se organizimi aktual i këtyre strukturave nuk është efektiv. Prandaj, zgjidhjet e bazuara në praktikën më të mirë përfshihen në seksionin e opsioneve të këtij Koncept Dokumenti.

Ligji nr. 04/L-032-2011 për Arsimin Parauniversitar

Ky ligj rregullon arsimin dhe aftësimin parauniversitar në Kosovë duke marrë parasysh nivelet 0 deri në 4 të ISCED që përfshin arsimin dhe aftësimin për fëmijë dhe të rritur.

Kur analizohet ky ligj, janë disa fusha që kanë nevojë për më shumë vëmendje:

- Neni 18 për këshillin e nxënësve, përcakton kriteret për ngritjen e këshillave të nxënësve ku me votim të fshehtë zgjidhet çdo vit një përfaqësues nga secila klasë. Funksionimi i tij përfshin përmirësimin e mjedisit mësimor, kushteve të punës dhe interesave që kanë të bëjnë me shëndetin, sigurinë dhe mirëqenien e nxënësve si dhe të bëjë përfaqësohen në bordin drejtues. Një përfaqësues është gjithashtu pjesë e Këshillit të Prindërve dhe Bordit Drejtues të Shkollës;
- Për të siguruar një qeverisje të shumëanshme të ofrimit të arsimit, shkollat në nivelet 3 dhe 4 të ISCED duhet të krijojnë një bord drejtues që, përveç akterëve të tjerë, do të përbëhet nga një përfaqësues i nxënësve. Kur shkollat kanë më shumë se 1000 nxënës, numri i anëtarëve duhet të rritet me nga një në secilën kategori, duke përfshirë përfaqësuesit e nxënësve. Përfaqësuesit e nxënësve emërohen nga këshilli i nxënësve, një organ këshilldhënës i krijuar nga Bordi Drejtues;

Në këtë aspekt, duhet të vlerësohen modalitetet e përfshirjes së këshillit të nxënësve në nivel komunal përmes KVRL-ve..

Ligji nr. 04/L-037 për Arsimin e Lartë

Koncept dokument për rininë

Ky ligj synon të krijojë bazën ligjore për rregullimin, funksionimin, financimin, sigurimin e cilësisë në arsimin e lartë në përputhje me standardet evropiane si dhe rolin e shtetit dhe shoqërisë në zhvillimin e arsimit të lartë në Republikën e Kosovës.

Kur analizohet ky ligj, janë disa fusha që kanë nevojë për më shumë vëmendje:

- Neni 23 për organizimin e studentëve u jep të drejtën studentëve të themelojnë një ose më shumë organizata që përfaqësojnë studentët dhe që kontribuojnë në përmbushjen e kërkesave sociale, kulturore dhe akademike dhe argëtimin e studentëve;
- Neni 23, paragrafi 2 përcakton që ofruesit publikë të arsimit të lartë kontribuojnë financiarisht në themelimin e organizatave studentore, duke përfshirë në rastet e duhura, shpenzimet kapitale dhe rrjedhëse për objektet dhe mjedisin;

Në këtë aspekt, duhet të vlerësohen modalitetet e përfshirjes së sindikatës së studentëve në nivel komunal përmes KVRL-ve..

Udhëzimi Administrativ nr. 16/2015 për Themelimin dhe Funkcionalizimin e Unionit të Studentëve të Republikës së Kosovës

Ky UA rregullon themelimin dhe funksionimin e Unionit të Studentëve në Republikën e Kosovës (USRK).

Kur analizohet ky UA, janë disa fusha që kanë nevojë për më shumë vëmendje:

- Bazuar në UA aktuale, USRK-ja është e pavarur në organizimin e zgjedhjeve dhe menaxhimin e financave të saj, dhe struktura organizative është e përcaktuar mirë brenda UA me detaje mbi të drejtat dhe detyrimet në secilin nivel.

Ligji nr. 03/L-040 për Vetëqeverisja Lokale

Ky ligj vendos bazën ligjore për një sistem të qëndrueshëm të vetëqeverisjes lokale në Kosovë. Ai jep informacion të detajuar për kompetencat e veta, të deleguara dhe të zgjeruara të komunave me qëllim të ofrimit të shërbimeve të nevojshme për qytetarët.

Kur analizohet ky ligj, janë disa fusha që kanë nevojë për më shumë vëmendje:

- Kapitulli IX i ligjit fokusohet në mënyrë specifike në demokracinë e drejtpërdrejtë dhe pjesëmarrjen e qytetarëve duke i obliguar komunat të mbajnë të paktën dy takime publike gjatë vitit;
- Neni 73 fokusohet në mënyrë specifike në ngritjen e komiteteve konsultative për pjesëmarrjen e qytetarëve në vendimmarrje. Komitetet përfshijnë qytetarët dhe OJQ-të.

Udhëzimi Administrativ nr. 06/2018 për standardet minimale të konsultimit publik në komuna

Koncept dokument për rininë

Ky Udhëzim Administrativ synon të promovojë dhe sigurojë pjesëmarrjen e qytetarëve dhe palëve të tjera të interesit nga autoritetet lokale në nivel lokal në procesin e politikëbërjes dhe vendimmarrjes, të promovojë transparencën komunale, si dhe të ndikojë në zhvillimin e politikave të qëndrueshme të interesit të përgjithshëm.

Kur analizohet ky UA, janë disa fusha që kanë nevojë për më shumë vëmendje:

- Neni 5 i UA i detyron komunat që në një fazë të hershme të ngarkojnë iniciativat e politikave në faqen e tyre të internetit, t'u ofrojnë qytetarëve informacionin e nevojshëm për komentim, të sigurojnë kohën dhe komentet e nevojshme;
- Neni 6 thotë se projekt-plani vjetor, projektbuxheti, korniza afatmesme buxhetore, të gjitha projektplanet hapësinore, çfarëdo dokumenti tjetër që konsiderohet i rëndësishëm për interesin publik duhet të konsultohet publikisht;
- Neni 7 thotë se draft-statuti i komunës, projekt-rregulloret komunale dhe ligje të tjera sektoriale janë gjithashtu objekt konsultimi;
- Neni 10 parasheh të gjitha format e nevojshme të organizimit të konsultimeve;
- Neni 14 i ligjit parasheh informacion për identifikimin e palëve të interesuara nga komuna kur kjo është pikë e nevojshme dhe ku KVRL-të mund të ndërhyjnë në përfshirjen e të rinjve;
- Kjo vlen edhe për nenin 19, përfshirja e palëve të interesuara në grupe punuese që bëhet me thirrje publike.

Ligji nr. 03/L-048 për Menaxhimin e Financave Publike dhe Përgjegjësitë

Ky ligj rregullon kornizat për planifikimin, zbatimin dhe monitorimin e financimit publik, duke përfshirë raportimin dhe llogaridhënien e autoriteteve publike. Për të siguruar pjesëmarrjen e publikut të gjerë në vendimmarrje, kuvendet komunale kanë për detyrë të organizojnë dëgjime publike për diskutimin e buxhetit vjetor të propozuar dhe përgatitur nga kryetari i komunës.

Rregullorja (QRK) nr. 05/2016 për standardet minimale për procesin e konsultimit publik

Kjo Rregullore synon të nxisë dhe të sigurojë një proces konsultimi publik ndërmjet autoriteteve publike, palëve të interesit dhe publikut, për një proces gjithëpërfshirës të pjesëmarrjes në politikëbërje dhe vendimmarrje me interes publik dhe rritjen e transparencës dhe llogaridhënies së organeve publike ndaj palëve të interesit dhe publikut.

Figura 3: Tringju i problemeve i cili paraqet problemin kryesor, shkaqet dhe efektet e tij

Efektet	<ol style="list-style-type: none">1. Ngatërrim me diferencimin e përkufizimeve ndërmjet rini-i rritur<ol style="list-style-type: none">1.1 Rinia ashtu siç është pranuar deri në 29 vjet në shumicën e vendeve, në asnjë rast nuk mund të përfitojë nga politikat rinore në Kosovë.1.2 Të rinjtë të përjashtohen nga fushat e politikave që nuk janë të radhitura në ligj
----------------	--

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Të rinjtë nuk janë të vetëdijshëm për të drejtat dhe përgjegjësitë e tyre, mekanizmat dhe metodat ekzistuese për pjesëmarrje <ol style="list-style-type: none"> 2.1 Këshillat Studentorë nuk janë fare efektiv 2.2 Të rinjtë nuk marrin pjesë sepse nuk kanë informacion 2.3 Të rinjtë dhe vullnetarët të lënë jashtë 2.4 Përrjashtohen OJQ-të rinore 2.5 Nuk ka komunikim ndërmjet strukturave 3. Shumë sfera të jetës shoqërore janë të përjashtuara nga rinia <ol style="list-style-type: none"> 3.1 Të rinjtë nga zonat rurale, grupet e marginalizuara ose pjesëtarët e komuniteteve që nuk marrin edukim joformal bazuar në nevojat e tyre 3.2 AFP nuk është pjesë e sistemit 3.3 Të rinjtë e kanë të vështirë të hyjnë në tregun e punës 4. Të rinjtë nuk janë në gjendje ta regjistrojnë punën vullnetare <ol style="list-style-type: none"> 4.1 Puna vullnetare nuk është në platformë 4.2 Të rinjtë nuk janë në gjendje të dëshmojnë punën e tyre vullnetare 4.3 Publiku i gjerë që nuk është i gatshëm të ofrojë ose kryejë vullnetarizëm 4.4 Nuk ka informacion të mjaftueshëm për përfitimet e vullnetarizmit në dispozicion të të rinjve 5. KQVR jo aktive; KVRL nuk merr mbështetje 6. KVRL funksionon si OJQ dhe jo si organ këshilldhënës <ol style="list-style-type: none"> 6.1 Jofunksional në momentin që largohet një anëtar 6.2 Fondet e ndara vetëm për OJQ-të 7. Qendra Rinore që punon vetëm në aktivitete të bazuara në projekte <ol style="list-style-type: none"> 7.1 Qendrat Rinore janë jofunksionale 8. Mungesa e zbatimit të aktiviteteve rinore <ol style="list-style-type: none"> 8.1 Aktivitetet rinore të mbetura pa u zbatuar 8.2 Efekti i financimit nuk shihet në terren 9. Komunitat që ofrojnë mbështetje ad-hoc për aktivitetet rinore 10. Të rinjtë nga zonat rurale, grupet e marginalizuara ose pjesëtarët e komuniteteve të lënë mënjanë 11. Të njëjtat probleme po përsëriten nga komunitat për shkak të mungesës së komunikimit 12. Të rinjtë nga komunitetet kanë mungesë informacioni dhe për këtë arsye nuk mund të marrin pjesë në aktivitetet rinore 13. Të rinjtë që nuk dinë se si të marrin pjesë kundrejt të rinjve që nuk duan të marrin pjesë
<p>Problemi kryesor</p>	<p><i>Mungesa e fuqizimit dhe mjedisit mundësues për të rinjtë në Kosovë për pjesëmarrje aktive në të gjitha sferat e shoqërisë me ofrimin e kapaciteteve dhe shkathhtësive të duhura dhe mjeteve të nevojshme për pjesëmarrje.</i></p>
<p>Shkaqet</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mungesa e përkufizimit të duhur të rinisë <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Ligji aktual vendos kufizime në përkufizimin e të rinjve duke përfshirë vetëm qytetarët e moshës 15 deri në 24 vjeç

	<ol style="list-style-type: none">1.2 Ligji aktual vendos bazën dhe tavanin në temat e politikave në të cilat duhet të marrin pjesë të rinjtë2. Pjesëmarrja e të rinjve përfshihet në mënyrë të paqartë në ligj2.1 Këshillat e shkollave si niveli i parë i pjesëmarrjes së të rinjve nuk përfshihen në ligj2.2 Mungesa e komunikimit të duhur ndërmjet institucioneve shtetërore në nivel qendror dhe lokal dhe OJQ-ve rinore dhe aktivistëve për proceset që lidhen me rininë2.3 Mungesa e njohurive nga OJQ-të për përfshirjen e të rinjve dhe vullnetarëve2.4 Nuk ka përcaktim të duhur të organizatave rinore dhe rolit të tyre2.5 Mungesa e hierarkisë dhe e marrëdhënieve ndërmjet KQVR-së, KVRL-së, Qendrave Rinore, Këshillave të nxënësve dhe organizatave rinore3. Mungesa e qasjes ndërsektoriale ndaj të rinjve3.1 Edukimi joformal i kufizuar në fusha të caktuara3.2 Rregulla jo të duhura për institucionet që mund të ofrojnë edukim joformal3.3 Punëtorët e rinj nuk janë pjesë e ligjit, e as në përkufizim4. Puna vullnetare e pa përfshirë në Ligjin e Punës4.1 Institucionet dhe OJQ-të nuk janë të detyruara të regjistrojnë vullnetarë4.2 Kufizimi i moshës4.3 Mungesa e ndërgjegjësimit për punën vullnetare dhe përfitimet nga ajo5. Mandati i KQVR-së nuk është përcaktuar mirë6. Mandati i KVRL-së, të drejtat dhe përgjegjësitë, regjistrimi, zgjedhjet nuk janë të rregulluara mirë6.1 Regjistrimi i KVRL-së si OJQ me 3 OJQ rinore6.2 Financimi i paqëndrueshëm i KVRL7. Qendrat Rinore që menaxhohen nga një OJQ7.1 Mungesa e financimit8. Mungesë e buxhetit për të rinjtë në nivel komunal8.1 Nuk ka mekanizma për mbledhjen e fondeve8.2 Nuk ka mekanizëm Monitorimi dhe Vlerësimi në dispozicion9. Mungesa e Strategjisë apo Programit për Rininë në komuna10. Nuk ka detyrim për përfshirjen në struktura të të rinjve nga zonat rurale, grupet e marginalizuara apo pjesëtarët e komuniteteve11. Nuk ka komunikim ndërmjet zyrtarëve rinorë nga komuna të ndryshme12. Mungesa e informacionit në gjuhët e komuniteteve13. Mungesa e ndërgjegjësimit kundrejt mungesës së besimit nga të rinjtë
--	--

Koncept dokument për rininë

Figura më poshtë tregon palët e interesit të cilat janë identifikuar. Gjithashtu tregon nëse ato janë prekur/ndikuar nga shkaqet, efektet apo nga të dyja. Përveç kësaj, kolona e fundit në përmbledhje tregon se si janë prekur/ndikuar ato. Kapitulli 5 ofron informacion se si janë konsultuar këto palë të interesit.

Figura 4: Vështrim i përgjithshëm i palëve të interesit në lidhje me përcaktimin e problemit

Emri i palës së interesit	Shkaqet me të cilat është e lidhur pala e interesit	Efektet me të cilat është e lidhur pala e interesit	Mënyra në të cilën palët e interesit janë të lidhura me këto shkaqe ose efekte
<p>Ministria e Kulturës Rinisë dhe Sportit</p>	<p>1. Mungesa e përkufizimit të duhur të rinisë</p> <p>1.1 Ligji aktual vendos kufizime në përkufizimin e të rinjve duke përfshirë vetëm qytetarët e moshës 15 deri në 24 vjeç</p> <p>1.2 Ligji aktual vendos bazën dhe tavanin në temat e politikave në të cilat duhet të marrin pjesë të rinjtë</p> <p>2. Pjesëmarrja e të rinjve përfshihet në mënyrë të paqartë në ligj</p> <p>2.1 Këshillat e shkollave si niveli i parë i pjesëmarrjes së të rinjve nuk përfshihen në ligj</p> <p>2.2 Mungesa e komunikimit të duhur ndërmjet institucioneve shtetërore në nivel qendror dhe lokal dhe OJQ-ve rinore dhe aktivistëve për proceset që lidhen me rininë</p> <p>2.3 Mungesa e njohurive nga OJQ-të për përfshirjen e të rinjve dhe vullnetarëve</p>	<p>10. Efektiviteti i politikave dhe i financimit nuk shihet</p> <p>13. Të rinjtë që nuk dinë se si të marrin pjesë kundrejt të rinjve që nuk duan të marrin pjesë</p>	<p>Shkaku</p> <p>1. Ministria është përgjegjëse për zbatimin e ligjit, vonesat në ndryshimin e ligjit çojnë tek shkakku.</p> <p>2. Ligji nuk është ndryshuar</p>

Koncept dokument për rininë

	<p>2.4 Nuk ka përcaktim të duhur të organizatave rinore dhe rolit të tyre</p> <p>2.5 Mungesa e hierarkisë dhe e marrëdhënieve ndërmjet KQVR-së, KVRL-së, Qendrave Rinore, Këshillave të nxënësve dhe organizatave rinore</p> <p>Mungesa e qasjes ndërsektoriale ndaj të rinjve</p>	<p>4. Ligji nuk është ndryshuar</p> <p>5. UA nuk është ndryshuar</p> <p>6. UA nuk është ndryshuar</p>
<p>4. Puna vullnetare e pa përfshirë në Ligjin e Punës</p> <p>4.1 Institucionet dhe OJQ-të nuk janë të detyruara të regjistrojnë vullnetarë</p> <p>4.2 Kufizimi i moshës</p> <p>4.3 Mungesa e ndërgjegjësimit për punën vullnetare dhe përfitimet nga ajo</p> <p>4.4 Publiku i gjerë që nuk është i gatshëm të ofrojë ose kryejë vullnetarizëm</p> <p>4.5 Nuk ka informacion të mjaftueshëm për përfitimet e vullnetarizimit në dispozicion të të rinjve</p>		<p>7. UA nuk është ndryshuar</p>
<p>5. Mandati i KQVR-së nuk është përcaktuar mirë</p> <p>6. Mandati i KVRL-së, të drejtat dhe përgjegjësitë, regjistrimi, zgjedhjet nuk janë të rregulluara mirë</p> <p>6.1 Regjistrimi i KVRL-së si OJQ me 3 OJQ rinore</p>		<p>12. Ligji nuk është ndryshuar</p> <p>13. Mungesë e transparencës, gjithëpërfshirjes dhe komunikimit me të rinjtë</p> <p><u>Efektet</u></p> <p>13. Kjo mund të bëjë që politikat në Ministri të jenë jo gjithëpërfshirëse</p>

Koncept dokument për rininë

	<p>6.2 Financimi i paqëndrueshëm i KVRL</p> <p>7. Qendrat Rinore që menaxhohen nga një OJQ</p> <p>7.1 Mungesa e financimit</p> <p>12. Asnjë detyrim për përfshirjen në strukturë të rinjve nga zonat rurale, grupet e marginalizuara apo pjesëtarët e komuniteteve</p> <p>13. Mungesa e ndërgjegjësimit kundrejt mungesës së besimit nga të rinjtë</p>		
<p>Ministria e Arsimit, Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit</p>	<p>3. Mungesa e qasjes ndërsektoriale ndaj të rinjve</p> <p>3.1 Edukimi joformal i kufizuar në fusha të caktuara</p> <p>3.2 Rregulla jo të duhura për institucionet që mund të ofrojnë edukim joformal</p> <p>3.3 Punëtorët e rinj nuk janë pjesë e ligjit, e as në përkufizim</p> <p>14. Mungesa e ndërgjegjësimit kundrejt mungesës së besimit nga të rinjtë</p>	<p>13. Të rinjtë që nuk dinë se si të marrin pjesë kundrejt të rinjve që nuk duan të marrin pjesë</p>	<p>Shkaqet</p> <p>3. Vonesat e ndryshimit të Ligjit për të rinjtë kanë sjellë vonesë në ndryshimin e UA për edukimin joformal. MASHTI duhet të jetë në kontakt më të afërt me MKRS për edukimin joformal për të rinjtë</p> <p>14. Mungesë e transparencës, gjithëpërfshirjes dhe komunikimit me të rinjtë</p>
<p>Ministria e Financave, Punës, dhe Transfereve</p>	<p>3. Mungesa e ndërgjegjësimit kundrejt mungesës së besimit nga të rinjtë</p>		<p>Shkaqet</p> <p>3. Ligji nuk është ndryshuar</p>

Koncept dokument për rininë

	<p>3.1 Edukimi joformal i kufizuar në fusha të caktuara 3.2 Rregulla jo të duhura për institucionet që mund të ofrojnë edukim joformal 3.3 Punëtorët e rinj nuk janë pjesë e ligjit, e as në përkufizim</p> <p>4. Puna vullnetare e pa përfshirë në Ligjin e Punës</p> <p>8. Mungesë e buxhetit për të rinjtë në nivel komunal 8.1 Nuk ka mekanizma për mbledhjen e fondeve 8.2 Nuk ka mekanizëm Monitorimi dhe Vlerësimi në dispozicion</p> <p>13. Mungesa e ndërgjegjësimit kundrejt mungesës së besimit nga të rinjtë</p>	<p>34. Të rinjtë që nuk dinë se si të marrin pjesë kundrejt të rinjve që nuk duan të marrin pjesë</p>	<p>4. Ligji për Punën është nën përgjegjësinë e MFPT</p> <p>13. Mungesë e transparencës, gjithëpërfshirjes dhe komunikimit me të rinjtë</p>
<p>Ministria e Punëve të Brendshme</p>	<p>14. Mungesa e ndërgjegjësimit kundrejt mungesës së besimit nga të rinjtë</p>	<p>13. Të rinjtë që nuk dinë se si të marrin pjesë kundrejt të rinjve që nuk duan të marrin pjesë</p>	<p>Shkaqet 13. Mungesë e transparencës, gjithëpërfshirjes dhe komunikimit me të rinjtë</p>
<p>Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal</p>	<p>9. Mungesa e Strategjisë apo Programit për Rininë në komuna 12. Mungesa e ndërgjegjësimit kundrejt mungesës së besimit nga të rinjtë</p>	<p>12. Të rinjtë që nuk dinë se si të marrin pjesë kundrejt të rinjve që nuk duan të marrin pjesë</p>	<p>Shkaqet 9. Komunitat nuk janë të obliguara të kenë një Strategji për Rininë</p>

Koncept dokument për rininë

				12. Mungesë e transparencës, gjithëpërfshirjes dhe komunikimit me të rinjtë
Zyra e Kryeministrit/ Zyra për Qeverisje të Mirë	13. Mungesa e ndërgjegjësimit kundrejt mungesës së besimit nga të rinjtë	13. Të rinjtë që nuk dinë se si të marrin pjesë kundrejt të rinjve që nuk duan të marrin pjesë	Shkagjet 13. Mungesë e transparencës, gjithëpërfshirjes dhe komunikimit me të rinjtë	
Zyra e Kryeministrit/ Zyra për Çështje të Komuniteteve	12. Mungesa e informacionit në gjuhët e komuniteteve 13. Mungesa e ndërgjegjësimit kundrejt mungesës së besimit nga të rinjtë	12. Të rinjtë nga zonat rurale, grupet e marginalizuara ose pjesëtarët e komuniteteve të lënë mënjanë	Shkagjet 12. Detyrimi i nismave rinore për të qenë më gjithëpërfshirëse 13. Mungesë e transparencës, gjithëpërfshirjes dhe komunikimit me të rinjtë	
Të gjitha komunat në Kosovë	9. Mungesa e Strategjisë apo Programit për Rininë në komuna 13. Mungesa e ndërgjegjësimit kundrejt mungesës së besimit nga të rinjtë	13. Të rinjtë që nuk dinë se si të marrin pjesë kundrejt të rinjve që nuk duan të marrin pjesë	Shkagjet 9. Komunitat përkundër mosekzistimit të obligimeve jo gjithmonë i planifikojnë aktivitetet rinore 13. Mungesë e transparencës, gjithëpërfshirjes dhe komunikimit me të rinjtë	
Drejtoritë Komunale për			Shkagjet	

Koncept dokument për rininë

<p>Kulturë, Rini dhe Sport</p>	<p>12. Nuk ka komunikim ndërmjet zyrtarëve rinorë nga komuna të ndryshme</p> <p>13. Mungesa e ndërjegjësimit kundrejt mungesës së besimit nga të rinjtë</p>		<p>12. Asnjë mekanizëm i duhur komunikimi nuk është krijuar</p> <p>13. Mungesë e transparencës, gjithëpërfshirjes dhe komunikimit me të rinjtë</p>
<p>Drejtoritë Komunale për Arsim</p>		<p>12. I njëjti problem po përsëritet edhe nga komunat</p>	<p><u>Shkaqet</u> N/A</p> <p><u>Efektet</u> 12. Të mosmësuarit nga gabimet</p>
<p>Këshilli Qendror i Veprimt Rinor</p>		<p>1. Ngatërrim me diferencimin e përkufizimeve ndërmjet rini-i i rritur</p> <p>1.1 Rinia ashtu siç është pranuar deri në 29 vjet në shumicën e vendeve, në asnjë rast nuk mund të përfitojë nga politikatat rinore në Kosovë.</p> <p>1.2 Të rinjtë të përjashtohen nga fushat e politikave që nuk janë të radhitura në ligj</p> <p>5. KQVR jo aktive; KVRL nuk merr mbështetje</p> <p>8. Mungesa e buxhetit për të rinjtë në nivel komunal</p> <p>8.1 Nuk ka mekanizma për mbledhjen e fondeve</p>	<p><u>Shkaqet</u> N/A</p> <p><u>Efektet</u> 1. KQVR nuk mund të përfaqësojë të rinjtë</p> <p>5. Janë krijuar probleme me mandatin</p> <p>8. KQVR po bëhet jofunksionale</p>

Koncept dokument për rininë

		<p>8.2 Nuk ka mekanizëm Monitorimi dhe Vlerësimi në dispozicion</p> <p>9. Komunitat që ofrojnë mbështetje ad-hoc për aktivitetet rinore</p> <p>13. Të rinjtë që nuk dinë se si të marrin pjesë kundrejt të rinjve që nuk duan të marrin pjesë</p>	<p>9. KQVR nuk është në gjendje të punojë sistematikisht</p> <p>13. KQVR nuk është në gjendje të jetë e qëndrueshme</p>
<p>Këshilli i Veprimit Rinor Lokal</p>		<p>1. Ngatërim me diferencimin e përkufizimeve ndërmjet rini-i rritur</p> <p>1.1 Rinia ashtu siç është pranuar deri në 29 vjet në shumicën e vendeve, në asnjë rast nuk mund të përfitojë nga politikat rinore në Kosovë.</p> <p>1.2 Të rinjtë të përjashtohen nga fushat e politikave që nuk janë të radhitura në ligj</p> <p>5. KQVR jo aktive; KVRL nuk merr mbështetje</p> <p>6. KVRL funksionon si OJQ dhe jo si organ këshilldhënës</p> <p>6.1 Jofunksional në momentin që largohet një anëtar</p> <p>6.2 Fondet e ndara vetëm për OJQ-të</p>	<p><u>Shkaqet</u> N/A</p> <p><u>Efektet</u> 1. KVRL nuk mund të përfshijë të rinjtë</p> <p>5. Janë krijuar probleme me mandatin</p> <p>6. Janë krijuar probleme me mandatin</p> <p>8. KVRL bëhet jofunksionale</p>

Koncept dokument për rininë

		<p>8. Mungesë e buxhetit për të rinjtë në nivel komunal</p> <p>8.1 Nuk ka mekanizma për mbledhjen e fondeve</p> <p>8.2 Nuk ka mekanizëm Monitorimi dhe Vlerësimi në dispozicion</p> <p>9. Komunitat që ofrojnë mbështetje ad-hoc për aktivitetet rinore</p> <p>13. Të rinjtë që nuk dinë se si të marrin pjesë kundrejt të rinjve që nuk duan të marrin pjesë</p>	<p>9. KQVR nuk është në gjendje të punojë sistematikisht</p> <p>13. KQVR nuk është në gjendje të jetë e qëndrueshme</p>
<p>Qendrat Rinore</p>		<p>1. Ngatërrim me diferencimin e përkufizimeve ndërmjet rini-i rritur</p> <p>1.1 Rinia ashtu siç është pranuar deri në 29 vjet në shumicën e vendeve, në asnjë rast nuk mund të përfitojë nga politikatat rinore në Kosovë.</p> <p>1.2 Të rinjtë të përjashtohen nga fushat e politikave që nuk janë të radhitura në ligj</p> <p>7. Qendra Rinore që punon në aktivitetet të bazuara në projekte</p>	<p>Shkaqet N/A</p> <p>Efektet 1. Qendra Rinore nuk mund të përfshijë të rinjtë</p> <p>7. Janë krijuar probleme me mandatin</p>

		<p>7.1 Qendrat Rinore janë jofunksionale</p> <p>8. Mungesë e buxhetit për të rinjtë në nivel komunal</p> <p>8.1 Nuk ka mekanizma për mbledhjen e fondeve</p> <p>8.2 Nuk ka mekanizëm Monitorimi dhe Vlerësimi në dispozicion</p> <p>9. Komunitat që ofrojnë mbështetje ad-hoc për aktivitetet rinore</p> <p>13. Të rinjtë që nuk dinë se si të marrin pjesë kundrejt të rinjve që nuk duan të marrin pjesë</p>	<p>8. Qendra Rinore po bëhet jofunksionale</p> <p>9. KQVR nuk është në gjendje të punojë sistematikisht</p> <p>13. KQVR nuk është në gjendje të jetë e qëndrueshme</p>
<p>OJQ-të rinore</p>		<p>1. Ngatërrim me diferencimin e përkufizimeve ndërmjet rini-i rritur</p> <p>1.1 Rinia ashtu siç është pranuar deri në 29 vjet në shumicën e vendeve, në asnjë rast nuk mund të përfitojë nga politikatat rinore në Kosovë.</p> <p>1.2 Të rinjtë të përjashtohen nga fushat e politikave që nuk janë të radhitura në ligj</p>	<p>Shkaqet N/A</p> <p>Efektet 1. Organizatat rinore nuk janë në gjendje të përfshijnë të rinjtë</p>

Koncept dokument për rininë

		<p>8. Aktivitetet rinore nuk zbatohen / Mungesë e buxhetit për të rinjtë në nivel komunal</p> <p>8.1 Nuk ka mekanizma për mbledhjen e fondeve</p> <p>8.2 Nuk ka mekanizëm Monitorimi dhe Vlerësimi në dispozicion</p> <p>9. Komunitet që ofrojnë mbështetje ad-hoc për aktivitetet rinore</p> <p>10. Të rinjtë nga zonat rurale, grupet e marginalizuara ose pjesëtarët e komuniteteve të lënë mënjani</p> <p>12. Të rinjtë nga komunitetet kanë mungesë informacioni dhe për këtë arsye nuk mund të marrin pjesë në aktivitetet rinore</p> <p>13. Të rinjtë që nuk dinë se si të marrin pjesë kundrejt të rinjve që nuk duan të marrin pjesë</p>	<p>8. Organizatat rinore po bëhen jofunksionale</p> <p>10. Puna e organizatat rinore bëhet jo gjithëpërfshirëse</p> <p>12. Të rinjtë nga komunitetet që nuk marrin pjesë</p> <p>13. Pjesëmarrja shumë e ulët e të rinjve</p>
<p>Rinia/ Qytetarët/ publiku i gjerë</p>		<p>1. Ngatërrim me diferencimin e përkufizimeve ndërmjet rini-i rritur</p> <p>1.1 Rinia ashtu siç është pranuar deri në 29 vjet në shumicën e vendeve, në asnjë rast nuk mund të përfitojë nga politikat rinore në Kosovë.</p>	<p>Shkqet N/A</p> <p>Efektet 1. Të rinjtë nuk janë të vetdijshëm për të drejtat dhe përgjegjësitë e tyre për shkak të ngatërimit me përkufizimin e të rinjve</p>

		<p>1.2 Të rinjtë të përjashtohen nga fushat e politikave që nuk janë të radhitura në ligj</p> <p>2. Të rinjtë nuk janë të vetëdijshëm për të drejtat dhe përgjegjësitë e tyre, mekanizmat dhe metodat ekzistuese për pjesëmarrje</p> <p>2.1 Këshillat Studentorë nuk janë fare efektiv</p> <p>2.2 Të rinjtë nuk marrin pjesë sepse nuk kanë informacion</p> <p>2.3 Të rinjtë dhe vullnetarët e mbetur jashtë</p> <p>2.4 Përjashtohen OJQ-të rinore</p> <p>2.5 Nuk ka komunikim mes tyre</p> <p>3. Shumë sfera të jetës shoqërore janë të përjashtuara nga rinia</p> <p>3.1 Të rinjtë nga zonat rurale, grupet e marginalizuara ose pjesëtarët e komuniteteve që nuk marrin edukim joformal bazuar në nevojat e tyre</p> <p>3.2 AFP nuk është pjesë e sistemit</p> <p>3.3 Të rinjtë e kanë të vështirë të hyjnë në tregun e punës t</p> <p>4. Të rinjtë nuk janë në gjendje ta regjistrojnë punën vullnetare</p> <p>4.1 Puna vullnetare nuk është në platformë</p>	<p>2. Pjesëmarrje e ulët</p> <p>3. Pjesëmarrje e ulët</p> <p>4. Humbje e motivimit dhe vullnetit nga rinia</p>
--	--	---	--

		<p>4.2 Personat mbi 24 vjeç që nuk janë në gjendje të bëjnë vullnetarizëm</p> <p>4.3 Të rinjtë nuk janë në gjendje të dëshmojnë punën e tyre vullnetare</p> <p>4.4 Publiku i gjerë që nuk është i gatshëm të ofrojë ose kryejë vullnetarizëm</p> <p>4.5 Nuk ka informacion të mjaftueshëm për përfitimet e vullnetarizmit në dispozicion të të rinjve</p> <p>8. Mungesë e buxhetit për të rinjtë në nivel komunal</p> <p>8.1 Nuk ka mekanizma për mbledhjen e fondeve</p> <p>8.2 Nuk ka mekanizëm Monitorimi dhe Vlerësimi në dispozicion</p> <p>9. Komunitet që ofrojnë mbështetje ad-hoc për aktivitetet rinore</p> <p>10. Të rinjtë nga zonat rurale, grupet e marginalizuara ose pjesëtarët e komuniteteve të lënë mënjana</p> <p>12. Të rinjtë nga komunitetet kanë mungesë informacioni dhe për këtë arsye nuk mund të marrin pjesë</p> <p>13. Të rinjtë që nuk dinë se si të marrin pjesë kundrejt të rinjve që nuk duan të marrin pjesë</p>	<p>8. Humbje e motivimit dhe vullnetit nga rinia</p> <p>9. Humbje e motivimit dhe vullnetit nga rinia</p> <p>10. Pjesëmarrje e ulët</p> <p>12. Pjesëmarrje e ulët</p> <p>13. Pjesëmarrje e ulët</p>
--	--	---	---

1.3 MJETI 15: ANALIZA E POLITIKËS PËR TRANSPOZIMIN E ACQUIS të BE-së

Marrëveshja e Stabilizim Asociimit (MSA) ndërmjet BE-së dhe Kosovës, e cila hyri në fuqi në vitin 2016, vendosi një marrëdhënie kontraktuale e cila përfshin të drejta dhe detyrime të ndërsjella në një sërë sektorësh, duke përfshirë fushën e rinisë. Prandaj, legjislacioni dhe politikat ekzistuese si dhe ato të ardhshme në Kosovë gradualisht do të bëhen në përputhje me legjislacionin e BE-së. Në këtë aspekt, neni 107 i MSA-së për arsimin dhe trajnimin kërkon në mënyrë specifike bashkëpunimin ndërmjet palëve me qëllim të ngritjes së nivelit të arsimit dhe arsimit profesional si dhe politikaveme rinore dhe punës me rininë në Kosovë duke rezultuar në zhvillim më të lartë të aftësive, punësim, përfshirje sociale dhe zhvillim ekonomik në Kosovë. MSA-ja synon të sigurojë qasje në arsim dhe trajnim pa diskriminim në bazë të gjinisë, origjinës racore ose etnike, rajonit, besimit, aftësisë së kufizuar, moshës ose orientimit seksual si një parim themelor i politikës⁵. Në anën tjetër, Programi Kombëtar për Zbatimin e Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit 2022-2026 përmend objektivat e përbashkëta për politikat rinore të BE-së të përcaktuara në strategjinë e BE-së për rininë dhe e cila bazohet në një metodë të hapur të koordinimit.

Kapitulli 26 i Acquis të BE-së: Arsimi dhe Kultura, i cili trajton çështjet e të rinjve, përcakton se fushat e arsimit, trajnimit, rinisë dhe kulturës janë kryesisht kompetenca të Shteteve Anëtare. Acquis në këtë fushë kryesisht përdor kornizat e bashkëpunimit dhe një metodë të hapur bashkërendimi për arritjen e objektivave të përbashkëta. Megjithatë, Shtetet Anëtare pritet të kenë kornizën ligjore, politike, administrative dhe financiare së bashku me burimet e nevojshme. Prandaj, Kosova si një kandidate potenciale për anëtarësim në BE do të punojë drejt përmirësimit të gjendjes së rinisë përmes një kornize të përmirësuar legjislative dhe politikave rinore në mënyrë që të parandalohet ngecja prapa standardeve të BE-së në fushën rinore, duke kontribuar kështu në procesin e përafrimit me BE-në. Në këtë drejtim, korniza kryesore për objektivat e përbashkëta për politikat rinore të BE-së janë Strategjia e Bashkimit Evropian për të Rinjtë 2019-2027, e cila synon të nxisë pjesëmarrjen e të rinjve në jetën demokratike dhe të mbështesë angazhimin social dhe qytetar. Strategjia përpiqet të angazhojë, lidhë dhe fuqizojë të rinjtë përmes njëmbëdhjetë qëllimeve të mëposhtme:

1. Lidhja e BE-së me Rininë
2. Barazia e të gjitha gjinive
3. Shoqëritë gjithëpërfshirëse
4. Informim & Dialog Konstruktiv
5. Shëndeti dhe mirëqenia mendore
6. Lëvizja e rinisë rurale përpara
7. Punësim cilësor për të gjithë
8. Mësimi cilësor
9. Hapësira dhe Pjesëmarrja për të Gjithë
10. Evropa e Gjelbër e Qëndrueshme
11. Organizatat Rinore dhe Programi Evropian

⁵ Marrëveshja e Stabilizim Asociimit ndërmjet Bashkimit Evropian dhe Komunitetit Evropian të Energjisë Atomike, nga njëra anë, dhe Kosovës, nga ana tjetër (2016). OJ L 71.

Koncept dokument për rininë

Këto synime paraqesin fushat ndërsektoriale që ndikojnë në jetën e të rinjve dhe që janë identifikuar përmes Dialogut të BE-së Rininë, i cili është një mekanizëm për nxitjen e pjesëmarrjes së të rinjve në proceset vendimmarrëse dhe bashkërendimin e zgjeruar ndërmjet njerëzve, organizatave rinore, politikëbërësve dhe vendimmarrësve, ekspertëve, studiuesve dhe akterët e tjerë përkatës. Kështu, BE-ja është angazhuar për një qasje dhe bashkërendim të fuqishëm ndërsektorial në Strategjinë e BE-së për Rininë 2019-2027. Me qëllim të rritjes së bashkëpunimit ndërsektorial dhe zhvillimit dhe shkëmbimit të njohurive për çështjet e të rinjve si punësimi, arsimi, demokracia, shëndetësia, klima dhe kultura brenda Komisionit Evropian, u krijua Koordinatorin Rinor i BE-së që siguron komunikim dhe sinergji më të mirë në strukturat e ndryshme të Komisionit. Në këtë drejtim, pritet që Kosova të zbatojë politika rinore që janë ndërsektoriale dhe të mirëintegruara në korniza më të gjera të politikave duke ndërtuar një qasje gjithëpërfshirëse të të rinjve përmes përfshirjes së perspektivave dhe shqetësimeve rinore në hartimin, zbatimin, monitorimin dhe vlerësimin e politikave dhe programeve⁶.

Edhe pse puna për të rinjtë është e përfshirë në Strategjinë e BE-së për Rininë 2019-2027, ekziston një kornizë shtesë evropiane Agjenda Evropiane e Punës Rinore e cila njihet rëndësinë e punës për të rinjtë e kryer nga, me dhe për të rinjtë në nivel evropian dhe bën thirrje për forcimin e tij me qëllim zhvillimin e punës rinore të bazuar në njohuri në Evropë. Këshilli pranon se në disa shtete anëtare puna për të rinjtë është tashmë një fushë e përcaktuar mirë, ndërkohë që inkurajon të tjerët të eksplorojnë potencialin dhe kapacitetet e tyre⁷. Prandaj, Kosova do të hapë diskutime për fushën e punës rinore, term i cili aktualisht nuk ekziston në legjislacionin e Kosovës, në mënyrë që të zyrtarizohet dhe të theksohet kuptimi i saj i qenësishëm për zbatimin e politikës rinore. BE-ja në këtë aspekt e vë fokusin në njohjen e punës së të rinjve në shoqëri, bashkëpunimin dhe bashkërendimin ndërmjet punonjësve rinorë dhe politikëbërësve rinorë/korniza të tjera institucionale, burime të mjaftueshme financiare dhe struktura të përshtatshme si dhe arsim dhe trajnim cilësor për punonjësit rinorë.

Kur bëhet fjalë për vullnetarizmin, i cili nuk është krijuar si fushë politike në BE, por si një çështje horizontale e reflektuar në fusha të ndryshme të politikave si rinia, sporti, zhvillimi rural apo arsimi, konkluzionet e Këshillit për rolin e aktiviteteve vullnetare në politikën sociale dhe konkluzionet e Këshillit për rolin e aktiviteteve vullnetare në sport në promovimin e qytetarisë aktive, ndër të tjera rregullojnë çështjet që lidhen me vullnetarizmin. Për më tepër, **Strategjia e BE-së për Rininë** promovon një njohje më të madhe të vullnetarizmit dhe kushte të mira pune për të rinjtë vullnetarë si dhe mundësi pune. Në këtë kontekst, është e rëndësishme të përmendet se BE-ja u bën thirrje shteteve të saj anëtare të njohin aftësitë që rezultojnë nga aktivitete vullnetare përmes skemave të tilla si Europass dhe Youthpass, që është një format evropian i CV-së⁸. Në këtë drejtim, Raporti i BE-së për Kosovën 2021 dhe Raporti i BE-së Kosovën 2022 bëjnë thirrje për një mjedis më të favorshëm për vullnetarizëm në Kosovë. Prandaj, Kosova do të përmirësojë mjedisin për vullnetarët dhe do ta afrojë vullnetarizmin me standardet e BE-së duke vendosur një kornizë të përshtatshme legjislative së bashku me ndarjen e burimeve të duhura financiare. Që nga viti 2018, Kosova është pjesë e programit Erasmus+, program i BE-së për të mbështetur arsimin, trajnimin, rininë dhe sportin. Programi 2021-2027 vendosë një fokus në përfshirjen sociale tranzicionin e gjelbër dhe digjital si dhe promovimin e pjesëmarrjes së të rinjve në jetën demokratike. Programi mbështetë prioritetet dhe aktivitetet e përcaktuara në Planin e Veprimit për Arsimin Digjital dhe Agjendën Evropiane të Aftësive,

⁶ Strategjia e BE-së për Rininë 2019-2027 (2018). Në: europa.eu. https://europa.eu/youth/strategy/engage_en.

⁷ Bashkimi Evropian (2020). Rezoluta e Këshillit dhe e Përfaqësuesve të Qeverive të Shteteve Anëtare që takohen në kuadër të Këshillit mbi Kornizën për krijimin e Agjendës Evropiane të Punës Rinore (2020/C 415/01). Gazeta Zyrtare e Bashkimit Evropian. Bruksel. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=uriserv:OJ.C_.2020.415.01.0001.01.ENG.

⁸ Strategjia e BE-së për Rininë 2019-2027 (2018). Në: europa.eu. https://europa.eu/youth/strategy/engage_en.

Koncept dokument për rininë

mbështetë Shtyllën Evropiane të të Drejtave Sociale, zbaton Strategjinë e BE-së për Rininë si dhe zhvillon dimensionin evropian në sport. Programi Erasmus+ ofron mundësi mobiliteti dhe bashkëpunimi në fusha të tilla si arsimi, trajnimet profesionale, rinia dhe sporti.

1.4 MJETI 18: KONTROLLI RREGULLATOR I KONKURRENCËS

Janë hulumtuar kornizat ligjore, institucionale dhe të politikave të vendeve të rajonit dhe të Bashkimit Evropian në fushën e rinisë, me fokus të veçantë në këto vende: Shqipëria, Kroacia, Islanda, Letonia, Mali i Zi, Maqedonia e Veriut, Sllovakia dhe Sllovenia. Një vështrim më i afërt iu dha temave përkatëse si përkufizimi i rinisë, pjesëmarrja dhe angazhimi i të rinjve, vullnetarizmi, puna rinore dhe organizatat rinore, si dhe mekanizmat bashkërendues në politikat rinore, tema të cilat pasqyrojnë identifikimin e problemit të këtij Koncept Dokumenti.

Hulumtimi ka treguar se shumica e vendeve kanë Ligje për Rininë që rregullojnë në detaje sektorin e rinisë si Shqipëria (Ligji për Rininë, 2019), Letonia (Ligji për Rininë, 2009), Mali i Zi (Ligji për Rininë, i ndryshuar në 2019), Maqedonia e Veriut. (Ligji për Pjesëmarrjen e Rinisë dhe Politikat Rinore, 2020), dhe Sllovenia (Akti mbi Interesin Publik në Sektorin e Rinisë, 2009). Përjashtim bëjnë Kroacia dhe Sllovakia ku Strategjitë Kombëtare për Rininë drejtojnë politikat për rininë.

Përcaktuesi kryesor për legjislacionin dhe politikat rinore është **përkufizimi i të rinjve**. Për sa i përket BE-së, ajo operon me një kuptim më të gjerë të grup-moshës së të rinjve sesa OKB-ja (15-24), duke e përcaktuar rininë për qëllime statistikore midis 15 dhe 29 vjeçare. Ky përkufizim mbizotëron jo vetëm në Shtetet Anëtare të BE-së, por edhe në vendet e Evropës Juglindore dhe Lindore, duke i lejuar vendet të marrin pjesë në programe dhe projekte të financuara nga BE-ja për të rinjtë, duke kontribuar kështu në zhvillimin e tyre personal dhe profesional. Për më tepër, një qasje e tillë krijon një mjedis të përshtatshëm për të rinjtë e marginalizuar, të rinjtë nga zonat rurale dhe vajzat dhe gratë e reja që të integrohen plotësisht në shoqëri, tregun e punës dhe proceset vendimmarrëse.

Konkretisht Shqipëria funksionon me termin të rinj që përkufizohet si “*të rinj që kanë mbushur moshën 15-29 vjeç*”⁹. Të njëjtin kuptim e ka edhe Maqedonia e Veriut, e cila në vitin 2020 miratoi Ligjin për pjesëmarrjen rinore dhe politikat rinore dhe përcakton grupmoshat e të rinjve në të njëjtën linjë¹⁰. Edhe në Slloveni, Akti mbi Interesin Publik në Sektorin e Rinisë e përkufizon rininë si “*të rinj dhe të rinj të rritur të të dy gjinive të moshës nga 15 deri në 29 vjeç*”¹¹. Ndërkohë, Ligji për Rininë në Mal të Zi i ndryshuar në vitin 2019 e përkufizon rininë si “*persona që kanë mbushur moshën 15-30 vjeç*”¹², duke pasur kështu një kufi të sipërm pak më të lartë si Kroacia, e cila nuk ka një ligj për të rinjtë, por në aspektin praktik përdor këtë grup moshe. Një model i moshës së shkurtuar ndiqet nga Letonia, i cili përcakton të rinjtë duke filluar nga 13-25 vjeç siç përcaktohet në Ligjin për Rininë të miratuar në 2009¹³. Dhe e fundit, një shembull specifik është Sllovakia, Strategjia dhe Raporti për Rininë 2014 e përkufizon rininë si të gjithë njerëzit nën 30 vjeç. Prandaj, Sllovakia përdor një model të bashkimit të fëmijëve dhe të rinjve.

⁹ Ligji nr. 75/2019 për Rininë (2019). (Shqipëri). <https://www.observator.org.al/wp-content/uploads/2020/02/ALB-Youth-law-No.-75-2019-English.pdf>.

¹⁰ СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА (2020). (Maqedonia e Veriut). <https://www.pravdiko.mk/wp-content/uploads/2020/03/Zakon-za-mladinsko-uchestvo-i-mladinski-politiki-16-01-2020.pdf>.

¹¹ Akti për Interesin Publik në Sektorin e Rinisë (ZJIMS) (2009). (Sllovenia). https://www.youthpolicy.org/national/Slovenia_2010_Youth_Sector_Act.pdf.

¹² Ligji për Rininë/Zakon o mladima (2019). (Mali i Zi). <https://www.gov.me/dokumenta/e1ac770f-706f-4ba9-99e3-790b64ba464f>.

¹³ Ligji për Rininë (2008). (Letonia). <https://likumi.lv/doc.php?id=175920>.

Pjesëmarrja e të rinjve është një gur themeli për legjislacionin dhe politikat rinore. Vendet e përzgjedhura dëshmojnë një qasje të tillë në përmasa të ndryshme. Ndërsa të gjitha vendet e hulumtuara pranojnë rëndësinë e përgjithshme të përfshirjes së të rinjve në vendimmarrje në sfera të ndryshme, rregullimi i arritjes së pjesëmarrjes më të madhe të të rinjve dallon dukshëm. Ndërkohë, Shqipëria e përcakton pjesëmarrjen e të rinjve si një parim për aktivizmin rinor duke garantuar pjesëmarrjen e të rinjve në proceset e politikëbërjes dhe vendimmarrjes pothuajse në të gjitha fushat, megjithatë i mungojnë udhëzimet për arritjen e tyre¹⁴. Një qasje e ngjashme zbatohet në Mal të Zi, e cila fokusohet në përcaktimin e pjesëmarrjes së të rinjve si një proces i krijimit dhe zbatimit të politikave rinore përmes bashkërendimit dhe zhvillimit të partneriteteve ndërsektoriale, bashkëpunimit me të rinjtë dhe subjektet që planifikojnë dhe zbatojnë politikën rinore¹⁵. Kroacia dhe Sllovenia e pranojnë vetëm rëndësinë e pjesëmarrjes së të rinjve si një aktivitet në sektorin rinor. Sllovakia nga viti 2020 u jep një mundësi komunave për të formuar një parlament rinor në nivel lokal për të mbështetur pjesëmarrjen e të rinjve në proceset vendimmarrëse. Megjithatë, në nivel shtetëror, Sllovakia ndjek Manualin për përfshirjen e publikut në krijimin e politikave publike të cilat nuk kanë ndonjë rregullore apo udhëzim specifik se si të promovohet një pjesëmarrje më e madhe e të rinjve¹⁶. Prandaj, vetëm Letonia dhe deri diku Maqedonia e Veriut ofrojnë hapa praktikë drejt arritjes së pjesëmarrjes më të madhe të të rinjve në të gjitha nivelet. Në këtë aspekt, Letonia identifikohet si shembulli më i mirë i praktikës në fushën e pjesëmarrjes së të rinjve, sepse i kushton një pjesë të veçantë të ligjit pjesëmarrjes së të rinjve për të theksuar rëndësinë e saj dhe qasjen ndërsektoriale. Për më tepër, ai përcakton pjesëmarrjen e të rinjve përmes një sërë rekomandimesh specifike që paraqesin udhëzime shumë të qarta për sigurimin e pjesëmarrjes së të rinjve në zhvillimin dhe zbatimin e politikës rinore 1) duke u angazhuar në përvetësimin dhe ofrimin e edukimit joformal dhe kryerjen e punës vullnetare, 2) duke kryer veprimtari në pushtetin lokal të institucioneve arsimore, 3) duke zhvilluar dhe zbatuar projekte, si dhe iniciativa të tjera, 4) duke marrë pjesë në aktivitetet e organizatave rinore, si dhe të shoqatave dhe fondacioneve të tjera, 5) duke u angazhuar në procesin e marrjes së vendimeve shtetërore lokale që ndikojnë në politikën rinore, 6) duke u angazhuar në aktivitete të tjera të orientuara drejt nxitjes së pjesëmarrjes së të rinjve në zhvillimin dhe zbatimin e politikës rinore¹⁷.

Hulumtimi ka treguar se të gjitha vendet që janë hulumtuar në ligjet e tyre për rininë inkurajojnë **vullnetarizmin** në mënyrë që të promovojnë aktivitetet vullnetare tek të rinjtë. Megjithatë, të gjitha vendet kanë miratuar legjislacion të veçantë që rregullon vullnetarizmin në mënyrë më të detajuar siç janë: Shqipëria (Ligji për Vullnetarizmin, 2016), Kroacia (Ligji për Vullnetarizmin 2019), Letonia (Ligji për Shërbimin Vullnetar, 2018), Mali i Zi (Ligji për Punën Vullnetare, 2012), Maqedonia e Veriut (Ligji për Vullnetarizmin, 2007), Sllovakia (Ligji për Vullnetarizmin, 2011) dhe Sllovenia (Akti i Vullnetarizmit, 2015). Në këtë drejtim, është me rëndësi të theksohet se të gjitha vendet i përcaktojnë vullnetarët të mitur në moshë pasi legjislacioni i tyre nuk funksionon me të rinjtë, por përfshin të gjithë popullsinë. Qasja më gjithëpërfshirëse ndaj vullnetarëve është qasja e Kroacisë dhe Sllovenisë. Legjislacioni i tyre lejon të miturit që kanë mbushur moshën 15 vjeç të marrin pjesë në aktivitete vullnetare me pëlqimin me shkrim të përfaqësuesve të tyre ligjorë. Ndërkohë, ata nuk përjashtojnë nga vullnetarizmi të miturit nën moshën 15 vjeç, por përcaktojnë shtrirjen e aktiviteteve vullnetare të cilat duhet të jenë vetëm për qëllime edukative.

¹⁴ Ligji nr. 75/2019 për Rininë (2019). (Shqipëri). <https://www.observator.org.al/wp-content/uploads/2020/02/ALB-Youth-law-No.-75-2019-English.pdf>.

¹⁵ Ligji për Rininë/Zakon o mladima (2019). (Mali i Zi). <https://www.gov.me/dokumenta/e1ac770f-706f-4ba9-99e3-790b64ba464f>.

¹⁶ Sllovakia: Pjesëmarrja (2022). Komisioni Europian. Wiki për të rinjtë. <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/slovakia/54-young-peoples-participation-in-policy-making>.

¹⁷ Ligji për Rininë (2008). (Letoni). <https://likumi.lv/doc.php?id=175920>.

Koncept dokument për rininë

Kur bëhet fjalë për sigurimin e vullnetarëve, që është një çështje e rregulluar në legjislacionet e të gjitha vendeve të studiuara, Shqipëria, Letonia, Mali i Zi dhe Sllovenia detyrojnë organizatat vullnetare të rregullojnë sigurimin e aksidenteve, lëndimeve ose sëmundjeve profesionale për tërë kohëzgjatjen e punës vullnetare, ndërsa Maqedonia e Veriut dhe Sllovakia e trajtojnë sigurimin si çështje marrëveshjeje ndërmjet vullnetarëve dhe organizatës vullnetare. Kështu, qasjet ndaj kësaj çështjeje dallojnë dukshëm. Për sa i përket njohjes së aktiviteteve vullnetare si përvojë pune, kjo ka rezultuar të jetë problematike në shumicën e vendeve të studiuara. Pavarësisht angazhimit në nivel të BE-së për të njohur përvojën vullnetare si përvojë pune, vetëm Kroacia (neni 34) dhe Mali i Zi (neni 12a) e kanë shprehur këtë angazhim në legjislacionin e tyre për vullnetarizmin. Së fundi, monitorimi dhe regjistrimi i vullnetarëve zbatohet mbi baza specifike të vendit përkatës. Megjithatë, në Slloveni dhe Letoni, ekziston një regjistër i organizatave vullnetare me qëllim të informimit për mundësitë e vullnetarizmit dhe ai është i përcaktuar në ligj. Në Sllovakia, Ligji për Vullnetarizmin nuk përcakton asnjë mekanizëm monitorimi apo regjistrimi. Pavarësisht kësaj, Sllovakia ka një sistem shumë të zhvilluar për mundësitë vullnetare për individët, organizatat e shoqërisë civile (OSHC) dhe shkollat e administruara nga Platforma e OSHC-ve të qendrave dhe organizatave vullnetare.

Është e qartë se puna e të rinjve është një term mjaft i ri dhe i rrjedhshëm në kornizën legjislative dhe politike për të rinjtë. Të gjitha vendet e identifikuar, përveç Kroacisë, kanë një përkufizim të punës për të rinjtë të përfshirë në legjislacionin e tyre për të rinjtë. Për shkak të këtij fakti, Kroacia nuk e njeh zyrtarisht punën e të rinjve apo punëtorët rinorë në nivel qeveritar. Pavarësisht kësaj, Kroacia është qartësisht e orientuar drejt financimit të organizatave rinore që zbatojnë punën rinore në terren. Aktualisht, ka përpjekje për të përfshirë një kapitull për punën me të rinjtë në Strategjinë e re Kombëtare për Rininë 2020-2024, duke e ‘*ankoruar*’ kështu këtë term në kornizën e politikave. Shqipëria, Mali i Zi, Maqedonia e Veriut dhe Sllovenia e përcaktojnë termin pa hyrë në detaje në lidhje me detyrat specifike të punës për të rinjtë. Përkundrazi, Letonia përcakton gjithashtu detyrat themelore të punës rinore si më poshtë:

1. “të mbështesë dhe promovojë nismat rinore duke krijuar kushte të favorshme për zhvillimin e tyre intelektual dhe krijues;
2. të sigurojë që të rinjtë të kenë mundësinë për të përvetësuar shkathtësitë, njohuritë dhe kompetencat e nevojshme të edukimit joformal për jetën e tyre;
3. të sigurojë që të rinjtë të kenë mundësinë të shfrytëzojnë kohën e lirë në mënyrë të dobishme;
4. të sigurojë që të rinjtë të kenë qasje në informacionin e duhur për nevojat e tyre zhvillimore”.¹⁸

Në fund, është e nevojshme të theksohet se Sllovakia ka një legjislacion të veçantë “Ligjin për Mbështetjen e Punës Rinore” i ndryshuar në vitin 2019, i cili përcakton punën për të rinjtë, punonjësit rinorë duke përfshirë kualifikimet e tyre profesionale dhe statusin e punës, dhe rolin e Ministrisë së Arsimit, Shkencës, Kërkimit dhe Sportit si një institucion kyç qeveritar që merret me punën me të rinjtë, si dhe institucione të tjera lokale dhe institucione rinore. Në këtë aspekt, Sllovakia e përcakton punonjësin rinor si person që:

1. mbështet të rinjtë në zhvillimin e tyre personal dhe zhvillimin e njohurive, aftësive dhe kompetencave të tyre,
2. përgatit dhe organizon ngjarje apo programe në fushën e punës rinore,
3. ka zotësi të plotë juridike,
4. është në marrëdhënie pune-juridike me punëdhënësit që punojnë në fushën e punës rinore ose kryen veprimtari vullnetare në fushën e punës rinore.
5. me të kaluar të pastër kriminale.¹⁹

Puna rinore zbatohet ndër të tjera përmes organizatave rinore. Sipas rregullit, organizatat rinore në vendet e përzgjedhura përcaktohen nga kërkesat e mëposhtme:

Koncept dokument për rininë

1. Janë subjekte juridike jofitimprurës, të themeluara dhe të regjistruara në përputhje me legjislacionin në fuqi për organizatat jofitimprurëse (p.sh. Ligji për shoqatat dhe fondacionet në Maqedoninë e Veriut, Ligji për shoqëritë në Slloveni, etj.).
2. Qëllimi kryesor i aktiviteteve është politika rinore – promovimi i pjesëmarrjes dhe punës rinore.
3. Së paku dy të tretat e anëtarëve të organizatës rinore janë të rinj (Sllovenia 90%) si dhe pjesëmarrja e të rinjve në bordin e organizatës është e siguruar.

Sllovenia, përkundrazi nga vendet e tjera, gjithashtu kërkon që organizata rinore të ketë funksionuar në sektorin e rinisë së paku dy vjet para aplikimit për marrjen e statusit të organizatës rinore. Mali i Zi është një rast specifik sepse nuk funksionon me termin organizata rinore në Ligjin për të rinjtë, por organizata jofitimprurëse në përgjithësi.

Në fund, Sllovenia dhe Maqedonia e Veriut në legjislacionin e tyre për rininë nuk i përkufizojnë vetëm organizatat rinore, por edhe organizatat për të rinjtë, dhe në rastin e organizatave sllovene edhe në sektorin e rinisë.

Politikat rinore duhet të jenë të **bashkërenduara dhe ndërsektoriale**. Në të gjitha vendet e përzgjedhura institucioni kyç përgjegjës për politikat rinore është Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Kulturës/Sporteve, Ministria për Rininë ose Agjencia për Rininë. Këto institucione, ndër të tjera, luan një rol thelbësor në hartimin dhe propozimin e legjislacionit, politikave, strategjive dhe aktiviteteve për të rinjtë në planifikimin e buxhetit për financimin e programeve dhe aktiviteteve rinore dhe monitorimin e zbatimit të tyre. Ndërkohë, kjo ministri merr një rol udhëheqës në politikën rinore, funksionon në bashkëpunim dhe bashkërendim me ministri të tjerë si Ministria e Punës dhe Punësimit, Financave, Kulturës, Shëndetësisë, Mbrojtjes, Punëve të Jashtme, etj. Prandaj, është një praktikë e zakonshme në të gjitha vendet që të krijohet një organ bashkërendues ndërsektorial i cili përfaqëson një mekanizëm për inkurajimin e bashkëpunimit ndërsektorial. Një organ i tillë mund të ketë forma të ndryshme si komisione apo grupe pune për politikat rinore. Për të përmendur një shembull, Ministria e Sportit dhe Rinisë së Malit të Zi themeloi një Grup Bashkërendues Ndërsektorial për monitorimin e zbatimit të politikave rinore, i përbërë nga të gjithë përfaqësuesit e të gjitha ministrive përkatëse. Një mekanizëm i tillë mundëson shkëmbimin e informacionit mbi aktivitetet që lidhen me rininë dhe shërben si platformë për projekte ndërsektoriale rinore dhe ushtrime hartimi. Në të njëjtën frymë, Sllovakia krijoi një Grup Pune Ndërministror për Politikat Shtetërore në fushën e Rinisë dhe Komitetin për Fëmijë dhe të Rinj. Në Shqipëri dhe Maqedoninë e Veriut, Agjencitë për Rininë janë krijuar si organe ekzekutive për politikat dhe programet rinore në nivel qendror. Ka shembuj të tjerë evropianë ku politika rinore nuk zhvillohet nga një ministri, por nga një agjenci shtetërore, zyrë apo departament ekzekutiv si Austria, Kroacia, Irlanda, Italia dhe Mbretëria e Bashkuar.

Koncept dokument për rininë

Lidhur me hierarkinë, përbërjen, rolin dhe përgjegjësitë e institucioneve përgjegjëse për politikën rinore, legjislacioni për të rinjtë në Shqipëri, Kroaci, Islandë, Letoni, Mal të Zi, Maqedoninë e Veriut dhe Slloveni, me përjashtim të Sllovakisë, bën thirrje për krijimin e Këshillave Rinor Qendror dhe Lokal që do të shërbejnë si një organ ekspert-këshilldhënës me një përbërje të larmishme duke filluar nga përfaqësues të administratës shtetërore, pushtetit lokal dhe organizatave rinore (organizata rinore, shoqata, këshilla studentore, etj.). Numri i përfaqësuesve ndryshon në çdo vend për të pasqyruar më së miri madhësinë dhe strukturën e qeverisë. Megjithatë, pothuajse në çdo rast përfaqësuesit e të rinjve përfaqësojnë gjysmën e përbërjes së organeve, gjë që nxjerr në pah përkushtimin e madh drejt përfshirjes së shtuar të të rinjve në diskutimet me politikëbërësit. Këshillat Rinor Lokal në vendet e studiuara pasqyrojnë mandatin, përbërjen dhe përgjegjësitë e Këshillave Rinor Qendror por në nivel lokal. Kështu, Këshillat Rinor Qendror dhe Lokal janë përcaktuar në legjislacionin rinor të vendeve të përmendura si kanale për bashkërendimin dhe komunikim ndërmjet akterëve të ndryshëm. Për të zbatuar politikën rinore, legjislacioni për të rinjtë prezanton ekzistencën e qendrave rinore, veçanërisht në Kroaci, Islandë, Letoni, Mal të Zi, Maqedoninë e Veriut dhe në Slloveni. Mali i Zi ka specifika shumë të detajuara për qendrat rinore në Ligjin e tij për Rininë, të cilat përkufizohen si “një hapësirë e pajisur, multifunksionale për nevojat e të rinjve, e cila përdoret për zbatimin e aktiviteteve rinore dhe punës rinore”²⁰. Legjislacioni e identifikon komunën si akter përgjegjës për sigurimin e kushteve për punën e qendrave rinore. Në këtë aspekt, komuna mund t’i besojë përgjegjësitë e qendrave rinore (duke kuptuar edhe klubet rinore) siç janë: 1) puna e përditshme, 2) zbatimi i aktiviteteve rinore dhe 3) raportimi tek organet e vetëqeverisjes lokale, organizatat joqeveritare, studentët, organizatat ose parlamentet përmes një thirrjeje publike. Përkundrazi, në Shqipëri dhe Sllovakia pritet ngritja e qendrave rinore sipas strategjive rinore, mirëpo nuk rregullohet me ligj.

Kur bëhet fjalë për financimin, Islanda dhe Maqedonia e Veriut kanë një qëndrim të qartë për financimin publik të politikave rinore që është përcaktuar në legjislacionin për të rinjtë. Krahasuar me vendet e tjera të cilat nuk caktojnë ndonjë ndarje specifike buxhetore për politikën rinore në legjislacionin e tyre për rininë, **Maqedonia e Veriut** në Ligjin e saj për Pjesëmarrjen Rinore dhe Politikën Rinore përcakton se së paku 0.3% e buxhetit të shtetit dhe 0.1% e buxhetit komunal i caktohet politikave rinore²¹. Ndërkohë, **Islanda** cakton një fond specifik Rinor në Aktin e saj për Rininë, të cilit Parlamenti i cakton fonde në baza vjetore për promovimin e aktiviteteve rinore. Fondi i Rinisë është zyrtarisht nën Ministrinë e Arsimit, Shkencës dhe Kulturës, por ai administrohet nga Qendra Islandeze për Kërkime. Qëllimi kryesor i Fondit Rinor është të ndihmojë organizatat dhe klubet rinore në rritjen dhe zgjerimin e aktiviteteve të tyre që kryhen për dhe/ose me të rinjtë. Fondi Rinor financon aktivitete të tilla si aktivitete trajnuese për udhëheqës dhe trajnerë rinorë, trajnime të vullnetarëve, projekte bashkëpunimi nga dhe ndërmjet organizatave rinore dhe projekte inovative për të rinjtë. Ajo që është e rëndësishme të theksohet është se Fondi nuk ndan fonde për aktivitete të rregullta si konferenca vjetore, seminare, takime etj., dhe organizatat rinore që marrin fonde nga Fondi Rinor mund të aplikojnë për burime të tjera financiare nga donatorë të ndryshëm. Së fundi, Islanda bën një dallim të qartë midis aktiviteteve për të rinjtë dhe aktivitetet sportive, duke ndarë para përmes dy mekanizmave të ndryshëm - Fondi i Rinisë dhe Fondi i Sportit.²²

²⁰ Ligji për Rininë/Zakon o mladima (2019). (Mali i Zi). <https://www.gov.me/dokumenta/e1ac770f-706f-4ba9-99e3-790b64ba464f>.

²¹ СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА (2020). (Maqedonia e Veriut). <https://www.pravdiko.mk/wp-content/uploads/2020/03/Zakon-za-mladinsko-uchestvo-i-mladinski-politiki-16-01-2020.pdf>.

Kapitulli 2: Objektivat

Ky Koncept Dokument buron nga kërkesat e Strategjisë për Rininë 2019-2023 e cila synon të përmirësojë kornizën legjislative në vend përsa i përket sektorit të rinisë. Ligji nr. 03/l-145 për Fuqizim dhe Pjesëmarrje të Rinisë është miratuar në vitin 2009 dhe që nga viti 2017 Qeveria e Kosovës në planet e saj vjetore të punës ka përfshirë ndryshimin e këtij ligji. Në këtë drejtim, Ligji i ri për Rininë është i lidhur drejtpërdrejt me Planin Strategjik dhe Operacional si dhe Planin e Punës të Qeverisë së Kosovës, Strategjinë për Rininë 2019-2023 dhe në mënyrë indirekte lidhet me Strategjinë Qeveritare për Bashkëpunim me Shoqërinë Civile 2019-2023 për të cilën Ligji i ri do të plotësohet me zbatimin e aktivitetëve të caktuara.

Figura 5: Objektivat përkatëse të qeverisë

Emri i dokumentit përkatës të planifikimit	Objektivi përkatës
Plani Strategjik dhe Operacional 2022-2025	Nënqëllimi strategjik 3.1 Konsolidimi i kornizës ligjore për rini; Objektiva operacionale 3.1.1 Hartimi i koncept-dokumentit për rini
Strategjia për Rininë 2019-2023	<p>Objektivi Strategjik 1: Mobilizimi i rinisë për pjesëmarrje, përfaqësim dhe qytetari aktive</p> <p>Objektivi specifik 1.2: Konsolidimi i legjislacionit për rininë</p> <p>Aktiviteti 1.2.1: Promovimi i mekanizmave ligjorë për rritjen e pjesëmarrjes në vendimmarrje</p> <p>Aktiviteti 1.2.2: Kryerja e hulumtimit mbi gjendjen e sektorit të rinisë dhe monitorimi i rregullt i zbatueshmërisë së legjislacionit në lidhje me pjesëmarrjen</p> <p>Aktiviteti 1.2.3: Krijimi i një platforme dixhitale për legjislacionin parësor, dytësor, iniciativat ligjore, politikat rinore, strategjitë lokale dhe planet e veprimit në shërbim të të gjitha organizatave rinore</p> <p>Objektivi Strategjik 2: Ofrimi i shkathtësive dhe përgatitja e të rinjve për tregun e punës</p> <p>Objektivi specifik 2.1: Zhvillimi i edukimit joformal</p> <p>Aktiviteti 2.1.1: Organizimi dhe mbështetja e ngjarjeve me qëllim aftësimin e të rinjve përmes edukimit jo formal</p> <p>Aktiviteti 2.1.2: Mbështetja e organizatave rinore për promovimin dhe zhvillimin e edukimit Joformal</p>
Strategjia Qeveritare për Bashkëpunim me Shoqërinë Civile 2019-2023	Objektivi Strategjik 1: Rritja e pjesëmarrjes së shoqërisë civile në politikë-bërje

²² Fondi i Rinisë Islandeze (2022). Në: Rannis. <https://en.rannis.is/funding/youth-sport/youth-fund/>.

	<p>Objektivi specifik 1.1: Përmirësimi i kapaciteteve të institucioneve për zbatimin e standardeve minimale për konsultime me publikun</p> <p>Objektivi specifik 1.2: Ngritja e njohurive për qytetarë dhe shoqërinë civile për konsultimet publike</p> <p>Objektivi specifik 1.3: Përmirësimi i kapaciteteve të OSHC-ve për të kontribuar në procesin e konsultimeve publike</p> <p>Objektivi Strategjik 4: Rritja e vullnetarizmit në programet me interes publik</p> <p>Objektivi specifik 4.1: Krijimi e një kornize gjithëpërfshirëse ligjore dhe institucionale për të mbështetur zhvillimin e vullnetarizmit</p> <p>Objektivi specifik 4.2: Zhvillimi i kapaciteteve të OSHC-ve për të rekrutuar, angazhuar dhe menaxhuar vullnetarët</p> <p>Objektivi specifik 4.3: Rritja e njohurive të qytetarëve për mundësitë dhe vlerat e vullnetarizmit</p>
--	---

Kapitulli 3: Opsionet

OPSIONI 1: OPSIONI PA NDRYSHIM

Opsioni 1 "opsioni pa ndryshim" ruan kornizën aktuale legjislative dhe politike në fuqi pa adresuar sfidat e identifikuar në sektorin e rinisë. Status quo-ja do të linte çështje të tilla si përmirësimi i përfshirjes së politikës veçanërisht për të rinjtë e marginalizuar, të rinjtë nga zonat rurale, si dhe vajzat dhe gratë e reja. Këto janë grupet e identifikuar që kanë më shumë pengesa për t'u integruar plotësisht në shoqëri, në tregun e punës dhe në proceset vendimmarrëse, jashtë politikave dhe programeve të synuara rinore. Për më tepër, çështjet e tilla si pjesëmarrja më e madhe e të rinjve, vullnetarizmi, futja e punës rinore dhe forcimi i mekanizmave bashkëndues dhe financimi në sektorin e rinisë nuk mund të trajtohen në mënyrë efektive pa një rregullimin ligjor. Në fund, kjo mund të rezultojë me ngecje prapa standardeve të BE-së në lidhje me politikatat rinore.

OPSIONI 2: OPSIONI PËR PËRMIRËSIMIN E ZBATIMIT DHE TË FUQIZIMIT

Opsioni i dytë është përmirësimi i politikave aktuale si dhe zbatimi dhe fuqizimi i legjislacionit aktual. Ky opsion është analizuar përmes prizmit të problemeve në sektorin e rinisë në Kosovë të përcaktuara në kapitullin përkatës.

- 2.1. Koordinim i pamjaftueshëm ndërqeveritar, koherencë, gjithëpërfshirje dhe efikasitet në hartimin dhe financimin e politikave rinore për shkak të natyrës ndërsektoriale të çështjeve rinore në të gjitha institucionet publike, në nivel qendror dhe lokal.
- 2.2. Legjislacioni i vjetëruar për të rinjtë nuk pasqyron trendet dhe realitetet e reja të të rinjve të dekadës së fundit, duke rritur kështu më tej pengesat për përfshirje dhe pjesëmarrje më të madhe të të rinjve.
- 2.3. Ekzistenca e çështjeve sistematike si përkufizimi i dobët i vullnetarizmit dhe mosekzistenca e përkufizimit të punës rinore nuk mund të adresohet në mënyrë efektive pa rishikimet e nevojshme ligjore.

Koncept dokument për rininë

2.4 Kuptimi aktual i grupmohës së të rinjve nuk pasqyron zhvillimet politike, ekonomike dhe sociale duke lënë një pjesë të konsiderueshme të popullsisë jashtë zbatimit të politikave të synuara.

2.5 Përqendrimi i pamjaftueshëm i politikave rinore në grupet e marginalizuara të të rinjve, të rinjve në zonat rurale, vajzave dhe grave e reja i pengon ato të përfshihen aktivisht në aktivitetet rinore.

2.6 Puna rinore nuk do të promovohet në mënyrë të kënaqshme nëse nuk finalizohen rishikimet legjislativë, veçanërisht në çështjen e statusit ligjor të punëtorëve rinorë.

2.7 Obligimet financiare të përcaktuara në mënyrë të paqartë do të pengonin zbatimin efektiv dhe efikas të politikave rinore si në nivel qendror ashtu edhe në atë komunal.

2.8 Mekanizmat bashkërendues që funksionojnë në mënyrë joefikase si Këshilli Qendror për Veprim Rinor dhe Këshilli i Veprimit Rinor Lokal nuk mund të adresohen pa rishikuar kompetencat, përbërjen dhe mandatin e këtyre organeve.

2.9 Zbatimi efektiv i politikave rinore në nivel komunal nuk mund të sigurohet pa rolet e rishikuara dhe të përcaktuara qartë të komunave, Këshillit Lokal të Veprimit Rinor dhe Qendrave Rinore.

2.10 Skema të shumta financimi për çështjet rinore dhe OJQ-të rinore pa koordinim ndërmjet institucioneve publike në nivel lokal dhe qendror.

OPSIONI 3: KOMBINIMI I NDRYSHIMEVE POLITIKE DHE LEGJISLATIVE

Në kuadër të opsionit të tretë (opsioni i rekomanduar), propozohen masat legjislativë dhe rishikimi i kornizës së politikave publike

3.1: Masat legjislativë dhe rishikimi i kornizës së politikave publike

Ndërhyrjet dhe masat e mëposhtme legjislativë në fushat 1) përkufizimi i rinisë dhe grupmohës së të rinjve, 2) pjesëmarrja e të rinjve, 3) politikat rinore, 4) organizatat rinore, 5) vullnetarizmi, 6) puna rinore, 7) organi vendimmarrës i politikave rinore dhe financimi dhe 8) mekanizmat bashkërendues në politikat rinore.

3.1.1 Përkufizimi i rinisë dhe grupmohës së të rinjve

- Rinia definohet përmes një grupmoshe të rritur të të rinjve ndërmjet 15 dhe 29 vjeç për të kuptuar më mirë nevojat e grupit të synuar duke pasur parasysh faktin se Kosova ka popullsinë më të re në Evropë. Një grup i tillë i rritur i moshës do të jepte mundësi më të mira për të rinjtë e marginalizuar, të rinjtë nga zonat rurale dhe gjithashtu për vajzat dhe gratë e reja. Përkufizimi i sugjeruar është si vijon: “Të rinjtë përkufizohen si të rinj dhe të rinj në moshë madhore të të gjitha gjinive që kanë mbushur moshën ndërmjet 15 dhe 29 vjeç”. Kjo grupmohë është në përputhje me kornizën e BE-së, e cila ndryshe nga OKB-ja vepron me një kuptim më të gjerë të kufirit të moshës së të rinjve. Një opsion i tillë ka implikime më të larta financiare sesa opsionet e tjera. Megjithatë, kjo mund të kompensohet nëpërmjet financave të marra nga fondet e BE-së të cilat janë të hapura për të rinjtë deri në moshën 29/30 vjeç.

3.1.2 Pjesëmarrja e të rinjve

- Të përfshihet një nen i veçantë për përkufizimin e pjesëmarrjes së të rinjve dhe të vendosen rekomandime se si të sigurohet pjesëmarrja e të rinjve në të gjitha nivelet përmes:
 - Rritjes së ndërgjegjësimit për rëndësinë e pjesëmarrjes së të rinjve dhe përmirësimit të qasjes në informacion për t'u mundësuar të rinjve të marrin pjesë në vendimmarrje duke hartuar, zbatuar dhe vlerësuar politikat qendrore dhe komunale;
 - Krijimit të mekanizmave për promovimin e pjesëmarrjes sociale, politike, zhvillimore dhe mjedisore të të rinjve dhe heqjes së pengesave që pengojnë kontributin e tyre në shoqëri;
 - Mbështetjes së organizatave rinore në promovimin e aktiviteteve të pjesëmarrjes rinore.
- Të sigurohet që informacioni shpërndahe në gjuhët e të gjitha komuniteteve.

Koncept dokument për rininë

- Të rritet sfera e pjesëmarrjes së të rinjve duke mos kufizuar pjesëmarrjen e të rinjve në fushat e mëposhtme: arsim, punë, shëndetin publik, çështjet sociale, kulturë, sport dhe rekreacion, edukimi qytetar, demokraci dhe mjedis, planifikim hapësinor dhe zhvillimi rural siç përcaktohet aktualisht me Ligjin nr. 03/L-145 për Fuqizim dhe Pjesëmarrje të Rinisë, por për të theksuar karakterin ndërsektorial të pjesëmarrjes së të rinjve, duke siguruar që pjesëmarrja e të rinjve të bëhet në të gjitha fushat dhe të gjitha nivelet.
- Të vendosen udhëzime specifike që sigurojnë që të rinjtë të marrin pjesë në konsultimet e politikave publike si një grup specifik i synuar dhe jo si pjesë e publikut të gjerë.

3.1.3 Politikat rinore

- Të shtohet përkufizimi i “politikës rinore” në përputhje me përkufizimet e tjera të parapara në Ligjin nr. 03/L-145 për Fuqizim dhe Pjesëmarrje të rinisë, siç është rinia, pjesëmarrja e të rinjve, etj. Megjithatë, përkufizimi do të përfshijë 'është një strategji e zbatuar nga autoritetet publike me synimin për t'u ofruar të rinjve mundësi dhe përvoja që mbështesin integrimin e suksesshëm të tyre në shoqëri dhe u mundësojnë atyre të jenë anëtarë aktivë dhe të përgjegjshëm të shoqërive të tyre, si dhe agjentë të ndryshimit' siç thuhet në përkufizimin e Këshillit të Evropës. Përveç kësaj, përkufizimi do të theksojë se politika rinore është ndërsektoriale dhe e mirëintegruar në korniza më të gjera, duke pasqyruar të gjitha fushat që ndikojnë në jetën sociale, ekonomike, politike dhe kulturore të rinisë në Kosovë. Përkufizimi duhet të jetë gjithëpërfshirës dhe të ketë prizmin gjinor.
- Të përfshihen parimet e politikës rinore si parimi i pjesëmarrjes, parimi i disponueshmërisë së informacionit, parimi i mundësive dhe respektit të barabartë dhe parimi i integritetit të të rinjve në mënyrë që të përcaktohen qartë udhëzimet mbi të cilat zbatohet politika rinore.

3.1.4 Organizatat rinore

- Opsioni i propozuar thekson rëndësinë e forcimit të përkufizimit të organizatave rinore në mënyrë që të bëhet një dallim i qartë midis organizatave rinore fokusi kryesor i të cilave është në aktivitetet për dhe me të rinjtë dhe organizata të tjera për të cilat ky është vetëm një nga shumë aktivitetet. Për më tepër, rregullimi i qartë do ta bëjë më të lehtë përzgjedhjen e organizatave për Këshillin Rinor Qendror dhe Lokal. Sugjerohet që përkufizimi të jetë në përputhje me përkufizimin e mëposhtëm:
 - Subjekt juridik jofitimprurës i themeluar në përputhje me legjislacionin në fuqi;
 - Qëllimi kryesor i aktiviteteve të tij është zbatimi i politikës rinore nëpërmjet promovimit dhe sigurimit të të drejtave demokratike dhe shoqërore të të rinjve; inkurajimi i pjesëmarrjes së tyre sociale dhe politike në të gjitha nivelet në jetën e komunitetit; dhe ofrimi i mundësive për zhvillim personal dhe social përmes aktiviteteve të kohës së lirë, angazhimit vullnetar dhe mësimi joformal dhe informal. Me fjalë të tjera, organizata rinore që punojnë për dhe me të rinjtë.
 - Së paku dy të tretat e anëtarëve janë të rinj dhe sigurohet pjesëmarrja e të rinjve në bordet e organizatave rinore.
- Për të ardhmen, sugjerohet që të synohet që organizatat rinore të kenë punëtorë rinorë të trajnuar dhe të licencuar. Përkufizimi i organizatave rinore më pas mund të ndryshohet dhe forcohet më tej.
- Duhet bërë dallimi midis “OJQ-ve rinore” dhe “OJQ-ve për të rinjtë” ku të parat përbëhen nga të rinj dhe të dytat mund të përbëhen nga të rriturit por me fokus u shërbejnë të rinjve. Ky opcion merrë përkufizimin e organizatave rinore dhe organizatave për të rinjtë nga praktikat më të mira të aprovuara nga Këshilli i Evropës.
 - “Organizatrat rinore përgjithësisht kuptohen se janë organizata vullnetare joqeveritare, jofitimprurëse, të udhëhequra nga të rinjtë dhe në rrethana të caktuara, në vend të kësaj, mund të jenë pjesë e aparatit shtetëror ose që drejtohen nga punonjësit e rinj. Ato janë themeluar kryesisht për të avancuar qëllimet politike, sociale, kulturore ose ekonomike të anëtarëve të tyre. Kjo bëhet duke zbatuar aktivitetet për të rinjtë dhe/ose duke u angazhuar në punë avokuese për të promovuar kauzën e tyre. Zakonisht, organizatat rinore përqendrohen në promovimin dhe sigurimin e të drejtave demokratike dhe sociale të të

rinjve; inkurajimin e pjesëmarrjes së tyre sociale dhe politike në të gjitha nivelet në jetën e komunitetit; dhe ofrimin e mundësive për zhvillim personal dhe social përmes aktiviteteve të kohës së lirë, angazhimit vullnetar dhe mësimi joformal dhe jozyrtar.”

- Sa i përket përkufizimit për “OJQ-të për të rinjtë”, mund të merret parasysh përkufizimi i rishikuar në si në vijim, duke iu referuar “ atyre organizatave që në mandatin/statutin e tyre kanë fokus/referencë sektorin e të rinjve, mbështesin aktivizmin rinor dhe u shërbejnë kryesisht të rinjve”.
- Gjithashtu, opcioni propozon ndarjen e organizatave ombrellë të cilët janë pjesë të grupit të organizatave rinore. Për më tepër, organizatat joqeveritare të cilat përbëhen nga përfaqësues të organizatave rinore, si KVRL-të, konsiderohen si organizata ombrellë me vëmendje të veçantë në proceset e vendimmarrjes publike dhe konsultimeve me shoqërinë civile në politikëbërjen qendrore dhe lokale për rininë.

3.1.5 Vullnetarizmi

- Ky opzion kërkon domosdoshmërinë e një legjislacioni të veçantë për vullnetarizmin për të trajtuar çështjen e vullnetarizmit në tërësi. Në këtë drejtim, opcioni nxjerr në pah nevojën për të përcaktuar grupmohën për vullnetarizmin me fokus të veçantë tek vullnetarët e mitur, çështjen e sigurimit për vullnetarët dhe njohjen e vullnetarizmit si përvojë pune.
- Ligji për Rininë megjithatë duhet të vazhdojë të promovojë 'vullnetarizmin e të rinjve' dhe të krijojë një mjedis të përshtatshëm për të rinjtë që të angazhohen në vullnetarizëm. Në këtë aspekt, përkufizimi i vullnetarizmit do të fokusohet në vënien në pah të vullnetarizmit rinor, me detyra specifike për mënyrat e promovimit dhe mbështetjes së vullnetarizmit rinor në përputhje me standardet e BE-së siç janë:
 - Ngritja e ndërgjegjësimit të publikut për kontributin jetik të vullnetarizmit në funksionimin social dhe ekonomik të komuniteteve të tyre nëpërmjet, ndër të tjera, aktiviteteve të informimit publik dhe ngjarjeve publike;
 - Marrja e masave të përgjithshme në lidhje me inkurajimin dhe lehtësimin, përgatitjen, trajnimin dhe njohjen e vullnetarëve;
 - Mundësimi i kornizave fiskale, legjislative dhe të tjera, duke përfshirë organizatat me bazë në komunitet dhe organizatat jofitimprurëse të angazhuara në vullnetarizëm;
 - Inkurajimi dhe ndërmarrja e kërkimeve në aspekte të ndryshme të vullnetarizmit dhe ndikimi i tij në shoqëri;
 - Sigurimi i qasjes së qytetarëve në informacion mbi mundësitë për vullnetarizëm
 - Adresimi i ndikimit të mundshëm të masave të politikave të përgjithshme sociale dhe ekonomike mbi mundësitë dhe vullnetin e qytetarëve për të bërë punë vullnetare;
 - Integrimi i vullnetarizmit në planifikimin shtetëror të zhvillimit, duke njohur kontributin e mundshëm të vullnetarizmit në arritjen e qëllimeve të zhvillimit të qëndrueshëm;
 - Lehtësimet për informimin dhe përfshirjen e të rinjve nga zonat rurale, rinjtë nga komunitete, rinjtë me aftësi të kufizuara a po të rinjtë nga grupet të tjera të marginalizuara.
- Është sugjeruar rishikimi i nenit 14 për Punën Vullnetare të Rinisë në Ligjin nr. 03/L-145 për Fuqizim dhe Pjesëmarrje. Termi "puna vullnetare e të rinjve" do të ndryshohet në "vullnetarizëm i të rinjve". Një rishikim i tillë do të shmangë keqkuptimin ndërmjet vullnetarizmit dhe punës rinore siç përkufizohet më poshtë.
- Opsioni i propozuar motivon të gjitha ministrinë e linjës që të promovojnë vullnetarizmin përmes fondeve të qëndrueshme publike dhe të mbështesin vullnetarizmin rinor në përgjithësi.
- Ky opzion gjithashtu propozon veprime implementuese si promovimi i mëtejshëm i përdorimit interaktiv të platformës ekzistuese rinore dhe angazhimi i të rinjve nga diaspora me programe specifike të vullnetarizmit në Kosovë.
- Së fundmi, ky opcion propozon rishikim më gjithëpërfshirës të legjislacionit ekzistues në mënyrë që të identifikohen të gjitha fushat problematike duke përfshirë vullnetarizmin për të gjitha grupmoshat në Kosovë, njohjen e punës vullnetare, sigurimin e vullnetarëve, ofrimin e stimujve të

ndryshme për personat që ofrojnë punë vullnetare etj. me një analizë më të detajuar e cila duhet të propozoj ndryshimet adekuate legjislative në këtë fushë që të rregullohen me një ligj veçantë, ndërsa mekanizmat për vullnetarizmin rinor dhe të drejtat e vullnetarëve të rregullohen me akt nënligjor të Ligjit për Rini.

3.1.6 Puna rinore

- Të shtohet një përkufizim i punës rinore që aktualisht nuk ekziston, mundësisht në të njëjtin nivel të vullnetarizmit rinor siç sugjerohet në 3.1.4. Përkufizimi i sugjeruar është si më poshtë: “Puna rinore përfaqëson aktivitete që realizohen në bashkëpunim me të rinjtë dhe për të rinjtë me qëllim të pavarësisë dhe kalimit të tyre drejt moshës madhore, mësimi, zhvillimit personal dhe social, në përputhje me nevojat dhe mundësitë e tyre dhe bazohen në metodat e edukimit joformal”.
- Ky opsion sugjeron qartësimin e rolit të punonjësve rinorë në zbatimin e politikës rinore duke ofruar trajnime të duhura me qëllim licencimin e punonjësve rinorë. Kjo u mundëson njerëzve që tashmë punojnë në sektorin e rinisë dhe të rinjve që punojnë me të rinjtë të marrin licenca dhe të marrin përvojë profesionale. Një gjendje e tillë do të rezultojë me një listë të punëtorëve rinorë të licencuar që do të rriste kapacitetet e organizatave rinore.
- Thirrjet publike për fonde për zbatimin e politikave rinore do të kenë një mundësi për të kërkuar ose preferuar që organizatat rinore të kenë një numër të caktuar punonjësish rinorë brenda organizatave, gjë që do të siguronte një nivel profesionalizimi të organizatës.
- Punëtori rinor duhet të jetë i trajnuar dhe të posedoj aftësitë për punën me të rinjtë në situata të ndryshme socioekonomike, shëndetësore, arsimore dhe të sigurisë. Ndërmjetësimi i dialogut ndërmjet komuniteteve brenda temës si integriteti shoqëror, barazisë dhe sigurisë, si dhe adresimi i çështjeve si diskriminimi dhe marginalizimi i grupeve të të rinjve, duhet të promovohet në sektorin rinor nga autoritetet qendrore dhe lokale, posaçërisht duke ngritur kapacitetet e punëtorëve rinor. Vëmendje duhet t’i kushtohet edukimit shëndetësor rreth shëndetit seksual dhe riprodhues duke pasur parasysh ndikimin që ka shëndeti riprodhues në përmbushjen e potencialit të të rinjve në çdo fushë duke përfshirë, mbrojtjen e autonomisë trupore, edukimin dhe punësimin.
- Puna, profili, përgjegjësitë, të drejtat dhe licencimi i punëtorit rinor të rregullohen me akt nënligjor duke specifikuar kriteret dhe përparësitë e ndryshme në bazë të praktikave të mira në Evropë. Profesionistët me fushëveprim në sektorin rinor që përmbushin kriteret specifike kualifikohen për licencë të punëtorit rinor dhe trajnim paraprak të ofruar nga institucioni përgjegjës i nivelit qendror. Në anën tjetër, organizatat në fushën e rinisë që kanë të angazhuar punëtorë rinor të licencuar duhet të kenë konsideratë të veçantë në mbështetje financiare dhe përfaqësim në proceset e vendimmarrjes publike.

3.1.7 Organi vendimmarrës i politikave rinore dhe financimi

- Struktura e organit vendimmarrës të politikave rinore në nivel qendror duhet të rivlerësohet dhe të merren parasysh reformat që e ngritin rininë si prioritet shtetëror dhe e trajtojnë atë si një çështje ndërsektoriale. Ekzistojnë modele në rajon dhe në Evropë që përfshijnë organe ekzekutive për të bashkëpunuar me të gjitha ministritë sektoriale në trajtimin e çështjeve rinore përmes masave legjislative dhe programore. Ky opsion kërkon reforma strukturore që lehtësojnë koordinimin, kohezionin, efikasitetin dhe përfshirjen e politikave qendrore për rininë nëpërmjet një vlerësimi të hierarkisë aktuale të organeve vendimmarrëse për rininë dhe modelet e mundshme evropiane që do të miratohen. Konkretisht, duhet të konsiderohet krijimi i një organi të ri ekzekutiv për të rinjtë, mandati i të cilit është të zhvillojë, koordinojë, zbatojë dhe monitorojë politikën në të gjitha institucionet publike përkatëse. Për të rritur efikasitetin e politikave rinore, dhe të adresuar problemin në çdo nivel, ky opsion po ashtu propozon krijimin e strukturave adekuate për Monitorim dhe Vlerësim të zbatimit të politikave rinore.
- Meqenëse Strategjia për Rininë do të përfundojë në vitin 2023, Strategjia e ardhshme duhet të ngritet në nivel kombëtar dhe të fokusohet në një qasje ndërsektoriale, duke përfshirë financimin e

politikave rinore me ministritë e linjës dhe Komisionin Shtetëror për Rininë në procesin e komunikimit, bashkërendimit, hartimit dhe zbatimit. Strategjia duhet të bazohet në hulumtimet aktuale në fushën e rinisë, dhe në mangësi të tyre, të identifikoj nevojën e zhvillimit të hulumtimeve nga autoritetet publike me synim informimin e mirë të politikbërjes duke u bazuar në të dhëna. Shëndeti është një tjetër fushë sektoriale që duhet të adresohet me Strategji. Promovimi i një mënyrë jetese dhe një jete të shëndetshme për të rinjtë është shumë i rëndësishëm për të ardhmen e tyre. Në këtë drejtim, sektori i shëndetësisë nuk duhet parë si një sektor i ndarë nga fuqizimi dhe pjesëmarrja e të rinjve por si pjesë integrale e procesit të avancimi të mirëqenies së tyre.

- Duhet të konsiderohet krijimi i thirrjeve publike ndërsektoriale për projekt-propozime për të rinjtë me qëllim të promovimit të aktiviteteve rinore dhe fuqizimit të rinisë. Në këtë mënyrë, sugjerohet që institucionet të koordinojnë thirrjet e tyre sektoriale për projekt-propozime për të rinjtë duke e kanalizuar mbështetjen publike për organizatat e shoqërisë civile në fushat si edukimi jo-formal, aftësimi profesional, shëndeti mendor dhe fizik, siguria, kultura dhe sporti, në të njëjtën kohë duke promovuar vullnetarizmin rinor. Koordinimi për thirrjet ndërsektoriale publike për projekt-propozimet për rini të bëhen përmes mekanizmit bashkërendues qeveritar si Komisioni Shtetëror për Rini ku dhe dakordohet mbi objektivat dhe fushat me prioritet. Më tutje, koncepti dokumenti identifikon Ligjin Nr. 05/L-090 për Sponsorizime në Fushën e Kulturës, Rinisë dhe Sportit si mjet me potencial për rritjen e financimit për sektorin rinor dhe propozon promovimin e këtij ligji në sektorin privat për fushën e rinisë si dhe promovimin e ligjit të grupet rinore për tërheqjen dhe arritjen e sponsorizimit.

3.1.8 Mekanizmat bashkërendues

- Opsioni i politikës për mekanizmat bashkërendues në sektorin e rinisë propozon krijimin e një hierarkie e cila menaxhohet si vertikalisht ashtu edhe horizontalisht me synimin kryesor promovimin dhe fuqizimin e pjesëmarrjes së të rinjve në të gjitha sferat e jetës. Qëllimi i reformës së politikave rinore duhet të jetë ngritja e rinisë si një prioritet qendror, që të trajtohet si një çështje ndërsektoriale dhe që të gjitha institucionet publike të jenë në koordinim dhe komunikim në lidhje me politikën, programet dhe skemat e financimit për të rinjtë.
- Hapi i parë drejt një politike të koordinuar për të rinjtë është hartimi i Strategjisë Kombëtare për Rininë ku përfshihen të gjitha institucionet relevante publike në nivel lokal dhe qendror nën koordinimin e Ministrisë së Kulturës, Rinisë dhe Sportit. Strategjia do të jetë dokumenti kyç i përcaktimit të prioritetëve, objektivave dhe veprimeve sistematike në fushën e rinisë.
- Ky opsion kërkon një organ të nivelit të lartë koordinues për sektorin e rinisë siç është Komisioni Shtetëror për Rininë (KShR) i cili përfshin pjesëmarrjen ndërministrore me qëllim të adresimit dhe propozimit të zgjidhjeve politike për çështjet që janë në dobi për të rinjtë në Kosovë. Duhet të konsiderohet përfshirja e KShR-së në legjislacionin për rini për të rregulluar mandatin, rolin, përgjegjësitë dhe modalitetet e bashkërendimit, si dhe për të siguruar jetëgjatësinë e një mekanizmi të tillë të rëndësishëm për politikën rinore. Mandati i Komisionit do të përfshijë:
 - Të harmonizojë dokumentet strategjike si programi i Qeverisë së Republikës së Kosovës, planet e punës të ministrive dhe strategjitë kombëtare lidhur me rininë;
 - Të kontribuojë në procesin e hartimit të Strategjisë Kombëtare për Rininë, duke përfshirë masat dhe aktivitetet e ndërmarra nga ministritë sektoriale;
 - Monitorimin dhe vlerësimin periodik të zbatimit të Strategjisë;
 - Të ofrojë zgjidhje politike për problemet në sektorin e rinisë me një qasje ndërministrore.
- Ky opsion kërkon gjithashtu reformimin e Këshillave Rinor në nivel lokal dhe qendror. Këshilli Qendror Rinor është Këshilli Qendror i Veprimit Rinor i riemërtuar me mandat, role, përgjegjësi, strukturë dhe monitorim të rishikuar. KQR duhet të jetë një organ këshillimor për organin qendror të vendimarrjes për të rinjtë, qoftë Ministri apo ndryshe. Në vend që të jetë një OJQ e regjistruar që kryen aktivitete, KQR duhet të themelohet drejtpërdrejt nga organi vendimmarrës i politikave rinore të nivelit qendror. Mandati i KQR-së do të përfshijë:
 - Të konsultohet dhe të këshillojë autoritetet publike për çështjet rinore;

Koncept dokument për rininë

- Të organizojë takime dhe konferenca për çështjet e rinisë, ku mbahet të paktën një konferencë vjetore rinore;
- Të punojë në bashkëpunim të ngushtë dhe të këshillojë Këshillat Rinor Lokal në çdo komunë;
- Të veprojnë si urë lidhëse ndërmjet nivelit qendror dhe atij lokal për çështjet rinore;
- Të përfaqësojë shtetin e Kosovës ndërkombëtarësh me kërkesë të institucionit qendror;
- Të udhëheqë procesin e kërkimit të rregullt për të rinjtë për të ndihmuar në zhvillimin e politikave të ardhshme.
- Përbërja e KQR-së duhet të lejojë një koordinim të fortë ndërmjet ministrive, autoriteteve lokale dhe organizatave rinore, ndërkohë që u mundëson organizatave të shoqërisë civile që ta mbajnë qeverinë përgjegjëse për veprimet në politikën rinore.
- Përbërja e KQR-së po ashtu duhet të sigurojë një përfaqësim barabartë nga të rinjtë nga zonat rurale, nga komunitetet jo shumicë, të rinjve me aftësi të kufizuar dhe grupe të tjera të marginalizuara, si dhe përfaqësim të balancuar gjinor.
- Kriteret kualifikuese dhe mandati i anëtarëve të KQR-së do të rregullohet me akt nënligjor i cili duhet të synojë të adresoj çështjet si gjithë përfshirja, kualifikime adekuate, dhe qëndrueshmëri të KQR-së për të evituar çfarëdo ndërhyrje politike.
- Duhet të ketë kritere të pranueshmërisë për të paktën gjysmën e anëtarëve të KQR-së. Kostot administrative të funksionimit të KQR-së duhet të sigurohen nga organi vendimmarrës i politikave rinore të nivelit qendror.
- Këshilli Rinor Lokal është Këshilli i Veprimit Rinor Lokal i riemërtuar me mandat, role, përgjegjësi, strukturë dhe monitorim të rishikuar. Mandati i KRL-së do të përfshijë:
 - Të konsultohet dhe të këshillojë qeverisjen lokale për çështjet rinore;
 - Të paraqesë pikëpamjet për dokumentet ligjore dhe dokumentet tjera të zhvilluara në nivel komunal për rininë;
 - Të marrë pjesë në hartimin, zbatimin dhe vlerësimin e politikave që lidhen me rininë;
 - Të zhvillojë Strategjinë komunale për Rininë në bashkëpunim të ngushtë me organizatat rinore dhe aktivistët e asaj komune;
 - Të hartojë strategjinë dhe/ose rregulloren komunale për promovimin e vullnetarizmit;
 - Të marrë pjesë dhe të kontribuojë në hartimin e buxhetit vjetor komunal;
 - Të monitorojë aktivitetet e Qendrave Rinore të themeluara në nivel përkatës komunal.
- Përbërja e KRL-së duhet të jetë më e vogël se ajo e KQR-së, por megjithatë duhet të lejojë një koordinim të fortë midis komunës dhe organizatave rinore duke u mundësuar organizatave të shoqërisë civile që të mbajnë përgjegjës pushtetin lokal për veprimet në politikën rinore. Duhet të ketë kritere të pranueshmërisë për të paktën gjysmën e anëtarëve të KRL-së. Përbërja e KRL-së po ashtu duhet të sigurojë një përfaqësim barabartë nga të rinjtë nga zonat rurale, nga komunitetet jo shumicë, të rinjve me aftësi të kufizuar dhe grupe të tjera të marginalizuara, si dhe përfaqësim të balancuar gjinor. Gjithashtu, numri i anëtarëve të KRL-së duhet të pasqyrojnë realitetin e komunës përkatëse. Kriteret kualifikuese dhe mandati i anëtarëve të KRL-së do të rregullohet me akt nënligjor i cili duhet të synojë të adresoj çështjet si gjithë përfshirja, kualifikime adekuate, dhe qëndrueshmëri të KRL-së për të evituar çfarëdo ndërhyrje politike.
- Kostot administrative të funksionimit të KRL-së duhet të sigurohen nga organi vendimmarrës i politikave rinore në nivel lokal. Anëtarët e KRL-së kanë rol vullnetarë për këtë arsyeje komuna duhet të jetë përgjegjës për ofrimin e mjeteve të duhura njerëzore dhe financiare për funksionimin e KRL-së.

Sipas opcionit të preferuar koordinimi dhe komunikimi ndërmjet Komisionit Shtetëror për Rini, Këshillit Qendror Rinor dhe Këshillave Rinore Lokale si aktorë kryesorë për hartimin, zbatimin dhe monitorimin e politikave rinore në nivel qendror dhe lokal duhet të jetë si më poshtë:

- Komisioni Shtetëror për Rini si organ më i lartë për identifikimin dhe propozimin e politikave rinore në nivel qendror ka për detyrë që të konsultoj, ta ftoj në takime/ndëgjime dhe të pranoj

rekomandime nga Këshilli Qendror Rinor. Të gjitha rekomandimet nga Këshilli Qendror Rinor duhet të adresohen në nivel të KShR-së me instrumente adekuate politike.

- Këshilli Qendror Rinor është organ ndërlidhës mes nivelit qendror (KShR) dhe niveleve lokale (KRL). Këshilli Qendror Rinor ka për detyrë që të komunikoj, konsultoj, të ftoj në konferenca dhe takime për rini, dhe të pranoj rekomandime nga të gjitha Këshillat Rinor Lokal dhe të përçoj informatat te Komisioni Shtetëror për Rini. Po ashtu, si një urë ndërlidhëse, Këshilli Qendror Rinor ka për detyrë që të komunikoj të gjitha vendimet e KShR te Këshillat Rinor Lokal.
- Këshillat Rinor Lokal në të gjitha komuna duhet të veprojnë si një urë ndërlidhëse mes të rinjëve që jetojnë në komuna përkatëse dhe KQR-së. Këshillat Rinor Lokal kanë për detyrë që të informojnë, konsultojnë, ftojnë në takime dhe ndëgjime publike organizatat rinore dhe të rinjtë nga komuna përkatëse dhe të përpilojnë të gjitha kërkesat dhe rekomandimet. Këshilli Rinor Lokal poashtu ka për detyrë që të identifikoj politika rinore në nivel lokal dhe të komunikojë atë me Këshillin Qendror Rinor. Së fundi, Këshilli Rinor Lokal ka për detyrë që të përgjigjet ftesave dhe raportimit vjetor në takimet vjetore të organizuara nga KQR.
- Për mekanizma të kompletuara dhe komunikim dhe koordinim sa më efektiv në sektorin e rinisë, gjithashtu opcioni i preferuar propozon rregullimin e pozitës së Zyrtarëve Rinor në komuna përkatëse. Pasi që sistemi aktual parasheh pozitën e Zyrtarëve Rinor në bazë të kompetencave të Komunave, opcioni i preferuar propozon një sistem ku secili Komunë duhet të emëroj një Zyrtar Rinor si pjesë e Departamenteve komunale për Kulturë, Rini dhe Sport. Roli dhe përgjegjësia e Zyrtarit Rinor duhet të përfshijë:
 - Identifikimin e nevojave për politika rinore në komuna përkatëse
 - Koordinimin ndërmjet rinisë lokale dhe komunës
 - Bashkëpunimin me Këshillat Rinor Lokal për zbatimin e politikave rinore
 - Identifikimin e nevojave për ngritje të kapaciteteve të organizatave rinore në komuna përkatëse
 - Monitorimin e çështjeve me interes për të rinjtë
 - Monitorimin e zbatimit të politikave rinore në nivel lokal
 - Komunikimin me organizatat rinore dhe këshillat e nxënësve në nivelin lokal për mundësitë dhe përfshirjen e tyre në politikbërje dhe këshillin rinor lokal
 - Detyra të tjera me interes për zhvillimin e sektorit të rinisë.

3.1.9 Edukimi joformal

- Edukimi joformal identifikohet si një faktor i rëndësishëm për zhvillimin profesional të të rinjve në Kosovë. Opcioni i preferuar të Koncept Dokumentit propozon reforma në fushën e edukimit joformal të ofruar të rinjve në Kosovë duke e marrë parasysh që të rinjtë nga komuna të ndryshme dhe me prejardhje të ndryshme kanë nevojë të ndryshme për edukim joformal. Në këtë aspekt Koncepti Dokumenti parasheh plotësimin ndryshim të akteve nënligjore adekuate për të adresuar problemet si:
 - Ofrimi i edukimit joformal adekuat për ngritjen e kapaciteteve të rinjëve për tregun e punës
 - Ofrimi i edukimit joformal gjithëpërfshirës i cili synon që të ofrojë edukim adekuat për të rinjtë nga zona të ndryshme (rurale a po urbane), nga komunitetet të ndryshme, të rinjtë , e aftësi të kufizuar, dhe nga grupet të ndryshme të marginalizuara.
- Për zhvillimin profesional të të rinjve, koncepti dokumenti po ashtu identifikon si masë adekuate nga autoritetet publike koordinimin me dhe mbështetjen për sektorin privat për të stimuluar punën praktike për studentët dhe profesionistët e moshës rinore. Politikën që ofrojnë mundësi të edukimit joformal dhe punës praktikë duhet të përfshihen në dokumente strategjike për zhvillimin e rinisë në nivel lokal dhe qendror, përfshirë strategjitë ministrore relevante.
- Qendrat Rinore janë hapësirat publike të ndërtuara me financim direkt nga MKRS-ja ose me bashkëfinancim me komunën ose një donator, të cilat përdoren për aktivitete rinore të rëndësishme

për zbatimin e strategjisë rinore të komunës dhe politikave rinore të zhvilluara në nivel qendror dhe lokal, me fokus edukimin joformal. Komunitat janë përgjegjëse për sigurimin e buxhetit për shpenzimet komunale të qendrës. Qendrat Rinore duhet të menaxhohen nga organizata lokale rinore të përzgjedhura përmes thirrjes publike në bashkëpunim të ngushtë ndërmjet KLR-së dhe drejtorisë komunale për kulturë, rini dhe sport. Përveç kësaj, komunitat mund të propozojnë rekrutimin e punëtorëve rinorë për menaxhimin e Qendrave Rinore dhe të forcojnë bashkërendimin në bazë të nevojave të asaj komune. Derisa qendrat rinore iu shërbejnë komunave, aty ku identifikohet nevoja dhe ka kapacitete financiare, niveli qendror mund të konsiderojë ndërtimin dhe themelimin e qendrave rinore regjionale që shërbejnë të rinjtë e rajoneve me kapacitete, programe dhe shërbime të shtuara dhe të specializuara, në veçanti në fushën e edukimit joformal. Mandati i organizatës rinore zgjatë 2 vjet, me mundësi të ri-përzgjedhjes. Mandati i qendrave rinore duhet të përfshijë:

- Të promovojë edukimin joformal në fushën e rinisë;
- Të krijohet një plan vjetor i aktiviteteve duke siguruar hapësirë për të gjitha organizatat rinore dhe aktivistët rinorë;
- Të koordinojë me KRL-në lokale për planin vjetor të aktiviteteve;
- Të marrë pjesë në hartimin e strategjisë komunale për rininë;
- Të zbatohen aktivitetet që dalin nga strategjia komunale për rininë;
- Të përkrahët angazhimi i vullnetarëve në komuna dhe organizata rinore;
- Të punohet për të mirën e rinisë në atë komunë pa ndërhyrë në interesat e organizatave rinore.

Kapitulli 4: Identifikimi dhe vlerësimi i ndikimeve të ardhshme të opsioneve

Tabela e mëposhtme radhit ndikimet më të rëndësishme që janë identifikuar. Shtojcat 1 deri në 3 tregojnë vlerësimin e të gjitha ndikimeve në përputhje me mjetet për identifikimin e ndikimeve ekonomike, sociale, mjedisore dhe ndikimeve mbi të drejtat themelore. Katër shtojcat paraqesin gjithashtu vlerësimin e rëndësisë së ndikimeve të ndryshme dhe nivelin e preferuar të analizës.

Më konkretisht, figura 6 më poshtë ofron një përmbledhje të vlerësimit të ndikimit të të tre opsioneve duke u fokusuar në ndikimet ekonomike, sociale, mjedisore, të drejtat themelore, gjinore, barazi sociale dhe ndikimet e të rinjve. Ndërsa ndikimi i barrës administrative është i zbatueshëm vetëm për opsionin 3, Testi i NVM-ve nuk është i zbatueshëm për këtë fushë të koncept dokumentit.

Figura 6: Ndikimet më të rëndësishme të identifikuar për secilën kategori ndikimi

Kategoritë e ndikimit	Opsioni 1: Pa ndryshim	Opsioni 2: Përmirësimi i zbatimit dhe i fuqizimit	Opsioni 3: Kombinimi i ndryshimeve politike dhe legjislative
Ndikimet ekonomike	Asnjë ndikim ekonomik	Përmirësimi i zbatimit të kornizës aktuale legjislative do të ndikojë indirekt në ekonominë e vendit duke	Para së gjithash, ndryshimi i propozuar legjislativ dhe i politikave do të ketë një efekt të drejtpërdrejtë në rritjen e vendeve të punës për të rinjtë

Koncept dokument për rininë

		rritur punësueshmërinë e të rinjve.	përmes zhvillimit të aftësive të forta. Kjo lidhet me prezantimin e punëtorëve rinorë si punëtorë të licencuar nga MKRS-ja, të cilët kanë përvojë në sektorin e të rinjve dhe promovimin e vullnetarizmit rinor. Përveç kësaj, ky ligj do të ndikojë pozitivisht edhe në zhvillimin e përgjithshëm ekonomik të vendit duke i ndihmuar të rinjtë të hyjnë në tregun e punës me aftësi dhe përvojë më të mirë.
Ndikimet sociale	Asnjë ndikim social	Përmirësimi i zbatimit të kornizës aktuale legjislative do të ndikojë në rritjen e mundësive për pjesëmarrjen e të rinjve në përgjithësi, por kjo nuk mjafton për një proces efektiv pjesëmarrjeje, prandaj ndryshimet legjislative janë të nevojshme.	Dy ndikimet më të rëndësishme sociale të opsionit të propozuar janë rritja e pjesëmarrjes demokratike të të rinjve në proceset vendimmarrëse dhe në të njëjtën kohë promovimi i diversitetit dhe përfshirjes kulturore. Opsioni i propozuar do të ndikojë edhe në rritjen e dialogut social ndërmjet punëtorëve rinorë dhe punonjësve me prezantimin e punëtorëve rinorë. Përveç kësaj, fuqizimi i të rinjve dhe prezantimi i mundësive për zhvillimin e aftësive do të ndikojë edhe në uljen e varfërisë.
Ndikimet mjedisore	Asnjë ndikim mjedisor	Asnjë ndikim mjedisor	Nuk ka ndikim të drejtpërdrejtë mjedisor, megjithatë rritja e pjesëmarrjes së të rinjve në çështje të ndryshme urgjente dhe vullnetarizmi i të rinjve mund të rezultojë në një interesim më të madh për veprimet mjedisore.
Ndikimet në të drejtat themelore	Asnjë ndikim në të drejtat themelore	Përmirësimi i zbatimit të ligjit aktual do të rrisë monitorimin dhe do të ofrojë më shumë mundësi	Opsioni i propozuar ndikon drejtpërdrejt në të drejtat themelore të të rinjve në Kosovë duke krijuar struktura

Koncept dokument për rininë

		<p>pjesëmarrjeje për të rinjtë. Megjithatë, meqenëse ligji aktual nuk ofron mënyra të duhura për pjesëmarrje, një ndryshim legjislativ është i domosdoshëm.</p>	<p>më të hapura dhe më të qasshme për ta. Me ndryshimet e propozuara legjislative, aftësia e të rinjve për të ndikuar drejtpërdrejt në proceset e politikëbërjes si në nivel lokal ashtu edhe në atë qendror do të rritet, dhe me më pak barrë mbi procedurat administrative do t'i hapë rrugën më lehtë asamblesë.</p>
Ndikimi gjinor	Ndikim negativ gjinor	<p>Sistemi aktual bazohet në analizën gjinore neutrale ku burrat dhe gratë, djemtë dhe vajzat shihen si pjesëmarrës të barabartë. Në këtë drejtim, opsioni i dytë ka një ndikim negativ gjinor, prandaj nuk duhet të zgjidhet.</p>	<p>Duke qenë se qëllimi i opsionit të propozuar është fuqizimi i të rinjve dhe rritja e pjesëmarrjes së tyre në të gjitha sferat e jetës, vështrimi i tij nga këndvështrimi gjinor është i rëndësishëm. Huluntimet tregojnë se pjesëmarrja e burrave dhe grave, djemve dhe vajzave nuk është e barabartë. Në këtë drejtim, opsioni i propozuar përfshin edhe fuqizimin e të rejave dhe vajzave në proceset e pjesëmarrjes, me fokus të veçantë tek gratë dhe vajzat e grupeve të marginalizuara, në varfëri apo situata të tjera të vështira. Opsioni i propozuar sjell ndërthurje në këtë fushë.</p>
Ndikimet në Barazinë Sociale	Asnjë ndikim në barazinë sociale	<p>Opsioni i dytë do të rrisë zbatimin e kornizës aktuale legjislative, megjithatë nevojitet një fokus i veçantë në barazinë sociale për të rritur gjithëpërfshirjen dhe barazinë.</p>	<p>Në pjesën e analizës së këtij koncept dokumenti, i është dhënë fokus i veçantë të rinjve që jetojnë në varfëri, grupeve të marginalizuara dhe të rinjve të komuniteteve. Bazuar në këtë vështrim, opsioni i propozuar synon gjithashtu rritjen e përfshirjes për të gjitha grupet e identifikuar. Kjo do të bëhet përmes ofrimit të edukimit të posaçëm joformal me qëllim të rritjes së punësueshmërisë së</p>

Koncept dokument për rininë

			tyre, sigurimit të qasjes në informacion në gjuhët lokale dhe nxitjes së OJQ-ve që të përfshijnë të rinjtë nga këto grupe.
Ndikimet e barrës administrative	N/A	N/A	Opsioni i propozuar do të zvogëlojë drejtpërdrejt barrën administrative për rininë dhe OJQ-të rinore. Dispozitat e reja për krijimin e këshillave qendrore dhe lokale, që aplikojnë për fonde dhe për thirrjet publike ndërsektoriale reduktojnë barrën aktuale administrative përmes rregulloreve të qarta dhe bashkërendimit më të mirë.
Ndikimi në NVM-të	N/A	N/A	N/A

4.1 Vlerësimi i Ndikimit tek të Rinjtë

Ky Koncept Dokument fokusohet vetëm në përmirësimin e politikave për të rinjtë në Kosovë me qëllim fuqizimin e tyre, rritjen e pjesëmarrjes së tyre në të gjitha sferat e jetës dhe rritjen e punësueshmërisë së tyre duke u ofruar atyre aftësi dhe mundësi përkatëse.²³

Nga të dhënat e marra nga Agjencia e Statistikave të Kosovës tregojnë qartë, se shpërndarja më e lartë e popullatës në Kosovë si për meshkujt ashtu edhe për femrat janë të moshave 15 deri në 29 vjeç, gjë që tregon qartë se çdo ndryshim i politikës dhe/ose legjislacionit në vend duhet të bëjë vlerësimin e ndikimit tek të rinjtë. Gjatë kryerjes së vlerësimit të ndikimit tek të rinjtë për këtë Koncept Dokument, një fokus i veçantë i kushtohet grupit NEET ((të rinjtë) nuk janë as në punësim, as në edukim e as në trajnim), i cili është një e treta e të gjithë popullatës së re në Kosovë. Arsyeja e këtij fokusi është se politika e re rinore synon të trajtojë problemet me të cilat po përballen të rinjtë e këtij grupi duke filluar nga edukimi dhe trajnimi deri tek punësimi dhe përfshirja në të gjitha sferat e jetës.

²³ Të dhënat më të fundit të Agjencisë së Statistikave të Kosovës nga viti 2016, të marra nga kapitulli i Udhëzuesit për vlerësimin e ndikimit tek të rinjtë.

Kategoritë	Vlerësimi i Ndikimit tek të Rinjtë
<i>I Arsimi</i>	<i>Ndikim relativisht i lartë.</i>
1.1 Qasja në arsim	Opsioni i propozuar do të ketë një efekt indirekt në qasjen në arsim, duke ofruar mundësi të reja për të rinjtë për të hyrë në të gjitha sferat e shoqërisë dhe duke hapur rrugën për këshillim më të mirë të karrierës për të rinjtë.
1.2 Cilësia e arsimit	Opsioni i propozuar nuk do të ketë një efekt të drejtpërdrejtë në cilësinë e arsimit.
1.3 Arsimi jashtëshkollor	Opsioni i propozuar ofron mundësi për zgjerimin e arsimit joformal për të rinjtë duke përfshirë zhvillimin e aftësive. Përveç kësaj, përfshirja e temave të ndryshme duke marrë në konsideratë të rinjtë me prejardhje të ndryshme do të ketë një efekt pozitiv në zhvillimin e kurrikulave më efikase dhe mënyrën se si të rinjtë e kalojnë kohën e lirë.
1.4 AAP	Në bashkëpunim të ngushtë me institucionet e AAP-së, opsioni i propozuar synon të rrisë punësimin e të rinjve me trajnime të personalizuara në mënyrë që të përfaqëzojë aftësitë e të rinjve me nevojat e tregut të punës.
1.5 Mësimi gjatë gjithë jetës	Opsioni i propozuar promovon mësimin gjatë gjithë jetës për të rinjtë.
<i>II Punësimi</i>	<i>Ndikim relativisht i lartë.</i>
2.1 Qasja në punësim	Fuqizimi i të rinjve me ndryshimet dhe strukturat e propozuara të politikave do të ketë një efekt të drejtpërdrejtë në punësimin e të

Koncept dokument për rininë

	rinjve duke zhvilluar aftësitë e tyre në përputhje me tregun e punës..
2.2 Cilësia e vendeve të punës	Opsioni i propozuar nuk do të ketë një efekt të drejtpërdrejtë në cilësinë e vendeve të punës.
2.3 Mundësitë e ndërmarrësisë	Opsioni i propozuar do të ketë një efekt indirekt në promovimin e mundësive të ndërmarrësisë duke fuqizuar të rinjtë.
2.4 Trajnim në punë	Ky opsion do të ketë një ndikim indirekt në trajnimin e punës përmes trajnimit për zhvillimin e aftësive.
2.5 Praktika	Me prezantimin e punëtorëve rinorë nga MKRS, mundësitë specifike të praktikës për këtë kategori do të ndihmojnë në rritjen e punësueshmërisë së të rinjve. Për më tepër, theksi më i madh në promovimin e vullnetarizmit mund të krijojë më shumë mundësi praktike.
<i>III Pjesëmarrja Qytetare</i>	<i>Ndikim relativisht i lartë.</i>
3.1 Asociimi/bashkimi	Opsioni i propozuar do të ketë një ndikim pozitiv në lirinë e asociimit të të rinjve pasi do të institucionalizojë organizatat rinore dhe do t'i fuqizojë ato për mbledhjen e fondeve.
3.2 Angazhimi politik	Opsioni i propozuar nuk ka ndikim të drejtpërdrejtë në angazhimin politik.
3.3 Vullnetarizmi	Opsioni i propozuar ka një fokus të veçantë në fuqizimin e vullnetarizmit të të rinjve duke rritur promovimin e mundësive dhe përfitimeve nga ai.

Koncept dokument për rininë

3.4 Bashkëpunimi ndërmjet të rinjve me prejardhje të ndryshme	Opsioni i propozuar synon të rrisë bashkëpunimin ndërmjet të rinjve me prejardhje të ndryshme. Në këtë aspekt, është e dukshme se të rinjtë e grupeve të marginalizuara, të rinjtë me aftësi të kufizuara, të rinjtë e komuniteteve do të kenë struktura dhe procese më gjithëpërfshirëse për pjesëmarrje.
3.5 Pjesëmarrja e të rinjve në vendimmarrje	Ky është niveli më i lartë i ndikimit të këtij Koncept Dokumenti. Me prezantimin e strukturave të reja për pjesëmarrjen e të rinjve, ky Koncept Dokument do të ketë një ndikim të drejtpërdrejtë dhe të lartë në një pjesëmarrje të shtuar dhe më të bashkërenduar të të rinjve në vendimmarrje në të gjitha nivelet.
3.6 Aktivitete kulturore, sportive dhe rekreative	Qendrat rinore do të vazhdojnë të jenë instrument për zhvillim të aktiviteteve rinore në kulturë, sport e të tjera.
<i>IV Shëndeti</i>	<i>Ndikim mesatar</i>
4.1 Parandalimi i sëmundjeve	Strukturat e propozuara të këtij Koncept Dokumenti përfshijnë një Komision Shtetëror për Rininë ku është anëtare Ministria e Shëndetësisë. Qëllimi i kësaj strukture është të propozojë dhe monitorojë zbatimin e politikave të të gjitha fushave që do të kenë ndikim tek të rinjtë. Në këtë aspekt, në terma afatmesëm kjo politikë do të ketë ndikim në parandalimin e sëmundjeve specifike për të rinjtë, krijimin e mjediseve miqësore për të rinjtë, shëndetin seksual dhe riprodhues dhe parandalimin e abuzimit me substanca si droga dhe alkooli.
4.2 Objekte/mjedise shëndetësore miqësore për të rinjtë	
4.3 Shëndeti seksual dhe riprodhues	
4.4 Abuzim me substanca	
<i>V Siguria</i>	<i>Ndikim mesatar</i>
5.1 Parandalimi i krimit	

5.2 Siguria në komunikacion	Komisioni Shtetëror për Rininë si strukturë e propozuar në këtë Koncept Dokument përfshin gjithashtu rritjen e aspekteve të sigurisë për të rinjtë. Fushat e mbuluara nga vlerësimi i ndikimit tek të rinjtë mund të kenë vetëm ndikim indirekt nga opsioni i propozuar.
5.3 Mbrojtja e mjedisit	

Kapitulli 4.2: Sfidat me mbledhjen e të dhënave

Ky koncept dokument e përdorë një kombinim të metodave të mbledhjes së të dhënave. Në fazat e tij fillestare, një takim konsultativ mbarë kosovar me 12 takime dhe rreth 90 pjesëmarrës gjithsej ka siguruar një bazë të mirë për të dhënat nga terreni. Përveç kësaj, janë analizuar në hollësi raportet e mëparshme të përgatitura nga Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit si Dialogu Rinor, Raporti mbi Pjesëmarrjen e Rinisë në Vendimmarrje dhe Analiza e NEET ((të rinjtë) nuk janë as në punësim, as në edukim e as në trajnim) në Kosovë. Janë vlerësuar edhe raportet e zbatimit të Strategjisë për Rininë dhe hulumtimet tjera të realizuara nga institute të ndryshme kërkimore në Kosovë.

Si një grumbull plotësues i të dhënave, ky Koncept Dokument ka bërë një kontroll të gjerë të konkurrencës rregullatore duke analizuar strukturat ekzistuese dhe praktikat më të mira nga Korniza e BE-së dhe ajo ndërkombëtar, me fokus të veçantë në 8 vende. Kjo metodë e mbledhjes së të dhënave e ka përfshirë një gamë të gjerë analizash për të gjitha fushat problematike të identifikuar gjatë takimeve konsultative.

Ndërsa mbledhja e të dhënave për këtë Koncept Dokument ofron një proces të qetë, zhvillimi i mëtejshëm i ndryshimeve legjislativ dhe politikave të opsionit të propozuar duhet të përqendrohet në rritjen e përfshirjes së të rinjve me aftësi të kufizuara dhe grupeve të tjera të marginalizuara në konsultime të mëtejshme.

Kapitulli 5: Komunikimi dhe Konsultimi

Figura 7: Pasqyrë e aktiviteteve të komunikimit dhe konsultimit të kryera për Koncept Dokumentin

Procesi i konsultimit të këtij Koncept Dokumenti përfshin tre faza kryesore:

1. Takime publike të mbajtura me palët e interesuara përkatëse nga sektori I të rinjve përpara hartimit të Koncept Dokumentit
2. Konsultimet ndërministrore
3. Publikimi i Koncept Dokumentit në platformën e konsultimit

Koncept dokument për rininë

Të tre fazat kishin për synim marrjen e këndvështrimeve të ndryshme nga akterët kryesorë për të mbështetur qasjen pjesëmarrëse të hartimit të koncept dokumenteve, për të rritur transparencën dhe llogaridhënien dhe për të informuar të rinjtë dhe publikun e gjerë për opsionet e politikave të interesit të tyre.				
Qëllimi kryesor i aktivitetit	Grupi i synuar	Aktiviteti	Komunikimi/Nj oftimi	Data e aktivitetit
Informimi i të rinjve dhe publikut të gjerë për fillimin e hartimit të Koncept Dokumentit për të rinjtë dhe marrja e komenteve/sugjerimeve për përcaktimin e problemit.	Zyrtarë për të rinjtë në komuna	Takimi publik	Telefoni dhe email-i	13.06.2022
Informimi i të rinjve dhe publikut të gjerë për fillimin e hartimit të Koncept Dokumentit për të rinjtë dhe marrja e komenteve/sugjerimeve për përcaktimin e problemit.	Komuna e Gjakovës, DKRS, OJQ-të rinore	Takimi publik	Telefoni dhe email-i	15.06.2022
Informimi i të rinjve dhe publikut të gjerë për fillimin e hartimit të Koncept Dokumentit për të rinjtë dhe marrja e komenteve/sugjerimeve për përcaktimin e problemit.	Komuna e Prishtinës, DKRS, OJQ-të rinore	Takimi publik	Telefoni dhe email-i	15.06.2022
Informimi i të rinjve dhe publikut të gjerë për fillimin e hartimit të Koncept Dokumentit për të rinjtë dhe marrja e komenteve/sugjerimeve për përcaktimin e problemit.	Komuna e Gjilanit, DKRS, OJQ-të rinore	Takimi publik	Telefoni dhe email-i	17.06.2022
Informimi i të rinjve dhe publikut të gjerë për fillimin e hartimit të Koncept Dokumentit për të rinjtë dhe marrja e komenteve/sugjerimeve për përcaktimin e problemit.	Komuna e Pejës, DKRS, OJQ-të rinore	Takimi publik	Telefoni dhe email-i	16.06.2022
Informimi i të rinjve dhe publikut të gjerë për fillimin e hartimit të Koncept Dokumentit për të rinjtë dhe marrja e komenteve/sugjerimeve për përcaktimin e problemit.	Komuna e Prizrenit, DKRS, OJQ-të rinore	Takimi publik	Telefoni dhe email-i	16.06.2022

Koncept dokument për rininë

të rinjtë dhe marrja e komenteve/sugjerimeve për përcaktimin e problemit.				
Informimi i të rinjve dhe publikut të gjerë për fillimin e hartimit të Koncept Dokumentit për të rinjtë dhe marrja e komenteve/sugjerimeve për përcaktimin e problemit.	Zyrtarë për të rinjtë dhe OJQ-të nga komunat serbe	Takimi publik	Telefoni dhe email-i	17.06.2022
Informimi i të rinjve dhe publikut të gjerë për fillimin e hartimit të Koncept Dokumentit për të rinjtë dhe marrja e komenteve/sugjerimeve për përcaktimin e problemit.	Këshilli Rinor i Kosovës	Takimi publik	Telefoni dhe email-i	21.06.2022
Informimi i të rinjve dhe publikut të gjerë për fillimin e hartimit të Koncept Dokumentit për të rinjtë dhe marrja e komenteve/sugjerimeve për përcaktimin e problemit.	OJQ-të rinore në Kosovë	Takimi publik	Telefoni dhe email-i	27.06.2022
Informimi i të rinjve dhe publikut të gjerë për fillimin e hartimit të Koncept Dokumentit për të rinjtë dhe marrja e komenteve/sugjerimeve për përcaktimin e problemit.	Përfaqësues të Komunitetit Turk	Takimi publik	Telefoni dhe email-i	30.06.2022
Informimi i të rinjve dhe publikut të gjerë për fillimin e hartimit të Koncept Dokumentit për të rinjtë dhe marrja e komenteve/sugjerimeve për përcaktimin e problemit.	Përfaqësues të komuniteteve rom, ashkali dhe egjiptian	Takimi publik	Telefoni dhe email-i	01.07.2022
Informimi i të rinjve dhe publikut të gjerë për fillimin e hartimit të Koncept Dokumentit për të rinjtë dhe marrja e komenteve/sugjerimeve për përcaktimin e problemit.	Përfaqësues të komunitetit boshnjak	Takimi publik	Telefoni dhe email-i	01.07.2022

Koncept dokument për rininë

për përcaktimin e problemit.				
Marrja e mendimeve zyrtare për Koncept Dokumentin nga ministrinë përkatëse	Të gjitha ministrinë përkatëse	Konsultimi ndërministror	Nëpërmjet e-mail-it	
Konsultimi i draftit përfundimtar të Koncept Dokumentit me publikun e gjerë	Të gjitha palët e interesit	Publikimi i konsultimit në faqen e internetit të konsultimit publik	Nëpërmjet e-mail-it dhe mediave sociale	

Kapitulli 6: Krahasimi i opsioneve

Kapitulli 6.1: Planet e zbatimit për opsionet e ndryshme

Opsioni 2: Përmirësimi i Zbatimit dhe fuqizimit

Opsioni i dytë është përmirësimi i politikave aktuale si dhe zbatimi dhe fuqizimi i legjislacionit aktual.

Figura 8: Opsioni 2 i planit të zbatimit

Qëllimi i politikës	Përmirësimi i zbatimit dhe fuqizimit të kornizës aktuale legjislative për sektorin e rinisë								Shifra e kostos së pritur
Objektivi strategjik	Zbatimi i Ligjit për Fuqizimin e Rinisë dhe akteve nënligjore të tij është përmirësuar në përputhje me kërkesat e sektorit të rinisë								
	Rezultati, aktivitetet, Viti dhe Organizata / departamenti përgjegjës								
Objektivi specifik 1:	Rezultati 1.1:		Viti 1	Viti 2	Viti 3	Viti 4	Viti 5	Organizata / departamenti përgjegjës	
Rritja e kapaciteteve të nëpunësve civilë dhe zyrtarëve rinorë për zbatimin më të mirë të kornizës aktuale legjislative.	Së paku 2 Trajnime të trajnerëve (TT) për nëpunësit civilë në Departamentin e Rinisë	Aktiviteti 1.1.1:	TM 2					Departamenti i Rinisë, MKRS	Nuk ka
		Memorandum me IKAP-in për TT							
		Aktiviteti 1.1.2: Përzgjedhja e nëpunësve civilë në	TM 4						Departamenti i Rinisë, MKRS

Koncept dokument për rininë

		sektorin e rinisë							
		Aktiviteti 1.1.3: Certifikimi i nëpunësve civilë si trajnerë		TM3				KIPA	5,000.00
	Rezultati 1.2:								
	Trajnimi i zyrtarëve për rini		Viti 1	Viti 2	Viti 3	Viti 4	Viti 5	Organizata / departamenti përgjegjës	
		Aktiviteti 1.2.1: Përzgjedhja e zyrtarëve rinorë dhe nëpunësve tjerë civilë në nivel komunal që punojnë në sektorin e rinisë			TM1			Departamenti i Rinisë, MKRS, komunitat	Nuk ka
		Aktiviteti 1.2.2: Trajnimi i të gjithë zyrtarëve rinorë dhe nëpunësve civilë nga trajnerët të certifikuar			TM3-TM4	TM1-TM4		Departamenti i Rinisë, MKRS, trajnerët e certifikuar	20,000.00
Objektivi specifik 2: Rritja e vetëdijesimit të rinjve dhe organizatave rinore për	Rezultati 2.1: Së paku dy fushata vetëdijesimi në mbarë Kosovën	Aktiviteti 2.1.1: Dizjanimi i fushatës		TM3				Departamenti i Rinisë, MKRS	5,000.00

Koncept dokument për rininë

përfshirjen e të rinjve në proceset vendimmarrëse		Aktiviteti 2.1.2: Përzgjedhja e grupit të punës për zbatimin e fushatës		TM3			Departamenti i Rinisë, MKRS	Nuk ka
		Aktiviteti 2.1.3: Zbatimi i fushatës			TM1-	TM3	Departamenti i Rinisë, MKRS	20,000.00
	Rezultati 2.2: Janë hapur trajnime të përshtatura për të rinjtë mbi pjesëmarrjen në mekanizmat vendimmarrës	Aktiviteti 2.2.1: Dizajnimi i trajnimit		TM1			Departamenti i Rinisë, MKRS	5,000.00
		Aktiviteti 2.2.2: Thirrja e hapur për trajnim		TM3			Departamenti i Rinisë, MKRS	Nuk ka
	Aktiviteti 2.2.3: Themelimi i komisionit vlerësues për përzgjedhjen e aplikacioneve		TM3			Departamenti i Rinisë, MKRS	Nuk ka	
	Aktiviteti 2.2.4: Përzgjedhja e grupit të të rinjve që do të trajnohen		TM4			Departamenti i Rinisë, MKRS	Nuk ka	

Koncept dokument për rininë

		Aktiviteti 2.2.5: Zbatimi i trajnimeve			TM1-TM4	TM1-TM4	TM1-TM4	Departamenti i Rinisë, MKRS	20,000.00
Objektivi specifik 3:	Rezultati 3.1:	Aktiviteti 3.1.1:	TM4					Departamenti i Rinisë, MKRS	10,000.00
Përmirësim i mëtejshëm i Platformës Rinore aktuale për Vullnetarizmin	Platforma Rinore mbi Vullnetarizmin funksionale dhe miqësore për përdoruesit	Problemet e identifikuar a të platformës janë zgjidhur							
Objektivi specifik 4:	Rezultati 4.1:	Aktiviteti 4.1.1:			TM1			Departamenti i Rinisë, MKRS	10,000.00
Rritja e kapaciteteve për ndarjen e fondeve publike me mekanizma më të mirë ekzistues të monitorimit dhe vlerësimit	Krijimi i mekanizmeve për M&V	Identifikimi i problemeve të proceseve aktuale							
		Aktiviteti 4.1.2: Krijimi i mekanizmeve për M&V			TM2-TM3			Departamenti i Rinisë, MKRS	Nuk ka

Opsioni 3: Kombinimi i ndryshimeve legjislative dhe politikave

Opsioni i tretë është një kombinim i ndryshimeve legjislative dhe politikave të cilat i adresojnë të gjitha problemet e identifikuara në pemën e problemeve. Ky opsion do të arrihet duke hartuar një ligj të ri, një strategji të re kombëtare për të rinjtë dhe duke ndërmarrë masa për rritjen e financimit për sektorin e rinisë.

Figura 9: Opsioni 3 i planit të zbatimit

Qëllimi i politikës	Hartimi i ligjit të ri për të rinjtë me qëllim të adresimit të problemeve të evidentuara në këtë sektor.	
----------------------------	--	--

Koncept dokument për rrinë

Objektivi strategjik	Reforma e kornizës legjislative për të rinjtë që forcon dhe zhvillon më tej sektorin e rinisë.							Shifra e kostos së pritur	
	Rezultati, aktivitetet, Viti dhe Organizata / departamenti përgjegjës								
Objektivi specifik 1	Rezultati 1.1:								
Hartimi i Ligjit të ri për Rininë	Grupi punues për hartimin e Ligjit të ri për të rinjtë i themeluar		Viti 1	Viti 2	Viti 3	Viti 4	Viti 5	Organizata / departamenti përgjegjës	
		Aktiviteti 1.1.1	TM1					MKRS	Nuk ka
		Grupi i punës themeluar							
		Aktiviteti 1.1.2	TM1-TM4					MKRS	11,000.00
	Takimet periodike të grupit të punës								
	Rezultati 1.2:								
	Konsultimet për Ligjin e ri për Rininë		Viti 1	Viti 2	Viti 3	Viti 4	Viti 5	Organizata / departamenti përgjegjës	
		Aktiviteti 1.2.1	TM1					MKRS	Nuk ka
		Debati publik para hartimit të ligjit me palët relevante të interesit nga sektori i rinisë							
		Aktiviteti 1.2.2	TM3					MKRS	Nuk ka
		Konsultimi ndërministror							
		Aktiviteti 1.2.3	TM3					MKRS	Nuk ka
		Konsultimi publik në							

Koncept dokument për rininë

		platformën online							
	Rezultati 1.3: Ligji për Rininë i miratuar nga qeveria		Viti 1	Viti 2	Viti 3	Viti 4	Viti 5	Organizata / departamenti përgjegjës	
		Aktiviteti 1.3.1 Ligji i dërguar për miratim nga qeveria	TM4					Zyra e Kryemini strit	Nuk ka
		Aktiviteti 1.3.2 Aktet nënligjore të hartuara dhe miratuara		TM4					10,000.00
Objektivi specifik 2: Pjesëmarrje më e madhe e të rinjve në proceset vendimarrëse në të gjitha nivelet dhe në të gjitha fushat	Rezultati 2.1: Rritja e vetëdijesimit për rëndësinë e pjesëmarrjes së të rinjve për të gjitha komunitetet		Viti 1	Viti 2	Viti 3	Viti 4	Viti 5	Organizata / departamenti përgjegjës	
		Aktiviteti 2.1.1: Dizajnimi i fushatës së vetëdijesimit në të gjitha gjuhët lokale		TM1				MKRS	20,000.00
		Aktiviteti 2.1.2: Krijimi i një forumi vjetor			TM1			MKRS	10,000.00

Koncept dokument për rininë

	të hapur për diskutim mes të rinjve dhe nëpunësve civilë							
Rezultati 2.2:							MKRS	
Ngritja e kapaciteteve për nëpunësit civil qendror dhe lokal për integrimin e të rinjve								
	Aktiviteti 2.2.1: Trajnimi i nëpunësve civil qendror dhe lokal për rëndësinë e qasjes ndër sektoriale dhe mekanizmave të rinj për përfshirjen e të rinjve në vendimmarrje			TM1-TM4			MKRS	9,000.00
	Aktiviteti 2.2.2: Trajnimi i organizatave rinore, këshillave studentorë dhe rinisë në përgjithësi për rëndësinë dhe mekanizmat e rinj për përfshirjen e të rinjve në vendimmarrje			TM1-TM2			MKRS	20,000.00

Koncept dokument për rininë

Objektivi specifik 3: Forcimi i rolit të organizatave rinore	Rezultati 3.1: Njohja e organizatave rinore		Viti 1	Viti 2	Viti 3	Viti 4	Viti 5	Organizata / departamenti përgjegjës	
		Aktiviteti 3.1.1: Rritja e vetëdijesimit dhe komunikimi i ndryshimit legjislativ për organizatat rinore lidhur me mandatin e tyre dhe aplikimin në fondet publike			TM1			MKRS	5,000.00
	Rezultati 3.2: Ngritja e kapaciteteve për punëtorët rinorë		Viti 1	Viti 2	Viti 3	Viti 4	Viti 5	Organizata / departamenti përgjegjës	
		Aktiviteti 3.2.1: Trajnime për punëtorët rinorë për zbatimin e politikave rinore				TM1-TM4		MKRS	10,000.00
		Aktiviteti 3.2.2: Licencimi i punonjësve rinor të trajnuar				TM3-TM4		MKRS	5,000.00
	Rezultati 3.3: Rritja e numrit të		Viti 1	Viti 2	Viti 3	Viti 4	Viti 5	Organizata / departamenti	

Koncept dokument për rininë

	të rinjve të angazhuar në organizatat rinore							përgjegjës	
		Aktiviteti 3.3.1: Përshtatja e mjeteve të komunikimit të aktiviteteve dhe përfitimeve të tyre të ofruara nga organizatat rinore (media sociale, fletëpalosje në vende të ndryshme me fokus të veçantë në zonat rurale)				TM1-TM2		MKRS, organizatat rinore	Nuk ka
		Aktiviteti 3.3.2: Thirrje të hapura për angazhimin e të rinjve në organizatat rinore				TM3		MKRS, organizatat rinore	150,000.00
Objektivi specifik 4: Mundësi të zgjeruara vullnetarizimi për të rinjtë	Rezultati 4.1: Rritje e vetëdijesimit të publikut për përfitimet e vullnetarizimit të të rinjve		Viti 1	Viti 2	Viti 3	Viti 4	Viti 5	Organizata / departamenti përgjegjës	
		Aktiviteti 4.1.1:		TM3				MKRS	10,000.00

Koncept dokument për rininë

		Promovimi i vullnetarizmit rinor (nëpërmjet historive të suksesit, influencuesve të rinjve) për sektorin publik në të dy nivelet qendror dhe lokale të rinjtë, sektorin privat etj.							
		Aktiviteti 4.1.2: Inkurajimi dhe lehtësimi i vullnetarizmit të rinjve në shkolla nëpërmjet aktiviteteve të informimit publik dhe ngjarjeve publike		TM3-	TM4			MKRS, shkollat e mesme, universitetet, organizatat rinore	10,000.00
	Rezultati 4.2: Ngritja e kapaciteteve për organizatat rinore dhe institucionet publike për komunikimin dhe angazhimin e vullnetarëve të rinj		Viti 1	Viti 2	Viti 3	Viti 4	Viti 5	Organizata / departamenti përgjegjës	
		Aktiviteti 4.2.1:			TM1		Q5	MKRS	10,000.00

Koncept dokument për rininë

		Trajnimi i organizatave rinore dhe institucioneve publike në të gjitha nivelet							
	Rezultati 4.3: Përmirësimi i mbështetjes financiare për aktivitetet e vullnetarizmit të rinjve nga ministritë dhe komunat		Viti 1	Viti 2	Viti 3	Viti 4	Viti 5	Organizata / departamenti përgjegjës	
		Aktiviteti 4.3.1: Institucionet në të gjitha nivelet zhvillojnë strategji për përfshirjen e të rinjve vullnetarë			TM1-TM4			MKRS	3,000.00
		Aktiviteti 4.3.2: Institucionet e të gjitha niveleve që ndajnë buxhet për aktivitetet e vullnetarizmit rinor			TM3-TM4			MKRS	3,000.00
	Rezultati 4.4:		Viti 1	Viti 2	Viti 3	Viti 4	Viti 5	Organizata / departamenti	

Koncept dokument për rininë

	Rritja e përdorimit të platformës së vullnetarizimit rinor nga të gjithë							përgjegjës	
		Aktiviteti 4.4.1: Promovimi i platformës nga Ministria		TM1				MKRS	5,000.00
		Aktiviteti 4.4.2: Rritja e kapaciteteve të organizatave përkatëse për regjistrimin e të rinjve vullnetarë në platformë		TM2				MKRS	10,000.00
Objektivi specifik 5: Mekanizmat e ristrukturimit dhe forcimit të koordinimit me komunikim dhe bashkëpunim më të mirë	Rezultati 5.1: Roli i Komisionit Shtetëror për Rininë i fuqizuar		Viti 1	Viti 2	Viti 3	Viti 4	Viti 5	Organizata / departamenti përgjegjës	
		Aktiviteti 5.1.1: Statutit i punës së Komisionit i hartuar		TM2				Komisioni Shtetëror për Rininë	6,000.00
		Aktiviteti 5.1.2:		TM2				Komisioni Shtetëror	Nuk ka

Koncept dokument për rininë

		Mekanizmat e monitorimit dhe vlerësimit të krijuar						për Rininë	
		Aktiviteti 5.1.3: Komisioni Shtetëror për Rininë takohet çdo tre muaj		TM2-TM4	TM1-TM4	TM1-TM4	TM1-TM4	Komisioni Shtetëror për Rininë	Nuk ka
	Rezultati 5.2: Forcimi i rolit të Këshillit Qendror Rinor		Viti 1	Viti 2	Viti 3	Viti 4	Viti 5	Organizata / departamenti përgjegjës	
		Aktiviteti 5.2.1: Themelimi i Këshillit Qendror Rinor		TM1		TM1		MKRS. Këshilli Qendror Rinor	5,000.00
		Aktiviteti 5.2.2: Hartimi i rregullave dhe procedurave të brendshme		TM1		TM1		MKRS. Këshilli Qendror Rinor	5,000.00
		Aktiviteti 5.2.3: Takimi dy herë në vit		TM1-TM4	TM1-TM4	TM1-TM4	TM1-TM4	MKRS. Këshilli Qendror Rinor	6,000.00
		Aktiviteti 5.2.4: Konferenca Vjetore Rinore		TM3	TM3	TM3	TM3	MKRS. Këshilli Qendror Rinor	10,000.00
		Aktiviteti 5.2.5: Takimi me palët përkatëse të interesit sipas kërkesës		TM1-TM4	TM1-TM4	TM1-TM4	TM1-TM4	MKRS. Këshilli Qendror Rinor	1,000.00
	Rezultati 5.3:		Viti 1	Viti 2	Viti 3	Viti 4	Viti 5	Organizata /	

Koncept dokument për rininë

	Forcimi i rolit të Këshillave Rinor lokal							departamenti përgjegjës	
		Aktiviteti 5.3.1: Krijimi i këshillave rinor lokal në çdo komunë		TM1		TM1		MKRS, KRL, të gjitha komunat	Nuk ka
		Aktiviteti 5.3.2: Hartimi i rregullave dhe procedurave të brendshme		TM1		TM1		Këshilli rinor lokal	Nuk ka
		Aktiviteti 5.3.3: Zhvillimi i strategjisë komunale për rininë		TM2		TM2		Këshilli rinor lokal, dhe komuna	20,000.00
		Aktiviteti 5.3.4: Zhvillimi i strategjisë komunale për promovimin e vullnetarizmit		TM2		TM2		Këshilli rinor lokal dhe komuna	20,000.00
		Aktiviteti 5.3.5: Pjesëmarrja dhe kontributi në hartimin e buxhetit vjetor komunal lidhur me rininë		TM3-TM4	TM3-TM4	TM3-TM4	TM3-TM4	Këshilli rinor lokal dhe komuna	Nuk ka
		Aktiviteti 5.3.6: Monitorimi periodik i		TM1-TM4	TM1-TM4	TM1-TM4	TM1-TM4	Këshilli rinor lokal	Nuk ka

Koncept dokument për rininë

		aktiviteteve të Qendrave Rinore							
		Aktiviteti 5.3.7: Pjesëmarrja në zhvillimin e politikave rinore në fusha të ndryshme në komuna		TM1-TM4	TM1-TM4	TM1-TM4	TM1-TM4	Këshilli rinor lokal	Nuk ka
	Rezultati 5.4: Forcimi i rolit të Qendrave Rinore		Viti 1	Viti 2	Viti 3	Viti 4	Viti 5	Organizata / departamenti përgjegjës	
		Aktiviteti 5.4.1: Krijimi i Qendrave Rinore në të gjitha komunat		TM1		TM1		Këshilli rinor lokal, Qendra Rinore dhe komuna	20,000.00
		Aktiviteti 5.4.2: Hartimi i planit vjetor të aktiviteteve		TM2-TM4	TM4	TM2-TM4	TM4	Qendra Rinore dhe organizatat rinore lokale	20,000.00
		Aktiviteti 5.4.3: Zbatimi i aktiviteteve që rrjedhin nga plani vjetor		TM2-TM4	TM1-TM4	TM2-TM4	TM1-TM4	Qendra Rinore dhe organizatat rinore lokale	20,000.00
		Aktiviteti 5.4.4: Zbatimi i aktiviteteve që dalin nga strategjia komunale për rininë		TM3-TM4	TM1-TM4	TM3-TM4	TM1-TM4	Qendra Rinore, Këshilli rinor lokal dhe komuna	50,000.00
Objektivi specifik 6:	Rezultati 6.1:		Viti 1	Viti 2	Viti 3	Viti 4	Viti 5	Organizata /	

Rritja e koordinimit dhe financimit për sektorin e rinisë	Zhvillimi i diskutimeve ndërministrnore për organin e ri ekzekutiv rinor dhe thirrjet publike ndërsektoriale							departamenti përgjegjës	
		Aktiviteti 6.1.1: Organizimi i diskutimeve në nivel qendror për organin ekzekutiv për të rinjtë dhe thirrjet publike ndërsektoriale		TM1				MKRS, Komisioni Shtetëror për Rininë dhe ministritë e tjera përkatëse	Nuk ka
		Aktiviteti 6.1.2: Hartimi i planit për themelimin dhe zbatimin e organit ekzekutiv rinor dhe thirrjet publike ndërsektoriale			TM2			MKRS, Komisioni Shtetëror për Rininë dhe ministritë e tjera përkatëse	13,000.00

Kapitulli 6.2: Tabela krahasuese me të tri opsionet

Për të adresuar çështjet e sektorit të rinisë në Kosovë, janë marrë në konsideratë të tri opsionet:

Opsioni i parë që nënkupton mbajtjen e status quo-së nuk do të sillte ndonjë ndryshim legjislativ dhe/ose ndryshim të politikave në këtë fushë. Në këtë drejtim, vlerësimi tregon se edhe ky opsion pa ndryshim nuk do të ndikonte në eliminimin e problemeve në sektorin e rinisë në Kosovë.

Koncept dokument për rininë

Opsioni i dytë për përmirësimin e zbatimit dhe fuqizimit të kornizës aktuale legjislative kërkon ndarjen e buxhetit për aktivitetet e ngritjes së vetëdijes dhe trajnimit për nëpunësit civilë në të gjitha nivelet, organizatat rinore dhe rininë në përgjithësi. Ndërsa ky opsion do të rrisë nivelin e zbatimit të kornizës aktuale legjislative, është e nevojshme të theksohet se pa ndryshime legjislative çështjet e identifikuar nuk do të adresohen.

Opsioni i tretë përqendrohet në kombinimin e ndryshimeve legjislative dhe të politikave në sektorin e rinisë. Ky opsion synon adresimin e mangësive të identifikuar legjislative, rritjen e buxhetit të ndarë për sektorin e rinisë, ri përcaktimin dhe forcimin e rolit të strukturave rinore në të gjitha nivelet me qëllim rritjen e pjesëmarrjes së të rinjve në vendimmarrje në të gjitha nivelet, duke u përqendruar në të njëjtën kohë në zbatimin e aktiviteteve të ngritjes së vetëdijes dhe ngritjes së kapaciteteve ndër të tjera për punonjësit e rinj duke u dhënë atyre licencat e nevojshme për zbatimin e ligjit të ri për të rinjtë.

Duke qenë se opsioni i tretë i adreson të gjitha problemet e identifikuar të këtij sektori, dhe propozon zgjidhje të qëndrueshme për secilin prej tyre, është përzgjedhur si opsioni më i përshtatshëm për t'u miratuar nga Qeveria e Kosovës.

Figura 10: Krahasimi i opsioneve

Metoda e krahasimit: Analiza me shumë kriterë			
Ndikimet pozitive përkatëse	Opsioni 1: Pa ndryshim	Opsioni 2: Përmirësimi i zbatimit dhe fuqizimit	Opsioni 3: Kombinimi i ndryshimeve legjislative dhe të politikave
	Nuk do të ketë ndikim pozitiv pasi status-quo do të mbetet	Përmirësimi i zbatimit do të ofrojë ndikime pozitive në disa fusha të renditura më poshtë, megjithatë nuk mjafton për të adresuar të gjitha problemet e identifikuar.	Ky Opsion do të ketë një efekt pozitiv në të gjitha fushat e identifikuar gjatë identifikimit të problemit dhe kështu do të çojë në përmirësimin e politikave rinore në Kosovë.
Ndryshimi i grup moshës së të rinjve në 14-29 vjeç	Nuk ka	Nuk ka	Do ta ndihmojë Kosovën që t'i afrohet praktikave më të mira në BE duke ofruar mundësi për të rinjtë e moshave 14-29 vjeç që të jenë pjesë e politikave të ndryshme rinore.
Përcaktimi i pjesëmarrjes së të rinjve dhe rritja e fushave për pjesëmarrje	Nuk ka	Nuk ka	Do të ndikojë dukshëm në fushat e ndikimit të të rinjve në Kosovë.
Përcaktimi i politikës rinore, organizatave rinore dhe punës rinore	Nuk ka	Nuk ka	Do të sigurojë kuptim më të mirë dhe do të sqarojë konfuzionet. Përveç kësaj, të rinjtë do të kenë më

Koncept dokument për rininë

							shumë mundësi për ta rritur pjesëmarrjen e tyre në të gjitha sferat e jetës.		
Rregullimi i vullnetarizmit të të rinjve	Nuk ka		Nuk ka				Do të ndihmojë të rinjtë e moshës 14-29 vjeç të kenë një sistem vullnetarizmi të rregulluar më mirë.		
Rregullimi i strukturave rinore si këshillat dhe qendrat rinore	Nuk ka		Nuk ka				Efekt i drejtpërdrejtë pozitiv në pjesëmarrjen e të rinjve, me fusha, mundësi të përmirësuara, mandat dhe llogaridhënie më të përcaktuara do të jetë i dukshëm.		
Prezantimi i thirrjeve publike ndërsektoriale	Nuk ka		Nuk ka				Më shumë mundësi për të rinjtë në Kosovë për të zbatuar aktivitetet e tyre		
Rritja e vetëdijesimit të të rinjve dhe publikut të gjerë për rëndësinë e pjesëmarrjes së të rinjve	Nuk ka		Ndikim i drejtpërdrejtë pozitiv në pjesëmarrjen e të rinjve në proceset vendimmarrëse.				Ndikim i drejtpërdrejtë pozitiv në pjesëmarrjen e të rinjve në proceset vendimmarrëse.		
Ngritja e kapaciteteve mbi mjetet dhe mekanizmat e pjesëmarrjes së të rinjve	Nuk ka		Të rinjtë kanë kapacitete të përmirësuara dhe për rrjedhojë ofrojnë pjesëmarrje më efektive.				Të rinjtë kanë kapacitete të përmirësuara dhe për rrjedhojë ofrojnë pjesëmarrje më efektive.		
Ndikimet negative përkatëse	Situata aktuale nuk do të përmirësohet prandaj ndikimet negative janë të larta.		Duke qenë se ky opsion politikash nuk do të jetë në gjendje të adresojë të gjitha fushat e identifikuar, do të jemi dëshmitarë të ndikimeve negative.			Pa ndikime negative			
Kostot përkatëse	Pa kosto		Kostoja e akteve të zbatimit			Kosto për hartimin e ligjit të ri, akteve nënligjore, fushatave vetëdijesuese dhe trajnimeve.			
Vlerësimi i pritshëm i ndikimit buxhetor	Viti 1	Viti 2	Viti 3	Viti 1	Viti 2	Viti 3	Viti 1	Viti 2	Viti 3
		1,850,969.00		2,063,773.95	1,850,969.00	1,321,773.95	2,063,718.00	1,850,969.00	1,321,773.95
Konkluzioni	Nuk ka kosto buxhetore shtesë		Nuk ka kosto buxhetore shtesë			Nuk ka kosto buxhetore shtesë			

Kapitulli 7: Konkluzioni dhe hapat e ardhshëm

Ky Koncept Dokument ofron informacion të hollësishëm për problemet e sektorit të rinisë në Kosovë duke përdorur një qasje pjesëmarrëse të bërjes së politikave me në qendër njeriun. Nga konsultimet publike me palët relevante të interesit në sektorin e rinisë, problemi kryesor i sektorit identifikohet si 'mungesa e fuqizimit dhe mjedisit të mundshëm për të rinjtë në Kosovë për pjesëmarrje aktive në të gjitha sferat e shoqërisë me ofrimin e kapaciteteve dhe shkathtësive të duhura dhe mjeteve të nevojshme për të marrë pjesë'. Duke u nisur nga kjo premisë, një kërkim i detajuar për të hartuar dhe identifikuar praktikrat dhe mësimet më të mira të nxjerra nga korniza ndërkombëtare për të rinjtë, korniza e Bashkimit Evropian dhe korniza e brendshme legislative dhe ajo e politikave rinore në vendet përkatëse (Shqipëria, Kroacia, Islanda, Letonia, Mali i Zi, Maqedonia e Veriut, Sllovakia dhe Sllovenia) ka ofruar zgjidhje të qëndrueshme për shkaqet dhe efektet e identifikuara të problemit.

Është e nevojshme të theksohet se Opsioni i propozuar do të rrisë grup moshat e të rinjve në 15-29 vjeç, duke i hapur rrugën një grup-moshe më të madhe të të rinjve që të jenë pjesë e politikave rinore dhe të përfitojnë prej tyre. Kjo nga ana tjetër do të rrisë dhe mbështesë pjesëmarrjen e të rinjve në programe të ndryshme ndërkombëtare dhe të BE-së të nevojshme për zhvillimin e shkathtësive të tyre. Krahas kësaj, Opsioni i propozuar përqendrohet edhe në krijimin e mekanizmave të qartë për pjesëmarrjen e të rinjve në të gjitha sferat e shoqërisë duke përcaktuar së pari pjesëmarrjen e të rinjve dhe duke e zgjeruar atë në më shumë fusha, dhe së dyti duke forcuar mandatin dhe funksionimin e strukturave rinore si në nivelin qendror ashtu edhe në nivelin lokal. Me përkufizim dhe mbështetje më të mirë, pjesëmarrja e të rinjve parashikohet të rritet në një përqindje të konsiderueshme kur të miratohet ligji i ri për të rinjtë. Për më tepër, Opsioni i propozuar është përqendruar në propozimin e aktiviteteve për ngritjen e vetëdijesimit dhe ndërtimin e kapaciteteve për të gjithë akterët përkatës me qëllim plotësimin e boshllëqeve që do të lindnin për zbatimin e të gjitha dispozitave të ligjit të ri.

Si përfundim, Opsioni i propozuar synon të arrijë objektivat e renditur më poshtë:

- ❖ Rini më të fuqizuar në Kosovë;
- ❖ Fusha më të gjera të pjesëmarrjes së të rinjve në vendimmarrje;
- ❖ Kuptim dhe mbështetje më e fortë për organizatat rinore;
- ❖ Punëtorë të rinj në moshë të trajnuar dhe të licencuar;
- ❖ Strukturat rinore të strukturuar dhe të forcuara më mirë si Këshilli Qendror Rinor, Këshillat Rinor Lokal dhe Qendrat Rinore;
- ❖ Rritja e vetëdijesimit për rëndësinë dhe përfitimet e vullnetarizmit rinor dhe mbështetje nga të gjitha ministratë për zbatimin e ligjit;
- ❖ Përdorimi dhe funksionaliteti më i madh i Platformës ekzistuese të Vullnetarizmit Dixhital;
- ❖ Vlerësimi i organit vendimmarrës të politikave rinore dhe fillimi i zhvillimit të thirrjeve publike ndërsektoriale me qëllim të mbështetjes së zbatimit të Strategjisë për Rininë.

Kapitulli 7.1: Dispozitat për Monitorimin dhe Vlerësimin

Pas miratimit të këtij Koncept Dokumenti nga qeveria, MKRS do të formojë një grup punues për hartimin e ligjit të ri për Rininë. Hartimi dhe miratimi i projektligjit në Qeveri do të përfundojë deri në mes të vitit 2023, ndërsa aktet nënligjore që dalin nga ky ligj do të hartohen nga data e miratimit të ligjit. Krahas kësaj, Strategjia e re për Rininë do të marrë edhe dispozita nga hulumtimi i bërë nga Koncept dokumenti me qëllim të zhvillimit të mëtejshëm të sektorit të rinisë në Kosovë.

MKRS është përgjegjës për monitorimin, vlerësimin, llogaridhënien dhe fushatat ndërgjegjësuese të ligjit të ri dhe akteve nënligjore të tij. Përveç MKRS-së, ministrinë e linjës përgjegjëse për politikën nder sektoriale për të rinjtë, të përfshira në Komisionin Shtetëror për Rininë, janë gjithashtu përgjegjëse për M&V të politikave. Në fund, komunat janë përgjegjëse për zbatimin e ligjit të ri në nivel lokal.

Shtojca 1: Formulari i vlerësimit për ndikimet ekonomike

Kategoria e ndikimit ekonomik	Ndikimi kryesor	A pritët kë ndodhë ky ndikim?		Numri i organizatave, kompanive dhe/ose individëve të prekur	Përfitimi ose kostoja e pritshme e ndikimit Përfitimi ose kostoja e pritshme e ndikimit	Niveli i preferuar i analizës
		Po	Jo			
Vendet e punës ²⁴	A do të rritet numri i vendeve të punës në dispozicion?	x		I lartë/I ulët	I lartë/I ulët	I lartë
	A do të zvogëlohet numri i vendeve të punës në dispozicion?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të ketë ndikim në nivelin e pagesës?	x		I lartë	I lartë	I lartë
	A do të ketë ndikim në lehtësinë e gjetjes së një pune?	x		I lartë	I lartë	I lartë
Të bërit biznes	A do të ketë ndikim në qasjen në financa për biznesin?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të hiqen produkte të caktuara nga tregu?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të lejohen produkte të caktuara në treg?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të duhet të mbyllet bizneset?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të krijohen biznese të reja?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të duhet bizneset të respektojnë detyrimet e reja të informacionit?		x	I ulët	I ulët	I ulët
Ngarkesat administrative	A thjeshtohen detyrimet e informacionit për bizneset?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A pritët të ndryshojnë flukset aktuale të importit?		x	I ulët	I ulët	I ulët
Tregtia	A pritët të ndryshojnë flukset aktuale të eksportit?		x	I ulët	I ulët	I ulët

²⁴ Kur ka ndikim në vende pune, do të ketë edhe ndikime sociale.

Koncept dokument për rininë

Transporti	A do të ketë ndikim në mënyrën se si do të transportohen pasagjerët dhe/ose mallrat?		I ulët	I ulët	I ulët
	A do të ketë ndryshim në kohën që nevojitet për transportin e pasagjerëve dhe/ose mallrave?	x	I ulët	I ulët	I ulët
Investimet	A pritet që kompanitë të investojnë në aktivitetet të reja?	x	I ulët	I ulët	I ulët
	A pritet që kompanitë të anulojnë apo shtyjnë investimet?	x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të rriten investimet nga diaspora?	x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të zvogëlohen investimet nga diaspora?	x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të rriten Investimet e Huaja Direkte?	x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të zvogëlohen Investimet e Huaja Direkte?	x	I ulët	I ulët	I ulët
Konkurrueshmëria	A do të rritet çmimi i inputeve të biznesit, si energjia elektrike?	x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të zvogëlohet çmimi i inputeve të biznesit, si energjia elektrike?	x	I ulët	I ulët	I ulët
Ndikimi në NVM	A ka gjasa të promovohet inovacioni apo kërkimi?	x	I ulët	I ulët	I ulët
	A ka gjasa të pengohen inovacioni dhe kërkimi?	x	I ulët	I ulët	I ulët
Çmimet dhe konkurrenca	A janë kompanitë që ndikohen kryesisht NVM-të?	x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të rritet numri i mallrave dhe shërbimeve të disponueshme për biznesin apo konsumatorët?	x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të zvogëlohet numri i mallrave dhe shërbimeve të disponueshme për biznesin apo konsumatorët?	x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të rriten çmimet e mallrave dhe shërbimeve ekzistuese?	x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të zvogëlohen çmimet e mallrave dhe shërbimeve ekzistuese?	x	I ulët	I ulët	I ulët

Koncept dokument për rininë

Ndikimet ekonomike rajonale	A do të ndikohet ndonjë sektor specifik i biznesit?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të përqendrohet ky sektor në një rajon të caktuar?		x	I ulët	I ulët	I ulët
Zhvillimi i përgjithshëm ekonomik	A do të ndikohet rritja ekonomike në të ardhmen?	x		I lartë	I lartë	I lartë
	A mund të ketë ndikim në shkallën e inflacionit?	x		I ulët	I ulët	I ulët

Shtojca 2: Formulari i vlerësimit për Ndikimet Sociale

Kategoria e ndikimit social	Ndikimi kryesor	A pritët të ndodhë ky ndikim?		Numri i organizatave, kompanive dhe/ose individëve të prekur	Përfëtimi ose kostoja e pritshme e ndikimit	Niveli i preferuar i analizës
		Po	Jo			
Vendet e punës ²⁵	A do të rritet numri vendeve të punës në dispozicion?	x		I lartë/I ulët	I lartë/I ulët	I lartë
	A do të zvogëlohet numri vendeve të punës në dispozicion?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të ndikohen Vendet e punës në një sektor specifik biznesi?	x		I lartë	I lartë	I lartë
	A do të ketë ndikim në nivelin e pagesës?	x		I lartë	I lartë	I lartë
Ndikimet sociale rajonale	A do të ketë ndikim në lehtësinë e gjetjes së një pune?	x		I lartë	I lartë	I lartë
	A do të përqendrohen ndikimet sociale në një rajon të caktuar apo në qytete të veçanta?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A ndikohen të drejtat e punëtorëve?	x		I lartë	I lartë	I lartë
Kushtet e punës	A janë shtuar apo hequr standardet për të punuar në kushte të irrezikshme?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të ketë ndikim në mënyrën se si zhvillohet dialogu social ndërmjet punonjësve dhe punëdhënësve?	x		I lartë	I lartë	I lartë
	A do të ketë ndikim në varfëri?	x		I ulët	I ulët	I ulët
Përfshirja sociale	A ndikohet qasja në skemat e mbrojtjes sociale?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të ndryshojë çmimi i mallrave dhe shërbimeve themelore?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të ketë ndikim në financimin apo organizimin e skemave të mbrojtjes sociale?		x	I ulët	I ulët	I ulët
Arsimimi	A do të ketë ndikim në arsimin fillor?	x		I ulët	I ulët	I ulët

²⁵ Kur ka ndikim në vende pune, do të ketë edhe ndikime ekonomike.

Koncept dokument për rininë

	A do të ketë ndikim në arsimin e mesëm?	x		I lartë	I lartë	I lartë
	A do të ketë ndikim në arsimin terciar?	x		I lartë	I lartë	I lartë
	A do të ketë ndikim në aftësimin profesional?	x		I lartë	I lartë	I lartë
	A do të ketë ndikim në arsimimin e punëtorëve dhe të mësuarit gjatë gjithë jetës?	x		I lartë	I lartë	I lartë
	A do të ketë ndikim në organizimin apo strukturën e sistemit arsimor?	x		I lartë	I lartë	I lartë
	A do të ketë ndikim në lirinë akademike dhe vetëqeverisjen?		x	I ulët	I ulët	I ulët
Kultura	A ndikon Opsioni në diversitetin kulturor?	x		I lartë	I lartë	I lartë
	A ndikon ky Opsion në financimin e organizatave kulturore?	x		I lartë	I lartë	I lartë
	A ndikon Opsioni në mundësitë që njerëzit të gëzojnë aktivitete kulturore ose të marrin pjesë në to?	x		I lartë	I lartë	I lartë
	A ndikon opsioni në ruajtjen e trashëgimisë kulturore?		x	I ulët	I ulët	I ulët
Qeverisja	A ndikon Opsioni në aftësinë e qytetarëve për të marrin pjesë në procesin demokratik?	x		I lartë	I lartë	I lartë
	A trajtohet çdo person në mënyrë të barabartë?	x		I lartë	I lartë	I lartë
	A do të informohet më mirë publiku për çështje të caktuara?	x		I lartë	I lartë	I lartë
	A ndikon Opsioni në mënyrën se si funksionojnë partitë politike?		x	I ulët	I ulët	I ulët
Shëndeti dhe siguria publike ²⁶	A do të ketë ndikim në shoqërinë civile?	x		I lartë	I lartë	I lartë
	A do të ketë ndikim në jetën e njerëzve, si jetëgjatësia apo shkalla e vdekshmërisë?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të ketë ndikim në cilësinë e ushqimit?		x	I ulët	I ulët	I ulët

²⁶ Kur ka ndikime në shëndetin dhe sigurinë publike, ka rregullisht edhe ndikime mjedisore.

Koncept dokument për rininë

	A do të rritet apo zvogëlohet rreziku për shëndetin për shkak të substancave të dëmshme?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të ketë efekte shëndetësore për shkak të ndryshimeve në nivelet e zhurmës ose cilësisë së ajrit, ujit dhe/ose tokës?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të ketë efekte shëndetësore për shkak të ndryshimeve në përdorimin e energjisë?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të ketë ndikime shëndetësore për shkak të ndryshimeve në depozitimin e mbetjeve?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të ketë ndikim në stilin e jetës së njerëzve, të tilla si nivelet e marrjes me sport, ndryshimet në dietë ose ndryshimet në përdorimin e duhanit ose alkoolit?	x		I lartë	I lartë	I lartë
	A ka grupe specifike që do të përballen me rreziqe shumë më të larta se të tjerët (të përcaktuara nga faktorë të tillë si moshë, gjinia, paaftësia, grupi social apo rajoni)?		x	I ulët	I ulët	I ulët
Krimi dhe siguria	A ka ndikim në shanset që kriminelët të kapen?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A ndikohet përfitimi i mundshëm nga krimi?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A ka ndikim në nivelet e korrupsionit?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A ndikohet kapaciteti i zbatimit të ligjit?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A ka ndikim në të drejtat dhe sigurinë e viktimave të krimit?		x	I ulët	I ulët	I ulët

Shtojca 3: Formulari i Vlerësimit për Ndikimet mjedisore

Kategoria e ndikimit në mjedis	Ndikimi kryesor	A pritët të ndodhë ky ndikim?		Numri i organizatave, kompanive dhe/ose individëve të prekur	Përfitim ose kostoja e pritshme e ndikimit	Niveli i preferuar i analizës
		Po	Jo			
Klima dhe mjedisi i qëndrueshëm	A do të ketë ndikim në emetimin e gazeve serrë (dioksid karboni, metan etj.)?		x	I lartë/I ulët	I ulët	I ulët
	A do të ndikohet konsumi i karburantit?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të ndryshojë përzierja e burimeve që përdoren për prodhimin e energjisë?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të ketë ndryshim në çmim për produktet miqësore me mjedisin?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të bëhen disa aktivitete më pak ndotëse?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të ketë ndikim në emetimin e ndotësve të ajrit?		x	I ulët	I ulët	I ulët
Cilësia e ajrit	A ndikon Opsioni në cilësinë e ujërave të ëmbla?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A ndikon Opsioni në cilësinë e ujërave nëntokësore?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A ndikon Opsioni në burimet e ujit të pijshëm?		x	I ulët	I ulët	I ulët
Cilësia e tokës dhe përdorimi i tokës	A do të ketë ndikim në cilësinë e tokës (në lidhje me acidifikimin, kontaminimin, përdorimin e pesticideve ose herbicideve)?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të ketë ndikim në erozionin e tokës?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të humbasë dheu (përmes ndërtimit etj.)?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të fitohet dheu (përmes dekontaminimit etj.)?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të ketë një ndryshim në përdorimin e tokës (p.sh. nga përdorimi pyjor në përdorim bujqësor ose urban)?		x	I ulët	I ulët	I ulët

Koncept dokument për ririnë

Mbeturinat dhe riciklimi	A do të ndryshojë sasia e mbeturinave të gjeneruara?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të ndryshojnë mënyrat se si trajtohen mbeturinat?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të ketë ndikim në mundësitë e riciklimit të mbeturinave?		x	I ulët	I ulët	I ulët
Përdorimi i burimeve	A ndikon Opsioni në përdorimin e burimeve të ripërtitshme (stoqet e peshkut, hidrocentralët, energjia diellore etj.)?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A ndikon Opsioni në përdorimin e burimeve që nuk janë të ripërtitshme (ujëra nëntokësore, minerale, thëngjill etj.)?		x	I ulët	I ulët	I ulët
Shkalla e rreziqeve mjedisore	A do të ketë ndikim në mundësitë e rreziqeve të tilla si zjarre, shpërthime apo aksidente?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të ketë ndikim në gatishmërinë kur ndodhin fatkeqësi natyrore?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A ndikohet mbrojtja e shoqërisë nga fatkeqësitë natyrore?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të ketë efekt mbi speciet e mbrojtura apo të rrezikuara apo zonat ku ato jetojnë?		x	I ulët	I ulët	I ulët
Biodiversiteti, flora dhe fauna	A do të ndikohet madhësia ose lidhjet midis zonave të natyrës?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të ketë ndikim në numrin e specieve në një zonë të caktuar?		x	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të ketë ndikim në trajtimin e kafshëve?		x	I ulët	I ulët	I ulët
Mirëqenia e kafshëve	A do të ketë ndikim në shëndetin e kafshëve?		xx	I ulët	I ulët	I ulët
	A do të ketë ndikim në cilësinë dhe sigurinë e ushqimit të kafshëve?		x	I ulët	I ulët	I ulët

Shtojca 4: Formulari i Vlerësimit për Ndikimet në të Drejtat Themelore

Kategoria e ndikimit në të drejtat themelore	Ndikimi kryesor	A pritët të ndodhë ky ndikim?		Numri i organizatave, kompanive dhe/ose individëve të prekur	Përfitimi ose kostoja e prishme e ndikimit	Niveli i preferuar i analizës
		Po	Jo			
Dinjiteti	A ndikon Opsioni në dinjitetin e njerëzve, të drejtën e tyre për jetë apo integritetin e një personi?		X	I ulët	I ulët	I ulët
	A ndikon Opsioni në të drejtën e lirisë së individëve?	X		I lartë	I lartë	I lartë
Liria	A ndikon Opsioni në të drejtën e një personi për privatësi?		X	I ulët	I ulët	I ulët
	A ndikon Opsioni në të drejtën për t'u martuar ose për të krijuar familje?		X	I ulët	I ulët	I ulët
	A ndikon Opsioni në mbrojtjen ligjore, ekonomike apo sociale të individëve apo familjes?	X		I lartë	I lartë	I lartë
	A ndikon Opsioni në lirinë e mendimit, ndërgjegjes apo fesë?	X		I lartë	I lartë	I lartë
	A ndikon Opsioni në lirinë e shprehjes?	X		I lartë	I lartë	I lartë
	A ndikon Opsioni në lirinë e tubimit apo shoqërimit?	X		I lartë	I lartë	I lartë
Të dhënat personale	A e përfshin Opsioni përpunimin e të dhënave personale?		X	I ulët	I ulët	I ulët
	A garantohet e drejta e individit për qasje, korrigjim dhe kundërshtim?		X	I ulët	I ulët	I ulët
Azili	A është mënyra se si përpunohen të dhënat personale e qartë dhe e mbrojtur mirë?		X	I ulët	I ulët	I ulët
	A ndikon Opsioni në të drejtën e azilit?		X	I ulët	I ulët	I ulët
Te drejtat pronësore	A do të ndikohen të drejtat pronësore?		X	I ulët	I ulët	I ulët
	A ndikon Opsioni në lirinë për të bërë biznes?		X	I ulët	I ulët	I ulët

Koncept dokument për rrinë

Trajtimi i barabartë ²⁷	A e ruan Opsioni parimin e barazisë përpara ligjit? A ka shanse që grupe të caktuara të vuajnë drejtpërdrejt ose tërthorazi nga diskriminimi (p.sh. ndonjë diskriminim i bazuar në çfarëdo baze si gjinia, raca, ngjyra, përkatësia etnike, pakica kombëtare, bindja politike ose ndonjë mendim tjetër, moshë ose orientimi seksual)?	X		I lartë	I lartë	I lartë
Të drejtat e fëmijëve	A ndikon Opsioni në të drejtat e personave me aftësi të kufizuara? A ndikon Opsioni në të drejtat e fëmijëve?	X		I lartë	I lartë	I lartë
Administratë e mirë	A do të bëhen më të rënduara procedurat administrative? A ndikohet mënyra në të cilën administrata merr vendime (transparenca, koha procedurale, e drejta për qasje në dosje etj.)?	X	X	I ulët	I ulët	I ulët
	Për ligjin penal dhe sanksionet e parapara: a ndikohen të drejtat e të akuzuarit?	X		I ulët	I ulët	I ulët
	A ndikohet qasja në drejtësi?	X		I ulët	I ulët	I ulët

²⁷ Barazia gjinore trajtohet përmes Vlerësimit të Ndikimit Gjinor.